

**T.C.
MERSİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME
ANABİLİM DALI**

**AİLE YAPISININ GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ VE
GİRİŞİMCİLİK NİYETİNE ETKİSİ**

Doktora Tezi

**Hazırlayan
Ali TEFEK**

**Danışman
Prof. Dr. Ayşehan ÇAKICI**

MART-2023, MERSİN

**T.C.
MERSİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME
ANABİLİM DALI**

**AİLE YAPISININ GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ VE
GİRİŞİMCİLİK NİYETİNE ETKİSİ**

Doktora Tezi

**Hazırlayan
Ali TEFEK
ORCID No: 0000-0001-7094-0768**

**Danışman
Prof. Dr. Ayşehan ÇAKICI
ORCID No: 0000-0003-4090-5309**

MART-2023, MERSİN

ÖZET

AİLE YAPISININ GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ VE GİRİŞİMCİLİK NİYETİNE ETKİSİ

Girişimcilik, ekonomik kalkınma ve refaha ulaşmanın motoru; yenilik ve yaratıcılığın kaynağıdır. Girişimciler, atıl duran kaynakları katma değere dönüştürürler. Bu nedenle kalkınma ve refah artışının öncülleri olarak kabul edilirler. Üniversite öğrencileri girişimcilik potansiyeline sahip gençlerdir. Bu gençlerin girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyetini etkileyen faktörlerin belirlenmesi, onların nasıl desteklenmeleri gerektiğine ilişkin doğru stratejiler belirlenmesine yardımcı olacaktır. Aile; bireylerin kariyer tercihlerini etkileyen ve destekleyen bir role sahiptir. Bu doğrultuda bireyin içinde yaşayıp büyüdüğü ve kişiliğinin oluştuğu aile yapısının girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyetine etkisini belirlemek üzere bir araştırma yapılmasının anlamlı olacağı düşünülmüştür. Bu araştırmada aile yapısının girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyetini etkileyip etkilemediği araştırılmıştır. Araştırma Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İletişim Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Turizm Fakültesi ve Takı Teknolojisi ve Tasarım Yüksekokulunda öğrenim gören son sınıf öğrencilerini kapsamaktadır. Örneklem tekniği olarak fakülterlere göre kota örnekleme yapılmıştır. Araştırma verileri 2021-2022 eğitim-öğretim yılı bahar dönemi içinde Aile Yapısını Değerlendirme Aracı, Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Niyeti Ölçekleri aracılığıyla araştırmacı tarafından yüz yüze ve bırak topla tekniğiyle toplanmış ve analiz edilmiştir. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, doğrulayıcı faktör analizi ve regresyon analizleri uygulanmıştır. İlk olarak aile yapısı ile girişimcilik eğilimi boyutları arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Analiz sonucuna göre aile yapısındaki uyum; girişimcilik eğilimi boyutlarından kendine güven, yenilikçilik, başarı ihtiyacı, iç kontrol odaklılığı ve risk alma eğilimini pozitif ve anlamlı olarak etkilerken belirsizliğe karşı toleransı negatif ve anlamlı olarak etkilemektedir. İkinci olarak girişimcilik eğilimi boyutları ile girişimcilik niyeti arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Analiz sonucuna göre girişimcilik eğilimi boyutlarından başarı ihtiyacı, risk alma eğilimi ve belirsizliğe karşı tolerans girişimcilik niyetini pozitif ve anlamlı yönde etkilerken; kendine güven, yenilikçilik ve iç kontrol odaklılık girişimcilik niyetini negatif ve anlamlı olarak etkilemektedir. Son olarak aile yapısı ile girişimcilik niyeti arasındaki ilişkiye bakılmış; aile yapısındaki uyumun girişimcilik niyeti üzerinde doğrudan bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aile Yapısı, Girişimcilik Eğilimi, Girişimcilik Niyeti

Danışman: Prof. Dr. Ayşehan ÇAKICI, İşletme Anabilim Dalı, Mersin Üniversitesi, Mersin

ABSTRACT

THE EFFECT OF FAMILY STRUCTURE ON ENTREPRENEURIAL INCLINATION AND ENTREPRENEURIAL INTENTION

Entrepreneurship is the engine of economic development and prosperity; It is the source of innovation and creativity. Entrepreneurs transform idle resources into added value. For this reason, they are considered to be the precursors of development and prosperity. University students are young people with entrepreneurial potential. Identifying the factors affecting the entrepreneurial inclination and entrepreneurial intention of these young people will help determine the right strategies for how they should be supported. Family has a role that affects and supports the career choices of individuals. In this context, it is thought that conducting research to determine the impact of the family structure, in which the individual lives and grows up and which shapes their personality, on entrepreneurial inclination and intention would be meaningful. So, whether family structure affects entrepreneurial inclination and entrepreneurial intention was investigated in this study. The research covered senior students studying at Mersin University Faculty of Education, Faculty of Arts and Sciences, Faculty of Fine Arts, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Faculty of Communication, Faculty of Engineering, Faculty of Tourism, and Jewelry Technology and Design Vocational School. Quota sampling was used as the sampling technique according to the faculties. The research data were collected and analyzed by the researcher using face to face and drop-pick technique through the Family Structure Assessment Tool, Entrepreneurial Inclination and Entrepreneurial Intention Scales in the spring term of the 2021-2022 academic year. Descriptive statistics, confirmatory factor analysis and regression analyzes were used in the analysis of the data. Firstly, the relationship between family structure and the dimensions of entrepreneurial inclination was examined. According to the analysis result, family harmony positively and significantly affects self-confidence, innovation, need for achievement, internal control orientation, and risk-taking tendency among the dimensions of entrepreneurial inclination, while negatively and significantly affecting tolerance for uncertainty. Secondly, the relationship between the dimensions of entrepreneurial inclination and entrepreneurial intention was examined. According to the analysis results, the dimensions of entrepreneurial inclination, namely achievement need, propensity to take risks, and tolerance for uncertainty, have a positive and significant effect on entrepreneurial intention, whereas self-confidence, innovativeness, and internal control focus have a negative and significant effect on entrepreneurial intention. Finally, the relationship between family structure and entrepreneurial intention was examined; It was concluded that harmony in family structure does not have a direct effect on entrepreneurial intention.

Keywords: Family Structure, Entrepreneurial Inclination, Entrepreneurial Intention

Advisor: Prof. Dr. Ayşehan ÇAKICI, Department of Business, Mersin University, Mersin

TEŞEKKÜR

Tez çalışmamın her aşamasında bilgi ve deneyimleriyle yol gösteren, kendisinden akademik ve hayata dair çok güzel şeyler öğrendiğim tez danışman Hocam Prof. Dr. Ayşehan ÇAKICI'ya teşekkür ediyorum. Araştırmamın istatistik kısmında benden yardımlarını esirgemeyen Hocam Prof. Dr. Tevfik AYTEMİZ'e, destek ve emekleriyle beni yüreklendiren kuzenim Prof. Dr. Kemal Can KILIÇ'a, tez çalışmam boyunca öğretilerinden azami derecede istifade ettiğim değerli Hocalarım Prof. Dr. Celil ÇAKICI, Doç. Dr. Dilek ATÇI ve Dr. Öğr. Üyesi Burcu Şefika DOĞRUL'a teşekkürü bir borç bilirim. Tez sürecindeki yoğun çalışma döneminde sabır göstererek bana katlanan annem Gülizar TEFEK'e, kardeşlerim Yunus Emre TEFEK, Hilal KÖKTEBİR ve eşlerine, yeğenlerime ve biricik oğlum Muhammet Efe TEFEK'e teşekkür ederim. Son olarak bu süreçte bana her türlü konuda yardımcı olan Silifke Taşucu Meslek Yüksekokulu Yüksekokul Sekreteri Serap PEKTAŞ ve değerli iş arkadaşlarıma sonsuz teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
İÇ KAPAK	i
ONAY	ii
ETİK BEYAN	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ	x
KISALTMALAR ve SİMGELER	xi
GİRİŞ	1
1. ÇALIŞMANIN TANITIMI	4
1.1. Problemin Tanımı	4
1.2. Amaç ve Kapsam	4
1.3. Araştırma Soruları	5
1.4. Önem ve Katkısı	5
1.5. Tanımlamalar	6
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
2. GİRİŞİMCİLİK ve GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ	8
2.1. Girişimcilik Kavramı	8
2.2. Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi	9
2.3. Türkiye’de Girişimciliğin Gelişimi	10
2.4. Girişimciliğin Önemi	12
2.5. GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ	13
2.5.1. Girişimcilik Eğilimi Kavramı	13
2.5.2. Girişimcilik Eğilimini Belirleyen Faktörler	14
2.5.3. Girişimcilik Eğilimi Yaklaşımları	14
2.5.3.1. Bireysel Yaklaşım	15
2.5.3.2. Çevresel Yaklaşım	17
2.5.3.3. Firma Yaklaşımı	18
2.5.4. Girişimcilik Eğilimine İlişkin Alanyazın	18
3. GİRİŞİMCİLİK NİYETİ	24
3.1. Girişimcilik Niyeti Kavramı	24
3.2. Girişimcilik Niyetini Etkileyen Faktörler	24
3.2.1. Demografik Faktörler	25
3.2.2. Kişisel Faktörler	26
3.2.3. Çevresel Faktörler	26
3.3. Girişimcilik Niyeti Yaklaşımları	26
3.3.1. Girişimcilik Olay Modeli	27
3.3.2. Girişimcilik Niyet Modeli	28
3.3.3. Planlı Davranış Kuramı	30
3.4. Girişimcilik Niyetine İlişkin Alanyazın	32
4. AİLE YAPISI	35
4.1. Aile Yapısı Kavramı	35
4.2. Ailenin Önemi ve İşlevleri	36
4.3. Aile Yapısı Yaklaşımları	37
4.3.1. Sembolik Etkileşim Kuramı	37
4.3.2. Yapısal İşlevsel Yaklaşım	38
4.3.3. Aile Sistemi Kuramı	38
4.3.4. Dönüşümsel Aile Yaklaşımı	39
4.4. Aile Yapısına İlişkin Alanyazın	40
4.5. Aile Yapısı, Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Niyeti İlişkisine Yönelik Alanyazın	43

4.5.1. Aile - Girişimcilik Eğilimi İlişkisi	43
4.5.2. Aile - Girişimcilik Niyeti İlişkisi	44
4.5.3. Girişimcilik Eğilimi - Girişimcilik Niyeti İlişkisi	45
5. ARAşTIRMANIN MATERYAL ve YÖNTEMİ	47
5.1. Araştırmanın Yöntemi	47
5.2. Evren ve Örneklem	47
5.3. Veri Toplama Aracı	49
5.3.1. Aile Yapısını Değerlendirme Ölçeği	49
5.3.2. Girişimcilik Eğilimi Ölçeği	50
5.3.3. Girişimcilik Niyeti Ölçeği	51
5.4. Araştırmanın Modeli ve Hipotezleri	51
5.4.1. Aile Yapısı ve Girişimcilik Eğilimi	52
5.4.2. Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Niyeti	53
5.4.3. Aile Yapısı ve Girişimcilik Niyeti	54
5.5. Pilot Uygulama	55
5.6. Verilerin Düzenlenmesi ve Analiz Teknikleri	55
6. ANALİZ ve BULGULAR	57
6.1. Çok Değişkenli Sapan Analizi	57
6.2. Çok Değişkenli Normal Dağılım Analizi	57
6.3. Güvenirlik Analizi	58
6.4. Doğrulayıcı Faktör Analizi	59
6.5. Geçerlilik Analizi	63
6.5.1. Yakınsak geçerlik	63
6.5.2. Iraksak geçerlilik	63
6.6. Araştırmanın Bulguları	64
6.6.1. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular	64
6.6.2. Hipotez Testleri	67
6.6.3. Regresyon Analiz Sonuçları	67
6.6.3.1. Aile Yapısı - Girişimcilik Eğilimi Regresyon Analizi Sonuçları	68
6.6.3.2. Girişimcilik Eğilimi - Girişimcilik Niyeti Regresyon Analiz Sonuçları	71
6.6.3.3. Aile Yapısı - Girişimcilik Niyeti Regresyon Analiz Sonuçları	72
6.6.4. Aile Yapısı, Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Niyeti ile Demografik Faktörler Arasında Farklılaşmaya Yönelik Analizler	72
SONUÇ, TARTIşMA ve ÖNERİLER	89
KAYNAKLAR	97
EKLER	109
BENZERLİK RAPORU ÖZET SAYFASI	118
ÖZGEÇMİş	119

TABLÖLAR DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 2.1. Girişimcilik Tarihsel Tanımları	9
Tablo 5.1. Örneklem Büyüklükleri	49
Tablo 6.1. Çok Değişkenli Sapan ve Çok Değişkenli Normal Dağılım Test Sonuçları	58
Tablo 6.2. Güvenirlilik Analizi Sonuçları	59
Tablo 6.3. Doğrulamalı Faktör Analizi Uyum İndeksleri	61
Tablo 6.5. Girişimcilik Eğilimi Ölçeği Doğrulamalı Faktör Analizi Sonuçları	62
Tablo 6.6. Girişimcilik Niyeti Doğrulamalı Faktör Analizi Sonuçları	63
Tablo 6.7. Ayırt Edici Geçerlilik	64
Tablo 6.8. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular	64
Tablo 6.9. Basıklık ve Çarpıklık Değerleri	67
Tablo 6.10. Aile Yapısı ve Kendine Güven Basit Doğrusal Regresyon Analizi	68
Tablo 6.11. Aile Yapısı ve Yenilikçilik Basit Doğrusal Regresyon Analizi	68
Tablo 6.12. Aile Yapısı ve Başarı İhtiyacı Basit Doğrusal Regresyon Analizi	69
Tablo 6.13. Aile Yapısı ve İç Kontrol Odaklılık Basit Doğrusal Regresyon Analizi	69
Tablo 6.14. Aile Yapısı ve Risk Alma Eğilimi Basit Doğrusal Regresyon Analizi	70
Tablo 6.15. Aile Yapısı ve Belirsizliğe Karşı Tolerans Basit Doğrusal Regresyon Analizi	70
Tablo 6.16. Girişimcilik Eğilimi Boyutlarının ve Aile Yapısının Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisi Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi	71
Tablo 6.17. Hipotez Test Sonuçları	72
Tablo 6.18. Aile Yapısı, Girişimcilik Eğilimi Boyutları ve Girişimcilik Niyeti Sonuçlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması	73
Tablo 6.19. Aile Yapısı, Girişimcilik Eğilimi Boyutları ve Girişimcilik Niyeti Sonuçlarının Anne Çalışma Durumuna Göre Karşılaştırılması	74
Tablo 6.20. Aile Yapısı, Girişimcilik Eğilimi Boyutları ve Girişimcilik Niyeti Sonuçlarının Baba Çalışma Durumuna Göre Karşılaştırılması	75
Tablo 6.21. Aile Yapısı, Girişimcilik Eğilimi Boyutları ve Girişimcilik Niyeti Sonuçlarının Ailede Kendi İşini Kurma Durumuna Göre Karşılaştırılması	76
Tablo 6.22. Aile Yapısı, Girişimcilik Eğilimi Boyutları ve Girişimcilik Niyeti Sonuçlarının Ailenin Aylık Gelir Düzeyine Göre Karşılaştırılması	77
Tablo 6.23. Aile Yapısı, Girişimcilik Eğilimi Boyutları ve Girişimcilik Niyeti Sonuçlarının Mezun Oldukları Lise Türüne Göre Karşılaştırılması	79
Tablo 6.24. Aile yapısı, Girişimcilik Eğilimi Boyutları ve Girişimcilik Niyeti Sonuçlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması	80
Tablo 6.25. Aile Yapısı, Girişimcilik Eğilimi Boyutları ve Girişimcilik Niyeti Sonuçlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması	82
Tablo 6.26. Aile Yapısı, Girişimcilik Eğilimi Boyutları ve Girişimcilik Niyeti Sonuçlarının Öğrenim Görülen Fakültelere Göre Karşılaştırılması	84

ŞEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa
Şekil 2.1. Girişimci Olmayı Etkileyen Bireysel Faktörler	16
Şekil 3.1. Shapero'nun Girişimci Olay Modeli	27
Şekil 3.2. Revize Edilmiş Girişimcilik Niyeti Modeli	29
Şekil 3.3. Planlı Davranış Kuramı Modeli	31
Şekil 5.1. Araştırmanın Modeli	51

KISALTMALAR ve SİMGELER

Kısaltma/Simg	Tanım
AGFI	Adjusted Goodness-of-Fit-Index
AIC	Akaike Information Criterion
ASV	Average Shared Square Variance
AVE	Average Variance Extracted
AY	Aile Yapısı
AYDA	Aile Yapısını Değerlendirme Aracı
BI	Başarı İhtiyacı
BT	Belirsizliğe Karşı Tolerans
CAIC	Consistent AIC
CFI	Comparative Fit Index
CR	Composite Reliability
ÇDND	Çok Değişkenli Normal Dağılım
ÇSGB	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
DFA	Doğrulamalı Faktör Analizi
EVCI	Expected Cross Validation Index
GE	Girişimcilik Eğilimi
GFI	Goodness-of-Fit Index
GN	Girişimcilik Niyeti
İKO	İç Kontrol Odaklılık
KG	Kendine Güven
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
MD	Mahalanobis Distance
MSV	Maximum Squared Variance
NFI	Normed Fit Index
NNFI	Non-normed Fit Index
RE	Risk Alma Eğilimi
RMSEA	Root Mean Square Error Of Approximation
SRMR	Standardized Root Mean Square Residuals
TDK	Türk Dil Kurumu
YEN	Yenilikçilik

GİRİŞ

Girişimcilik; ulusal refahın artması, istihdamın sağlanması, işsizliğin ve yoksulluğun ortadan kaldırılması açısından önemli bir yere sahiptir (Top, 2006, s. 3). Günümüzde sosyal gelişmenin temeli ve öncüsü olarak görülen ve pek çok ülke tarafından desteklenen girişimcilik (Çakıcı, 2004, s. 51) ekonomik büyüme ve kalkınmanın motoru, yenilik ve yaratıcılığın kaynağı olarak kabul edilmiştir (Özdevecioğlu ve Karaca, 2015, s. 32). Gelişmiş ülkeler girişimciliği; girişimcilerin yenilikçi ve değer yaratan girişimleri sayesinde, durgun ekonomiyi canlandırmada hayati bir araç olarak görürlerken, gelişmekte olan ekonomiler; ekonomik büyüme ve ilerleme için canlı bir araç olarak görmektedirler (Chaudhary, 2016, s. 171). Bilgi çağıyla birlikte büyük destek ve kabul gören, önemli bir çalışma alanı haline gelen ve önemi gittikçe artan girişimcilik olgusuna dünyada ve ülkemizde daha farklı ve doğru bir şekilde yaklaşılmaya başlanmıştır (Top, 2006, s. 3). Girişimciliğin ülke kalkınmasındaki rolünü gören hükümetler; girişimciliği ve girişimcileri teşvik etmeye (Lim vd., 2012, s. 113) araştırmacılar da; girişimciliğin önemini ortaya koymak amacıyla bireysel, ekonomik ve sosyal gelişme üzerindeki etkisini araştırmaya (Köse, 2014, s. 14) başlamışlardır.

Girişimcilik; farklı dönemlerde ve değişik açılardan inceleme konusu olan (Bozkurt, 2011, s. 5) çok boyutlu bir kavramdır (Loş ve Bildirici, 2013, s. 215). Başta ekonomi olmak üzere finans, işletme, psikoloji, sosyoloji, strateji, pazarlama, coğrafya gibi pek çok disiplinin ilgi odağıdır (Carlsson vd., 2013, s. 913). Her disiplin girişimcilik kavramını kendi alanında incelemiş ve tanımlamıştır (Karabey, 2009, s. 23; Mecek, 2013, s. 490). Özellikle iktisat, psikoloji ve sosyoloji disiplinlerinin girişimciliğin gelişmesine önemli katkılarının bulunduğu söylenebilir (Karabey, 2009, s. 23). Bu üç disiplinin girişimcilik araştırmalarındaki odak noktaları şöyle özetlenebilir;

İktisadi bakış açısına göre; girişimcilik kavramı ilk olarak iktisatçılar tarafından araştırma konusu olmuştur (Karabey, 2009, s. 23). Bu bakış açısının odak noktası; girişimcinin yeni girişim kurma, yeni teknolojileri kullanma, ekonomik büyüme ve refahı arttırma konusundaki rolleri, girişimcinin faaliyetlerinin genel ekonomik sistem üzerindeki net etkisi ve piyasanın gelişmesindeki rolünü değerlendirmek olmuştur (Karabey, 2009, s. 24; Stevenson ve Jarillo, 1990, s. 18).

Psikolojik bakış açısı; girişimciyi özellikler ve bilişsel yaklaşım olmak üzere iki yaklaşımla açıklamaya çalışmışlardır (Karabey, 2009, s. 25). Özellikler yaklaşımında; girişimcinin belirli bir kişilik tipi ve sabit bir varoluş durumu olduğu varsayılmaktadır (Gartner, 1989, s. 48). Özellikler yaklaşımını benimseyen araştırmacılar; girişimcileri, girişimci olmayan bireylerden ayırmada kullanmışlar ve kişinin temel özelliklerinin diğer faktörlerden daha önemli olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bilişsel yaklaşımla ilgili ilk çalışmalar 1980'lerin sonlarına doğru ortaya çıkmıştır. Bu yaklaşımda girişimcilik niyeti, bilişsel mekanizmalar ve bilişsel altyapı girişimcilik sürecinde incelenen en önemli dinamiklerdir (Karabey, 2009, s. 26).

Sosyolojik bakış açısı; girişimciliği ortaya çıkaran ortamsal koşullara odaklanmıştır. Sosyologlar girişimciliği açıklarken; sosyal çevre, aile yapısı, eğitim, cinsiyet, yaş, ırk, rol modeller vb. sosyal faktörleri kullanmışlardır. Ayrıca sosyologlara göre sosyal yapılar, ortamlar, girişimsel yeni fikirler, kaynaklar, fırsatlar ve yetenekler vb. başarı için motivasyon sağlamaktadır (Aytaç ve İlhan, 2007, s. 105).

Bu çalışma, girişimciliği iktisadi bakış açısıyla değil, psikolojik ve sosyolojik bakış açısıyla ele almaktadır.

Literatüre bakıldığında birçok araştırmacı tarafından girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyetini belirleyen faktörlerin çalışıldığı görülmektedir (Çelik ve Karababa, 2018; Demir ve Demiryürek, 2018; Güreşçi, 2014). Araştırmacılar girişimcilik eğiliminin belirlenmesinde; aile, eğitim, bireysel değerler, yaş, rol modeller ve yaşam tarzı gibi faktörlerin etkili olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca girişimcilik eğiliminin belirlenmesinde; başarı ihtiyacı, kontrol odağı, risk alma eğilimi, belirsizliğe karşı tolerans, kendine güven ve yenilikçilik gibi girişimci kişilik özelliklerini ortaya koymuşlardır (Kaygın ve Güven, 2015, ss. 37-40). Araştırmacılar girişimcilik niyetinin belirlenmesinde ise; bağımsızlık, kariyer ve kazanç isteği, yaratıcı olma ve işinde orijinallik gösterme, kişilik özellikleri, kişisel tutumlar, motivasyon, bilinçsel tarz, cinsiyet, önceki iş deneyimi, aile geliri ve yaş gibi faktörlerin etkili olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca ailenin girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyeti üzerindeki etkisinde anne ve babanın eğitim durumu, gelirleri, mesleği, ailede girişimci olup olmadığı çocuğun ailede alınan kararlara katılıp katılmadığı vb. faktörlere bakmışlardır (Çelik vd., 2014, s. 114; Sarıtaş ve Duran, 2017, s. 149). Bununla birlikte, bireyin içinde yaşayıp, büyüdüğü ve kişiliğinin şekillenmesinde önemli bir yere sahip olduğu aile yapısının (Aytaç ve İlhan, 2007, s. 107); girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik ayrıntılı bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu tezde araştırmanın temel sorusu “öğrencilerin içinde yaşadığı ailenin yapısal özellikleri, onların girişimcilik eğilimi ve niyetini etkilemekte midir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu doğrultuda aile içindeki iletişim, birlik, yönetim, yetkinlik ve duygusal bağlamı (Gülerce, 1996, s. 39) bir bütün olarak ele alan aile yapısının girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini araştırarak daha geniş, kapsayıcı ve bütüncül bir değerlendirme yapmak amaçlanmıştır.

Çalışmanın amacına uygun olarak birinci bölümde; araştırma probleminin tanımı, amaç ve kapsamı, araştırma soruları, araştırmanın önem ve katkısı, tanımlamalar ve araştırmanın sınırlılıklarına yer verilmiştir. İkinci bölümde; girişimcilik kavramı, girişimciliğin tarihsel gelişimi, Türkiye’de girişimciliğin gelişimi, girişimciliğin önemi, girişimcilik eğilimini etkileyen faktörler, girişimcilik eğilimi yaklaşımları ve literatür taraması açıklanmıştır. Üçüncü bölümde; girişimcilik niyeti, girişimcilik niyetini belirleyen faktörler, girişimcilik niyeti yaklaşımları ve literatür taraması yer almıştır. Dördüncü bölümde; aile yapısı, ailenin önemi ve işlevleri, aile yapısı yaklaşımları, literatür taraması, aile yapısı ile girişimcilik eğilimi ilişkisi, aile yapısı ile girişimcilik niyeti ilişkisi ve son

olarak da girişimcilik eğilimi ile girişimcilik niyeti ilişkisine yer verilmiştir. Beşinci bölümde; araştırmanın materyal ve yöntemine, altıncı bölümde; analiz ve bulgulara son bölümünde ise; sonuç, tartışma ve önerilere yer verilerek araştırma tamamlanmıştır.

1. ÇALIŞMANIN TANITIMI

Çalışmanın bu bölümünde araştırmayı tanıtmaya amaçlanmaktadır. Bu bölümdeki alt başlıklar; araştırmanın problem ifadesi, amacı ve kapsamı, araştırma soruları, önemi ve katkısı, tanımlamalar ve araştırmanın sınırlılıkları şeklindedir.

1.1. Problemin Tanımı

Girişimcilik; toplumların refaha ulaşmasında önemli bir faktördür (Krüger ve Ramos, 2020, s. 529). Girişimciliğin; ekonomik kalkınmada, sosyal gelişimde, özellikle de istihdam yaratmadaki önemi gittikçe daha da iyi anlaşılmaya başlanmıştır (Sandhu vd., 2010, s. 429). Bu nedenle girişimcilik potansiyelinin ortaya konulması için girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyetinin belirlenmesi anlamlıdır.

Girişimciliğin oluşmasında aile, toplum, eğitim, arkadaş ve ekonomik çevre önemli birer faktör olarak görülmektedir (Chen ve Lai, 2010, s. 10). Bu faktörlerden aile; bireyin ihtiyaç duyacağı özgüveni, saygı, destek ve fikirleri taşıma imkânını sağlayan bir çevredir (Yener, 2018, s. 870). Bu nedenle ailenin yetenekleri tespit etmede, yönlendirmede, belli beceriler ve tutum kazandırmada bireyi şekillendiren en önemli faktör olduğu söylenebilir. Bu kapsamda girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyetinin oluşmasına etki eden demografik ve kişisel faktörler önem arz etmektedir. Bu faktörler; bireyin yetiştirilme tarzı, aile çevresi, aile yapısı, ailede girişimci olup olmaması, rol modeller, kişisel özellikler, yaş, eğitim, cinsiyet, iş deneyimi şeklinde ifade edilmektedir (Doğan, 2013, s. 1).

Ailenin; yetenekleri tespit etmede, bu doğrultuda yönlendirmede ve belli beceriler ve tutum kazandırmada kişiyi şekillendiren en önemli faktör olduğundan hareketle; bu çalışmada aile yapısının girişimcilik eğilimi ve niyeti üzerinde etkisinin ne olduğu araştırmanın problemi olarak belirlenmiştir.

1.2. Amaç ve Kapsam

Üniversite öğrencileri girişimcilik potansiyeline sahip kişilerdir. Bu nedenle üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini ve girişimcilik niyetlerini belirlemeye yönelik pek çok araştırma bulunmaktadır (Türkoğlu ve Coşkun, 2013, s. 155). Araştırmacılar genel olarak üniversite öğrencilerinin yaşı, cinsiyeti, eğitimi, ailenin gelir durumu gibi değişkenlerin girişimcilik eğilim ve girişimcilik niyeti üzerindeki etkisine odaklanmışlardır (Kuvat, 2019, s. 297). Ailenin girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyeti üzerinde etkisinin olduğunu gösteren araştırmalar da bulunmaktadır (Barutçu ve İrmiş, 2012, s. 3; Doğan, 2013, s. 222). Ancak, ailenin girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini araştıran bu çalışmalar; genellikle ailenin gelir durumu, eğitim durumu, ailede girişimci olup olmaması vb. gibi değişkenlerle ilişkisini belirlemeye yöneliktir. Bu çalışmalar ailenin bir yönüyle ilgilidir. Her şeyin başlangıcı olan, bireyin içinde yaşadığı, büyüdüğü ve kişiliğinin şekillenmesinde önemli bir yeri olan aile yapısını pek çok özelliği ile irdeleyen bütüncül bir çalışmaya (Aytaç ve İlhan, 2007, s. 107) rastlanılmamıştır.

Buradan hareketle bu araştırmada aile içindeki iletişim, birlik, yönetim, yetkinlik ve duygusal bağlamı bir bütün olarak ele alan aile yapısının (Gülerce, 1996, s. 39) girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyeti üzerindeki etkisi araştırılarak daha geniş, kapsayıcı ve bütüncül bir değerlendirme yapmak amaçlanmaktadır.

Araştırma Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İletişim Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Turizm Fakültesi ve Takı Teknolojisi ve Tasarım Yüksekokulunda öğrenim gören son sınıf öğrencilerini kapsamaktadır.

1.3. Araştırma Soruları

Öğrencilerin içinde yaşadığı ailenin yapısal özelliklerinin girişimcilik eğilimi ve niyetini nasıl etkilediğinin merak edildiği bu araştırmada yanıtı aranan sorular aşağıdaki gibidir:

Aile yapısı girişimcilik eğilimi boyutlarını etkilemekte midir?

Aile yapısı girişimcilik niyetini etkilemekte midir?

Girişimcilik eğiliminin boyutları girişimcilik niyetini etkilemekte midir?

Aile yapısı, girişimcilik eğilimi boyutları ve girişimcilik niyeti öğrencilerin demografik özelliklerine göre farklılaşmakta mıdır?

1.4. Önem ve Katkısı

Ekonomik ve sosyal gelişmenin temel dinamiğini oluşturan girişimcilik; sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişle birlikte önemi hızla artmaya başlamıştır. Bu geçişle birlikte küçülmeye giden işletmeler, devletteki özelleştirmeler, birçok kişinin işsiz kalmasına neden olmuştur. Bu gelişmeler kariyer planlaması yapan gençler ve öğrencilerin girişimciliği zorunluluk değil, alternatif bir kariyer planı olarak görmelerine ve değerlendirmelerine neden olmaktadır (Tanrıverdi vd., 2016, s. 2). Bu açıdan kariyer planı olarak görülen girişimciliğin hangi faktörlerden etkilendiğinin araştırılması, girişimciliği teşvik eden politikaların belirlenmesi açısından önem taşımaktadır.

Günümüzde üniversite öğrencilerinin girişimciliğe ilgisini artırmaya yönelik yarışmalar ve teşvik programları düzenlenmektedir. Daha gerilerde, köklerde yer alan ve bireylerin kariyer seçimlerinde etkili olan “aile yapısı” geniş perspektiften araştırılmalıdır. Bu bağlamda girişimcilik eğilim ve niyetinin oluşmasında ailenin etkisini ortaya koymak, teşvik etmeye nereden başlanacağı konusunu aydınlatılabilir.

Bu tez; ailenin pek çok özelliğini ele alan aile yapısı ile girişimcilik eğilimi ve niyetini ilişkilendiren daha bütüncül bir çalışma olması bakımından özgündür. Öğrencilerin girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyetini ortaya çıkarmada aile yapısının önemini belirlemek açısından önemlidir.

Bu çalışma öğrencinin ailesini nasıl değerlendirdiği ve ailenin özelliklerinin girişimcilik eğilimini ve niyetini ne ölçüde etkilediğini ortaya koyması açısından önem arz etmektedir. Bu yönüyle girişimcilikle ilgili literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca araştırma çıktısının girişimciliği teşvik etmek için aileleri etkileyecek ne gibi politikalar uygulamak gerektiği konusunda karar alıcılara yol göstereceği değerlendirilmektedir. Çünkü girişimcilik ruhu doğuştan kazanılsa bile diğer tüm mesleklerde olduğu gibi var olan yeteneğin ortaya çıkartılması, geliştirilmesi ve yönlendirilmesinde aileler kilit faktördür. Karar alıcıların dikkatini başlangıç noktasına bir başka ifadeyle aile faktörüne çekmesi bakımından bu çalışmanın katkı vereceği düşünülmektedir.

1.5. Tanımlamalar

Çalışmada esas alınan girişimci, girişimcilik, aile yapısı, girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyeti kavramlarının tanımları aşağıda yer almaktadır.

Girişimci; iktisadi mal ve hizmet üretme ya da pazarlamak amacıyla üretim faktörleri olan emek, sermaye ve doğal kaynakları bir araya getiren, kâr elde etmek amacıyla iş kuran, bunun sonucunda ortaya çıkabilecek her türlü riski üstlenen, yenilikçi, değer yaratan kişidir (Uluyol, 2011, s. 2).

Girişimcilik; parasal ve kişisel tatmin karşılığında finansal, psikolojik ve sosyal riskleri üstlenerek gerekli zaman ve çabayı harcayıp mal ve hizmet üretme, değer yaratma, yenilik yapma, yeni iş kurma ve inisiyatif alma sürecidir.

Aile yapısı; aile kavramı, bireylerin yaşamlarını uzunca bir süre paylaşmaları; evlilik, kan, sadakat, yasal, vb. bağlarla birliklerini korumaları; ortak gelecek beklentilerinin olması; ortak sorunlarını fark etmeleri ve birlikte çözmek istemeleri; kısacası kendilerini bir ünite olarak algılamalarıdır (Gülerce, 1996, s. 41). Araştırmada aile yapısı değişkeni iletişim, birlik, yönetim, etkinlik ve duygusal bağlam boyutları ile ele alınarak bir bütün olarak irdelenmiştir.

Girişimcilik eğilimi; bir bireyin girişimcilik yapabilme konusunda kendisine inanması, güvenmesi ve bu bağlamdaki yatkınlığı olarak tanımlanmaktadır (Büyükyılmaz vd., 2015, s. 109).

Girişimcilik niyeti; bir bireyin girişimci olma eyleminden önce, gelecekte yeni bir işletme kurmaya yönelik hayali düşüncesi ve planlarını içeren bilinçli bir süreçtir (Gençay, 2017, s. 39; Liñán ve Chen, 2009, s. 595; Şeşen ve Basım, 2012, s. 22). Girişimcilik eyleminden önceki adım olduğu söylenebilir. Girişimcilik eğilimi bu bağlamdaki yatkınlığı ifade ederken; girişimcilik niyeti bir iş kurma fikrini ve planını ifade etmektedir. Bu çalışmada girişimcilik niyeti bireyin girişimcilik davranışında bulunması için gerekli bir öncül olarak ele alınmış ve tek boyutta incelenmiştir.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın örneklemi 2021-2022 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İletişim Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Turizm Fakültesi ve Takı Teknolojisi ve Tasarım

Yüksekokulunda öğrenim gören son sınıf öğrencilerini kapsamaktadır. Araştırma verileri; Aile Yapısını Değerlendirme Aracı (AYDA), Girişimcilik Eğilimi Ölçeği ve Girişimcilik Niyeti Ölçeği aracılığıyla toplanmıştır. Elde edilen verilerin sadece Mersin Üniversitesini kapsamı araştırmanın önemli bir kısıtını oluşturmaktadır. Ayrıca araştırma örneklemini tek bir üniversite öğrencileri oluşturduğu için araştırma sonuçları örneklemin nitelikleriyle ve araştırma kapsamına dahil edilen öğrencilerin ifadelerine vermiş oldukları cevaplarla sınırlıdır.

2. GİRİŞİMCİLİK VE GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ

Araştırmanın bu bölümünde öncelikli olarak girişimcilik kavramı, girişimciliğin tarihsel gelişimi ve girişimciliğin önemi açıklanmıştır. Sonrasında girişimcilik eğilimi, girişimcilik eğilimini etkileyen faktörler, girişimcilik eğilimi yaklaşımları ve girişimcilik eğilimi ile ilgili yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Girişimcilik Kavramı

Girişimcilik; küreselleşen dünyada ülkelerin kendi ekonomilerini büyütme ve geliştirme çabaları üzerinde itici bir güce sahiptir (Özler vd., 2017, s. 737). Bu kavram Fransızca kelime “entreprendre” kelimesinden türetilmiş olup; “bir şey yapmak” anlamına gelmektedir (Bildirici ve Loş, 2013, s. 215). İktisat, psikoloji ve sosyoloji gibi her disiplin kendi alanına yönelik tanımlama yapmıştır; bu nedenle tüm alanları kapsayan ortak bir girişimcilik tanımı bulunmamaktadır (Loş ve Bildirici, 2013, s. 215; Mecek, 2013, s. 490). İktisat bilimi girişimciliği iş kurarak büyüme ve kalkınmaya katkıda bulunma faaliyeti olarak görürken; psikoloji bilimi girişimcilikte kişinin temel özelliklerine ve bu özelliklerin diğer faktörlere göre önemine odaklanmıştır (Karabey, 2009, s. 25). Ancak, Gartner (1989) girişimcilerin heterojen bir gruptan oluştuğunu; ortalama bir kişilik tipinin belirlenemeyeceğini; bu yüzden girişimcinin belirlenmesinde ortak bir tanımının yapılamayacağını öne sürmüştür. Dolayısıyla uzun süre literatüre hâkim olan bu yaklaşım bir bireyin girişimci olmasını belirleyen herhangi bir kişisel özelliği açıkça ortaya koyamamıştır. Bununla birlikte araştırmacılar psikolojik bakış açısına göre girişimcilik kavramını açıklarken önce girişimcinin kişilik özelliklerini ele almışlar; sonrasında girişimcinin bilgi birikimi, işleme ve değerlendirme süreçlerine odaklanmışlardır. Bir başka ifadeyle girişimciliğin hangi zihinsel süreçlerden geçerek hangi süreçlerin etkisiyle ortaya çıktığını araştırmışlardır (Karabey, 2009, s. 26). Sosyoloji bilimi araştırmacıları ise girişimciliği bireyin davranışları üzerinden açıklanan bir kavram olmaktan çıkarmışlar; toplumsal faktörlerin etkisiyle şekillenen çok yönlü bir olgu olarak değerlendirilmesini sağlamışlardır (Karabey, 2009, s. 27). Dolayısıyla sosyoloji bilimi girişimciliğin oluşmasında aile, sosyo-kültürel, politik, teknolojik ve ekonomik çevreyi önemli birer faktör olarak ele almaktadır (Chen ve Lai, 2010, s. 10).

Girişimcilik tanımının tarihsel seyrine bakıldığında (Tablo 2.1.) araştırmacıların girişimciliğin bir süreç olduğu; risk üstlenme, değer yaratma, yenilik yapma, yeni iş kurma ve inisiyatif alma gibi unsurları barındırdığı konusunda hem fikir oldukları görülmektedir (Kaygın, 2011, s. 10).

Tablo 2.1.’de tarihsel seyri de dikkate alarak farklı girişimcilik tanımlamaları görülmektedir.

Tablo 2.1. Girişimcilik Tarihsel Tanımları (KOSGEB, 2022; Muzyka, 1995, s. 352; Paksoy, 2013, s. 437; Top, 2006, s. 7)

Yazar	Girişimcilik Tanımı
Richard Cantillon (1725)	Girişimcilik, riskleri üstlenerek sermaye birikimi sağlama sürecidir.
Beaudeau (1797)	Girişimcilik, risk üstlenme, planlama, yönetme ve organize etme sürecidir.
Jean Baptiste Say (1803)	Girişimcilik, kazançlarının sermaye kazançlarından ayrılmasıdır.
Francis Walker (1876)	Sermaye sağlayan ve faiz alan kişiyle, yönetsel yeteneklerini kullanarak kar sağlayan kişi arasında ayırım yapılmasıdır.
Joseph Schumpeter (1934-1950)	Girişimcilik, yenilikçiliktir. Girişimcilik, endüstriyi tekrar organize ederek, yeni ürünlerden ve yeni enerji kaynaklarından yararlanarak, bir icadı kullanarak ya da daha genel olarak yeni ve hiç denenmemiş teknolojik olasılıkları kullanarak ve eskiyi yeni bir şekilde kullanarak ürün modelinde bir devrim yapmaktır.
David McClelland (1961)	Girişimcilik, enerjik ve risk dolu ortam içerisinde hareket etme sürecidir.
Peter Drucker (1964)	Girişimcilik, fırsatların maksimize edilmesidir.
Albert Shapero (1975)	Girişimcilik, inisiyatif alınarak, bazı sosyo-ekonomik mekanizmaların organize edilerek başarısızlık riskinin kabullenilmesidir.
Karl Vesper (1980)	Girişimcilik, ekonomistleri, psikologları, işadamlarını ve politikacıları içeren bir olgudur.
Gifford Pinchot (1983)	Girişimcilik, yeni bir organizasyon kurmadır.
Robert Hisrich (1985)	Girişimcilik, parasal ve kişisel tatmin karşılığında finansal, psikolojik ve sosyal riskleri üstlenerek, gerekli zaman ve çabayı harcıyıp farklı değerde mal ve hizmet yaratma sürecidir.
Daniel Muzyka (1995)	Girişimcilik, hem birey hem de toplum için değer ve ekonomik fırsatlar yaratan ya da bunlara yanıt veren bireylerin getirdiği yeniliklerle, ekonomik sistemde değişikliklere neden olan farklı çevre ve ortamlarda gerçekleşen bir süreçtir.
Seyfi Top (2006)	Girişimcilik işe, yaşama, değer katma, yargı, umut ve beklentilerle diğer insanlar arasında öznel açıdan bir fark yaratmadır.
KOSGEB (2022)	Girişimcilik, üretim faktörleri arasında olup, insanın düşünsel emeğinin ekonomik değere dönüşmesi olarak ifade edilmektedir.

2.2. Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi

Girişimcilik, insanoğlunun göçebe hayatından yerleşik hayata ardından da sanayi toplumuna geçmesinde önemli bir rol oynamış; geçmişten günümüze ülkelerin sosyo-ekonomik gelişim süreçlerinde ve kalkınmasında itici bir güç olarak görülmüştür (Uzuntepe, 2017, s. 55).

İktisat teorisinde yüzyıllarca yer bulamayan girişimcilik; ilk olarak Adam Smith'in 1776 yılında kapitalizmle girişimciliği bağdaştırması sonucu ortaya çıkmıştır. Ancak insanlık tarihi kadar geçmişi olan girişimcilik kavramını literatüre kazandıran 18. Yüzyılda Fransız ekonomist Richard Cantillon'dur (Koçak, 2019, s. 264). Cantillon, girişimciliğin risk üstlenme yönüne dikkat çekmiştir. Cantillon'a göre girişimci; piyasada faaliyette bulunur, gelir elde eder, gelir belirsizliğinden dolayı bir takım risk alır (Karabey, 2009, s. 18).

19. yüzyılda girişimcilik teorisine katkıda bulunan yazarlardan Jean Baptiste Say, risk üstlenmeye ilave olarak girişimciliğin yönetsel rolüne dikkat çekmiştir (Koçak, 2019, s. 264). Say'ın girişimcilik literatürüne en önemli katkısı girişimciyi dördüncü üretim faktörü olarak ele almasıdır.

Buna göre girişimci; üretim faktörleri olan emek, toprak ve sermayeyi bir araya getiren ve riskleri üstlenen kişidir (Ganiyusufoglu, 2018, s. 57).

20. yüzyılın başlarında girişimcilik konusunda ortaya atılan görüşler varlığını sürdürmeye devam etmiştir. Bu dönemde ortaya çıkan Frank Knight girişimciliğin risk ve belirsizlik kavramlarıyla ilişkisini incelemiştir. Knight, riskin hesaplanabileceğini; ancak belirsizliğin yüzdelere hesaplanamayacağını ortaya koymuştur. Knight, girişimcinin görevi gelecekte meydana gelebilecek durumlar karşısında neyin nasıl yapılacağına karar vermek olduğunu belirtmiş; girişimciliği bir yargıda bulunma süreci olarak tanımlamıştır (Karabey, 2009, s. 20).

20.yüzyılın önemli araştırmacılarından biri Joseph Alois Schumpeter'dir. Schumpeter; girişimcilik için yeniliğin şart olduğunu, girişimcilerin devrimci bir ruha sahip olması gerektiğini ve girişimcilerin ortaya yeni teknolojiler ve ürünler çıkarması gerektiğini vurgulamıştır. Schumpeter girişimciyi yenilikçi kimliği sayesinde "ilkleri gerçekleştirmekten ya da zaten yapılanların başka yöntemle yapılmasından mesuldür" şeklinde tanımlamıştır (Toksoy, 2019, s. 11).

20. yüzyılda girişimcilik teorisine önemli katkıda bulunan bir başka araştırmacı da yönetim gurusu Peter Drucker'dır. Drucker'da Schumpeter gibi girişimcinin mevcut durumu bozarak yeni bir düzenleme yaptığını ifade ederek yaratıcı yıkımı¹ girişimciliğin özü olarak kabul etmiştir (Karabey, 2009, s. 21).

20. yüzyılın sonlarına gelindiğinde birçok yazar girişimcilik konusunda girişimciyi yöneticiden ve toplumdan ayırt eden davranış ve özelliklere yönelik araştırmalar yapmışlardır. Özellikle bazı araştırmacılar girişimciliğin istihdam yaratmadaki önemini vurgulayan çalışmalar yaparak girişimciliği açıklamaya çalışmışlardır (Akkaya, 2015, s. 248).

21. yüzyılda ekonomik ve toplumsal hayatta meydana gelen büyük çaplı değişimler girişimciliği anlam ve kapsam yönünden etkilemiştir. Girişimcilik kavramı artık günümüzde işletmeciliğin önünü açan ve sınırlarını genişleten bir olgu olarak görülmeye başlanmıştır (Karabey, 2009, s. 23).

2.3. Türkiye’de Girişimciliğin Gelişimi

Orta Asya’dan Anadolu’ya gelen Türkler göçebe hayatından yerleşik toplum düzenine geçtikleri dönemde sanatkârlık, zanaatkârlık ve ticari faaliyetlerde bulunmuşlardır (Doğan, 2013, s. 106; İlter, 2008, s. 27; Uluyol, 2011, s. 7). Türkler arasında esnaf ve sanatkârlığın her dönem önemli bir yeri olmuştur; hatta bu dönemlerde önemli bir sistem olan Ahilik örgütü kurulmuştur. Esnaf ve sanatkâr örgütü olan Ahilik örgütü Selçuklu Alaeddin Keykubat döneminde Ahi Evren tarafından Kayseri’de temelleri atılmış ve Anadolu’nun her yerine yayılmıştır (Uluyol, 2011, s. 7). Osmanlı İmparatorluğu döneminde ise toplumlar arası iş bölümüne gidilmiştir (Başol, 2010, s. 22). Bu

¹ Devamlı yenilikler yaparak mevcut yöntemleri, ürünleri, teknolojileri ve becerileri yürürlükten kaldırmak ve bunların yerine daha iyisini getirmektir.

dönemde Rum, Yahudi ve Ermeniler ticaret işini; Türklerde askerlik, ulemalık, hayvancılık, bürokratik ve tarım gibi ticaret dışında bırakılan işleri üstlenmişlerdir (Müftüoğlu vd., 1996, s. 25; Uluyol, 2011, s. 7). Uzun süre ticaret dışında kalan Türk toplumunda istenilen ölçüde bir ticaret kültürü oluşturulamamıştır (Uluyol, 2011, s. 7). Osmanlı İmparatorluğunun son dönemlerinde ise İttihat ve Terakkiciler “Milli İktisat” politikaları çerçevesinde ekonomiyi iyileştirmek ve yabancı şirketleri denetim altına almak amacıyla çalışmalar yapmışlardır. Bütçeyi tekrar düzenlemek, tarımı geliştirmek ve Türkleri ticarete ve sanayiye teşvik etmek bu çalışmalardan bazılarıdır. İttihat ve Terakkiciler bu çalışmalar sonucunda 1908-1918 yılları arasında Türklere 236 şirket kurdurmuşlar; Ziraat Bankası aracılığıyla kredi vererek girişimcileri desteklemişlerdir (Gökbayır, 2012, s. 89).

Türk’ten iş adamı ve tüccar yapma çabaları Osmanlı İmparatorluğu son bulduktan sonra yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti’nde de önem kazanmış; Yeni Cumhuriyetin ekonomik alanda başlıca stratejilerinden biri olmuştur. Hatta daha Cumhuriyet ilan edilmeden yaklaşık 9 ay öncesi, 17 Şubat 1923 tarihinde, İzmir’de İktisat Kongresinde alınan kararlardan biri de Türk ve Müslümanlardan tüccar ve işadamı oluşturma konusu olmuştur. Yeni Cumhuriyetin bu politikaları 1930’lu yıllara kadar devam etmiştir (Uluyol, 2011, s. 7).

Türkiye Cumhuriyeti ilan edildikten sonra girişimciliği etkileyen faktörleri ve gelişim sürecini 1923-1930 Ulusal Ekonominin Kurulması, 1930-1950 Devletçilik Dönemi, 1950-1970 Liberal Ekonomi ve Planlı Dönem, 1970-1980 İthal İkamesi Dönemi ve 1980 ve sonrası Dışa Açık Büyüme olmak üzere beş ayrı dönemde incelemek mümkündür (İlter, 2008, s. 28).

1923-1930 Ulusal ekonominin kurulması dönemi; Türk’ten girişimci yapmak için girişimciliğin teşvik edildiği ve yabancıların çeşitli alanlarda hâkimiyetlerine son verilmeye çalışıldığı bir dönemdir (İlter, 2008, s. 28). Bu dönemde özel girişime dayalı sanayileşme politikası benimsenmiştir. Ancak 1929 yılındaki “Büyük Ekonomik Buhan” tüm dünyayı etkisi altına almış; tüm politik kararları etkilemiş; böylece sanayileşme ve kalkınmanın özel girişim çabalarıyla gerçekleşmesi beklentilerin altında kalmıştır (Uzuntepe, 2017, s. 65).

1930-1950 Devletçilik döneminde; özel girişimlerin beklentilerin altında kalmasından dolayı devletçi ekonomi politikaları uygulanmaya başlanmıştır. Özel sektörün yetersiz kaldığı alanlarda devletin yatırım yapması planlanmış; özel sektörün gelişmesi için beş yıllık kalkınma planları hazırlanmıştır. Girişimcilik; II. Dünya Savaşı’nın etkileri, nitelikli işgücü ve sermaye eksikliği gibi nedenlerden dolayı istenilen düzeye gelmediyse de (İlter, 2008, s. 28), 1923-1950 arasında sivil ve devlet girişimciliğiyle çok önemli kamu iktisadi teşekkülleri ve sivil sanayi tesisleri kurulmuştur (Evsile, 2018, s. 112). Bunlardan bazıları şöyledir;

Sümerbank (1932), Kayseri Uçak ve Motor Fabrikası (1934), Turhal Şeker Fabrikası (1934), ETİBANK (1935), İzmit SEKA Fabrikası (1936), Sivas Demiryolu Makineleri Fabrikası (1939), Ereğli Kömür İşletmesi (1940), Etimesgut Uçak Fabrikası (1942), Eczacıbaşı İlaç Fabrikası (1942),

Elazığ Tekel Şarap Fabrikası (1946), Murgul Bakır İşletmeleri (1949), Makine ve Kimya Endüstrisi (1950).

1950-1970 Liberal ekonomi ve planlı ekonomiye geçiş dönemi; ekonomide liberalleşme eğilimlerinin ön plana çıktığı dönemdir (İlter, 2008, s. 29; Mecek, 2013, s. 504). Bu dönemde özel sektörün geliştirilmesi için Sınai Kalkınma Bankası kurulmuş; kredilerle özel sektörün geliştirilmesi planlanmıştır. Özel sektör bu gelişmelerden sonra sanayideki payını yüzde 70'lere çıkarmıştır (Doğan, 2013, s. 112; İlter, 2008, s. 29; Mecek, 2013, s. 504).

1970-1980 İthal ikamesi dönemi; bu dönemin en önemli gelişmelerinden biri Türkiye Sanayici ve İşadamları Derneği'nin (TÜSİAD) kurulmasıdır (Mecek, 2013, s. 505). Bu kuruluşun amacı içeride kaynak kullandırtan, dışarıda korumacılığı ön plana çıkartan, ithal ikameci modelde kaynak kapma ve devletin korumasına erişme bağlamında daha örgütlü bir mücadele etmektir (Doğan, 2013, s. 113).

1980 ve sonrası dışa açık büyüme dönemi; Türkiye'nin girişimcilik konusunda önemli gelişmeler kaydettiği bir dönemdir (Doğan, 2013, s. 113; İlter, 2008, s. 29; Toksoy, 2013, s. 431). Bu dönemde 24 Ocak 1980 kararları ile ithal ikamesine yönelik kalkınma stratejileri terk edilmiş; serbest piyasa ekonomisi çerçevesinde ihracata yönelik kalkınma stratejileri geliştirilmiş; girişimciliği destekleme politikaları devreye sokulmuştur (Akpınar, 2011, s. 25; Doğan, 2013, s. 113; İlter, 2008, s. 29; Uluyol, 2011, s. 9). Serbest piyasa ekonomisinin işlerlik kazanmasıyla birlikte dinamik, eğitim almış, değişime ve yeniliğe açık bir başka ifadeyle profesyonel yönetim kurallarına göre hareket eden, kaliteli mal ve hizmet üretmeyi amaçlayan, müşteri memnuniyetini ön planda tutan, piyasa beklentilerini karşılayan girişimcilerin ortaya çıkartılması amaçlanmıştır (Akpınar, 2011, s. 25; Doğan, 2013, s. 114; Toksoy, 2013, s. 431). 1980 döneminden itibaren girişimcilik, devletin küçülmesi ve özelleştirmeler karşısında önemli bir istihdam alanı yaratmış; kadın istihdamı, işsizlik, yoksulluk gibi hayatta kalma stratejisi rolü üstlenmiştir. 1990'lı yıllara gelindiğinde girişimcilik KOSGEB teşvikleri, fonları, banka kredileriyle özellikle desteklenen bir alan olmuştur (Şahin ve Palta, 2020, s. 514). 2000'li yıllara gelindiğinde girişimciliğin önemi gittikçe daha da artmaya başlamıştır. Bunun göstergesi olarak bireysel yeteneğe dayalı girişimcilik öne çıkmıştır. Bu dönemde girişimcinin ne tür özelliklere sahip olması gerektiği hususunda sanayici ve işadamlarından görüş alınmış; bir girişimci profili ortaya konulmaya çalışılmıştır. Sanayi ve işadamlarından alınan görüşlerden bazıları şöyledir: Girişimcilerin dünyadaki gelişmelere ayak uyduran, yeniliklere açık, analiz yeteneğini olan, kararlı, bilgi birikimine sahip, heyecanlı, üretici ruhlu, iyi eğitim almış, risk üstlenen vb. bireyler olması gerektiği yönündedir (Aşkın vd., 2011, s. 70).

2.4. Girişimciliğin Önemi

Girişimciliğin önemi bireysel, ekonomik ve sosyal gelişmişlikteki somut katkılarından kaynaklanmaktadır. Bireysel açıdan girişimcilik bir zorunluluk olarak ortaya çıkabileceği gibi (Köse, 2014, s. 14) kişisel tatmin, başarıma duygusu, finansal gelir elde etme, kendini istihdam etme,

bağımsız olma ve saygınlık görme arzusu gibi nedenlerden dolayı da ortaya çıkabilmektedir (Eyel, 2018, s. 81).

Girişimcilik bireylere kamu ve özel sektör dışında gelir elde etme ve bağımsız çalışma imkânı sunduğu gibi; istihdam sağlama, rekabeti canlandırma, üretkenlik ve etkinlik, ekonomik hayatı canlandırma, yeni pazarlara açılma gibi ekonomiye de önemli katkıları bulunmaktadır (Eyel, 2018, s. 80).

Girişimcilik getirmiş olduğu yeniliklerle toplumu önemli ölçüde etkilediğinden sosyal açıdan da önem taşımaktadır. Günlük hayatımızda karşılaştığımız hemen hemen her şey eğitim, sağlık, haberleşme, ulaşım, e-ticaret vb. yenilikler girişimcilik faaliyetleri sonucunda ortaya çıkmaktadır. Ayrıca küçük işletmeler, büyük işletmelerin faaliyetlerini destekleyici niteliğinde olduklarından girişimcilik faaliyetleri büyük işletmeler için de oldukça önemlidir. Şöyle ki; büyük işletmeler ihtiyaç duydukları bazı hizmetleri kendileri yapmayıp küçük işletmelere yaptırmaktadırlar bu durumda hem büyük işletmeler hem de küçük işletmeler kazanç sağlamaktadırlar (Köse, 2014, s. 18). Anlaşılabacağı üzere girişimciliğin serbest piyasa ekonomisinin olmazsa olmazı olduğu söylenebilir.

2.5. GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ

Bu bölümde girişimcilik eğilimi, girişimcilik eğilimini belirleyen faktörler, girişimcilik eğilimini açıklamada kullanılan bireysel yaklaşım, çevresel yaklaşım, firma yaklaşımı ve girişimcilik eğilimiyle ilgili yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

2.5.1. Girişimcilik Eğilimi Kavramı

Eğilim kelimesi Türk Dil Kurumuna (TDK) göre “Bir şeyi sevmeye, istemeye veya yapmaya içten yönelme, meyil, temayül” anlamına gelmektedir TDK (2021). Cambridge Dictionary sözlüğünden “inclination” kelimesiyle yapılan aramada eğilimin “Bir şeyi yapmak istediğinize dair his” anlamına geldiği görülmektedir (Cambridge, 2021).

Girişimcilik eğilimi bireyin girişimde bulunma yönündeki arzusu, hırsı ve bu bağlamdaki yatkınlığıdır (Özbozkurt vd., 2019, s. 1646; Ulama, 2016, s. 742). Başka bir ifadeyle girişimcilik eğilimi bireyin girişimcilik yapma konusunda kendisine güvenmesi, girişimcilik yapabilme yeteneğidir (Büyükyılmaz vd., 2015, s. 109). Dolayısıyla girişimcilik eğilimini bir bireyin girişimcilik yapabilme konusunda kendisine inanması, güvenmesi ve bu bağlamdaki yatkınlığı olarak tanımlamak mümkündür.

Girişimcilik eğilimi bireylerin girişimcilik özelliklerini ortaya çıkarma, girişimcilik potansiyelini harekete geçirme konusunda oldukça önemli bir yere sahiptir (Kalfaoğlu, 2018, s. 2831). Girişimcilik eğiliminin oluşması hem bireylere hem de topluma fayda sağlamaktadır (Demir vd., 2020, s. 27). Herkesi kamuda istihdam etmenin mümkün olmadığı ülkemizde bireylerin kendi ayakları üzerinde durması, kendi iş imkânını yaratması için girişimcilik eğilimlerinin oluşturulması ve teşvik edilmesi gerekmektedir. Girişimcilik eğilimi oluşan bireyler iş fırsatlarını yakından takip etme ve işe

dönüştürme konusunda akranlarına kıyasla daha istekli olacakları için enerjilerini bu yönde kullanacaklardır (Güreşçi, 2014, s. 25).

Girişimcilik eğilimi bireylerin kişisel nitelikleri ve içinde bulundukları çevre tarafından şekillenerek oluşan bir süreci ifade etmektedir (Uğur ve Devcar, 2018, s. 107). Girişimcilik eğilimi doğuştan kazanılmış olsa dahi bu eğilimin kesinlikle tespit edilmesi, ortaya çıkartılması, geliştirilmesi ve yönlendirilmesi gerekir (Güreşçi, 2014, s. 27). Bu nedenle aileye önemli görevler düşmekte bir başka ifadeyle bireyin yakın çevresi özellikle de ailesi tarafından desteklenmesi ve cesaretlendirilmesi gerekmektedir (Demir vd., 2020, s. 27).

Girişimcilik eğiliminin oluşmasında ekonomik, sosyal, siyasal yapı, aile, eğitim düzeyi, çevresel koşullar gibi pek çok faktör etkili olduğu gibi başarı ihtiyacı, kontrol odağı, yaratıcılık, belirsizliğe karşı tolerans, risk alma, bağımsızlık, yenilik ve kendine güven gibi bireysel faktörlerde etkilidir. Kısaca çocukluktan başlayarak yetişkinlik döneminin sonuna kadar bireyin gelişmesini etkileyen faktörlerin tamamı girişimcilikte de etkilidir (Kaygın ve Güven, 2015, s. 36; Sadykova ve Eleren, 2016, s. 189).

2.5.2. Girişimcilik Eğilimini Belirleyen Faktörler

Araştırmacılar girişimcilik eğiliminin ortaya çıkmasında doğuştan gelen özel yetenek ve genetik yapıların tek başına yeterli olmadığını; bunlara ilave olarak bireyin hayat boyu deneyimledikleri kültürel, sosyolojik, politik, psikolojik ve ekonomik faktörlerinde girişimcilik eğilimin oluşmasında ve şekillenmesinde etkili olduğunu kabul etmektedirler (Bozkurt vd., 2012, s. 231; Kaya, 2019, s. 25). Bu durum bireyin diğer insanlardan farkını da ortaya koymaktadır; her birey hayata bakış açısı nedeniyle farklı özelliklere sahiptir. Kısaca insanları harekete geçiren güdüler kişiden kişiye farklılık ve çeşitlilik gösterebilmektedir. Bazı bireyler sorumluluk alabilirken bazıları sorumluluktan kaçmaktadır; bazıları hırslı iken bazıları değildir (Türkel, 1992, s. 32).

Daha önce de belirtildiği gibi girişimcilik eğilimi doğuştan kazanılmış olsa da ortaya çıkartılması, geliştirilmesi ve yönlendirilmesi gereklidir; bu amaçla girişimcilik eğilimin hangi faktörlerden etkilendiğinin açık bir şekilde ortaya konulması gerekmektedir (Ulama, 2016, s. 743).

Literatüre bakıldığında girişimcilik eğilimini etkileyen faktörlerin üç başlık altında toplandığı görülmektedir. Bunlar; demografik, çevresel ve psikolojik faktörlerdir. Demografik faktörler yaş, eğitim, cinsiyet ve medeni durumu; psikolojik faktörler yaratıcılık, yenilikçilik, kendine güven, risk alma eğilimi, bağımsızlık arzusu ve başarı ihtiyacı gibi özellikler; çevresel faktörler de aile, sosyo-kültürel, ekonomik, politik ve hukuki çevreyi ele almaktadır (Kaya, 2019, s. 27).

2.5.3. Girişimcilik Eğilimi Yaklaşımları

Literatürde girişimciliği belirleyen faktörlerin ortaya konulmasında bireysel yaklaşım, çevresel yaklaşım ve firma yaklaşımı olmak üzere üç yaklaşımdan bahsedilmektedir (Duran vd., 2013, s. 35). Bu yaklaşımlar aşağıdaki şekilde açıklanabilir.

2.5.3.1. Bireysel Yaklaşım

Bireysel yaklaşım, girişimciyi demografik ve psikolojik faktörleri ele alarak açıklamaktadır. Bu yaklaşım neden bazı kişiler kendi işini kurmakta ya da girişimci olarak faaliyet göstermektedir? temel sorusundan yola çıkarak girişimciyi açıklamaya çalışmaktadır. Kaygın ve Güven (2015)'in çalışmasında ortaya koyduğu gibi (Şekil 2.1. Girişimci Olmayı Etkileyen Bireysel Faktörler) bireysel yaklaşımda ele alınan demografik faktörler aile desteği, eğitim, yaş, cinsiyet, iş tecrübesi, rol model, kişisel değerlerdir. Aynı yaklaşımda ele alınan kişilik ve psikolojik faktörler ise başarı ihtiyacı, kontrol odağı, yaratıcılık, belirsizliğe karşı tolerans, risk alma eğilimi, bağımsızlık, yenilik ve kendine güvendir. Bu faktörler kısaca aşağıdaki gibi açıklanabilir;

Başarı ihtiyacı; McClelland (1961) tarafından ileri sürülmüştür. Daha yüksek performans standartları belirleme ve sürdürme arzusuyla ilişkili olup girişimcilik davranışını etkileyen bir faktördür. Başarı ihtiyacı yüksek olan bireyler daha yüksek hedef belirlerler, hesaplanmış risk alırlar; bu bireylerin yenilikçi ve zor görevi seçme olasılıkları diğer bireylere göre daha yüksektir (Chaudhary, 2016, s. 173). Başarı ihtiyacı yüksek bireylerin diğer bireylere göre başarıma istekleri daha fazladır bu durum onların girişimcilik eğilimlerini de artırmaktadır (Özden vd., 2008, s. 4).

Kontrol odağı; bireylerin başına gelen olayların sebeplerini ve sorumluluğunu kime ve neye yüklediğiyle ilgilidir. Bireyler içsel ve dışsal olmak üzere iki tür kontrol odağına sahiptir. İçsel kontrol odağına sahip bireyler yaşamdaki olayları kontrol edebileceklerine bir başka deyişle verdikleri karar ve davranışlarda kendilerinin etkili olduğuna inanırlar, karar ve davranışlarının sorumluluğunu üstlenirler (Gül ve Beyşenova, 2018, s. 217). Dışsal kontrol odağına sahip bireyler de başarı ve başarısızlığı kendileri değil şans, kader gibi dış etkilerin belirlediğine inanırlar (Korkmaz, 2012, s. 212; Kusmintarti vd., 2016, s. 27). Kısaca kontrol odağı bireylerin başlarına gelen olayların nedenlerini ve sorumluluklarını algılamalarına göre farklılaşmaktadır (Mirza ve Demiral, 2019, s. 3258).

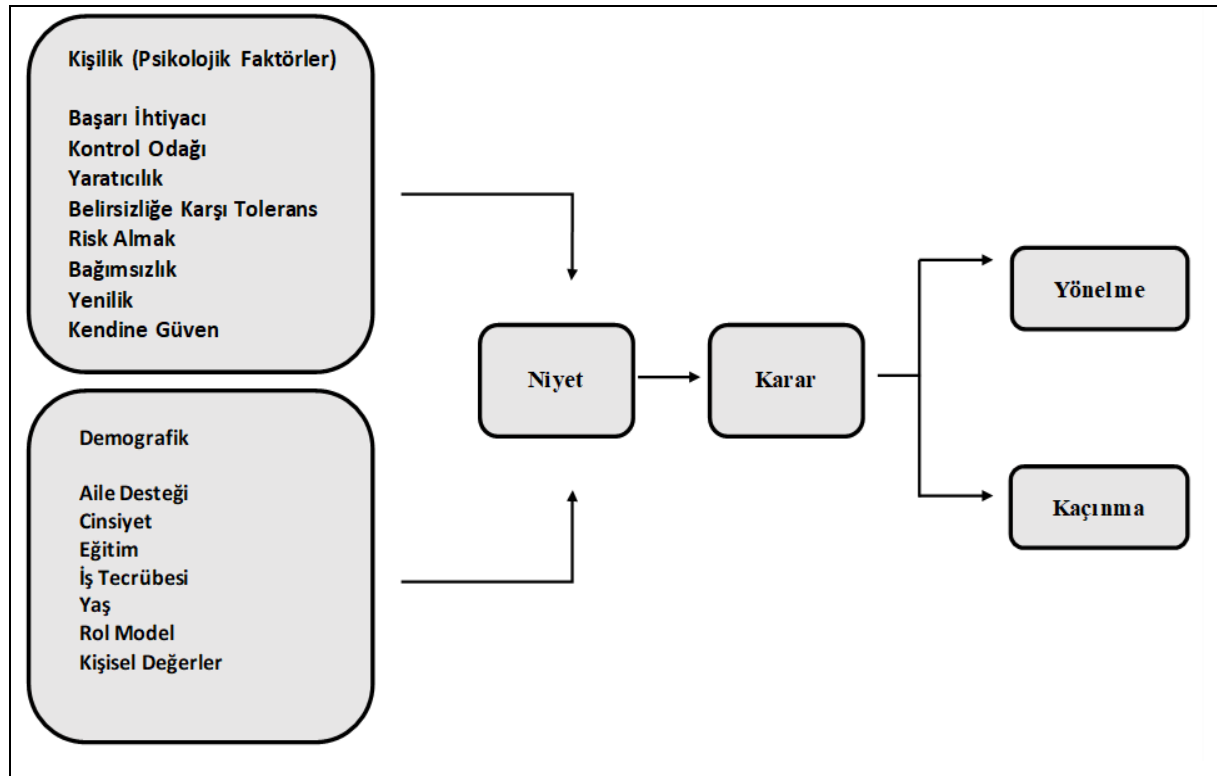
Risk alma eğilimi; girişimcilik kavramıyla ilgili literatürde yapılan tanımların temeli ve ortak noktasıdır (Ceyhan vd., 2020, s. 7). Girişimci bireyler diğer bireylere göre daha fazla risk alma eğilimindedirler; riskten beklenen geri dönüşün maksimum olacağı inancındadırlar (Sadykova ve Eleren, 2016, s. 192).

Belirsizliğe karşı tolerans; yeterli düzeyde veri olmamasından kaynaklanan tam olarak yapılandırılmayan ya da kategorize edilemeyen bir durum belirsizliği ifade etmektedir (Akyurt, 2017, s. 46). Belirsizlik toleransı ise belirsiz bir durum karşısında olumlu tepkiler verebilme yeteneğidir. Bir bireyin belirsiz bir ortamda daha fazla bilgiye ulaşmaya çalışmadan alınan kararlardan emin olması o bireyin belirsizliğe toleransının yüksek olduğunu göstermektedir (Teoh ve Foo, 1997, s. 72).

Kendine güven; bir bireyin hedeflerini gerçekleştirmesine yönelik kendisine olan inancıdır (Korkmaz, 2012, s. 212). Kendine güvenen bireylerin gelecekte karşılaşmaları muhtemel olaylar ya da

sorunların üstesinden gelebileceklerine dair kendilerine inançları tamdır (Özdemir vd., 2018, s. 434). Kendine güveni yüksek bireyler planlı ve programlı bir şekilde çalışarak zor görevlerin ve belirsizliklerin üstesinden daha kolay gelebilirler (Kaya, 2017, s. 38).

Yenilikçilik; ihtiyaç ve problemlerine yaratıcı çözümler bulan bireyler değişim ve farkındalık yaratarak başarıya ulaşırlar (Özgüner vd., 2017, s. 393). Yeniliğe açık bireyler kapsamlı bir bilgi araştırmasını tercih ederlerken; yenilikçiliği düşük bireyler kişiler arası bilgi kaynaklarını tercih etme eğilimindedirler bu nedenle algılama ve içgüdüsel duyguları üzerine harekete geçmeleri ihtimalleri daha yüksektir (Mirza ve Demiral, 2019, s. 3258; Zhang ve Bruning, 2011, s. 87).

Şekil 2.1. Girişimci Olmayı Etkileyen Bireysel Faktörler (Kaygın ve Güven, 2015, s. 36)

Aile desteği: Aile, girişimciliğin gelişmesinde ve ortaya çıkmasında önemli bir yere sahiptir. Ailenin değer yönelimi, çocuk yetiştirme şekli, çocuk sayısı, anne babanın otoriter olup olmaması gibi durumlar çocukların sosyalleşme sürecini ve geleceğini etkilemektedir. Çocukların sosyalleşme sürecinin ailede başlaması ve çocuğun yetiştiği aile ortamı, çocuğun gelecekte serbest girişim kurma veya iş yeri işletme isteğini doğrudan etkilemektedir. Şöyle ki; bir ailenin özel sektör alanında ekonomik faaliyette bulunması, girişimciliği bir değer olarak benimsemesi, bireyin bu konudaki yeteneklerinin ortaya çıkmasına yardımcı olmaktadır. Bu açıdan pek çok girişimci girişimcilik özelliklerini ailede kazanmaktadır. Sonuç olarak aile çocuğun eylemlerini bu yönde destelediğinde çocuğun girişimcilik duygusu gelişmektedir (Başar vd., 2013, s. 28).

Cinsiyet: Kadınların erkeklere bağımlı olduğu düşüncesi, sosyal baskılar, tehditler gibi olumsuz durumlar kadınları girişimcilik konusunda dezavantajlı duruma sokmaktadır (Kaygın ve Güven, 2015, s. 41). Ancak erkek ve kadınlar arasında girişimcilik eğilimi açısından anlamlı farklılar

olmadığını ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır; bu çalışmalar girişimciliğin sadece erkeklere has bir özellik olarak algılanmasının doğru olmadığını, iyi eğitim almış ve girişimcilik eğilimi bulunan her kadının girişimci olabileceğini göstermektedir (Erbir, 2020, s. 329).

Eğitim: Girişimcilik ruhunun ortaya çıkmasında ve girişimcilerin yetiştirilmesinde eğitim önemli bir faktördür. Bu nedenle eğitim sisteminin önemi göz ardı edilemez. Aile ve eğitim kurumlarında alınan eğitimler bireyin girişimcilik yeteneklerini geliştirip destekleyebileceği gibi köreltedebilir. Bu nedenle düşünmeye, araştırmaya, yaratıcılığa dayalı bir eğitim sistemiyle hem bireyin girişimcilik ruhu hemde yeteneklerinin ortaya çıkartılması sağlanabilir (Durak, 2011, s. 196).

İş tecrübesi: Öncesinde bir işletmede çalışmış olan ya da girişimcilik deneyimine sahip olan bir kişinin girişimcilik eğilimi daha öncesinde iş tecrübesi olmayanlara göre daha yüksektir. Yapılan bazı araştırmalar bir kişinin günlük yaşamında veya geçmişinde bir iş deneyimine sahip olmasının girişimcilik eğiliminin ortaya çıkmasında etkili olduğunu destekleyici niteliktedir (Türkmen ve İşbilir, 2014, s. 26).

Rol model: Bireyin hayatında önemli yeri olan aile, eş dost, akraba, kardeş, arkadaşlar hatta ulusal alanda faaliyet gösteren girişimciler, birey için rol model olabilirler. Rol modeller bireyin kariyer seçimlerinde önemli yeri olan kişilerdir ve bireyin bir işi başlatma ve başlattıktan sonraki aşamalarında önemli destekleyicileridir (Bozkurt, 2006, s. 96).

Yaş: Ronstadt (1984)'a göre girişimci kariyer sürecinde yaş ilişkisi dikkatli bir şekilde araştırılmıştır. Bu araştırma sonuçları girişimcilik yaşı ile kronolojik yaş arasında ayırım yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Girişimcilik yaşı, girişimcinin bu alanda tecrübesi ya da kendi işinde çalıştığı süreyle ilgilidir. Kronolojik yaş, girişimcinin kendini işini başlattığı yaşıdır. Girişimcilerin girişimcilik kariyerlerine başlama yaşları değişiklik göstermektedir. Ronstadt (1984)'a göre bireylerin 25 ile 50 yaş arasında yaklaşık her beş yıllık aralıklarla girişimcilik kariyerine başlama eğilimleri daha fazladır. Ayrıca erkekler ilk önemli girişimlerine 30'lu yaşların başlarında başlarken kadınlar 30'lu yaşların ortalarında başlama eğilimindedirler (aktaran Hisrich, 1990, s. 214).

Kişisel değerler: Bir bireyin girişimcilik başarısında sadece yönetsel yetenekler değil bilişsel yönelimler ve değerlerde önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle bireyin yaşam değerleri onun kuracağı organizasyonun tipini ya da faaliyet türünü de etkileyebilmektedir. Ayrıca bireyin sahip olduğu değerler onun bütün iş yaşamı boyunca ortaya koyacağı tutumlarını da belirleyebilmektedir (Ballı ve Ballı, 2014, s. 104).

2.5.3.2. Çevresel Yaklaşım

Araştırmacılar girişimciliğin ortaya çıkmasında kişiliğin mi yoksa çevrenin mi etkili olduğu araştırma sorusundan yola çıkarak tartışmışlardır (Kaygın ve Güven, 2015, s. 42). Kişiliğin etkili olduğunu savunan araştırmacılar bireyin psikolojik ve demografik özelliklerine ağırlık verirken;

çevresel yaklaşımın etkili olduğunu savunan araştırmacılar sosyal, politik, ekonomik ve kültürel faktörlerin etkili olduğunu ileri sürmüşlerdir (Duran vd., 2013, s. 35).

Çevresel yaklaşıma göre bireysel yaklaşım girişimciliğin ortaya çıkarılmasında önemli rol oynamaktadır. Bu yaklaşıma göre çevre; yapısı ve doğası gereği girişimci faaliyetlerle karşılıklı etkileşim içerisinde bulunmaktadır böylece girişimciliğin ortaya çıkmasını desteklemekte ya da engellemektedir. Çevresel yaklaşımı dikkate alan çalışmalarda en fazla kültürel boyut ele alınmıştır. Bunun nedeni girişimcilik ruhunun ortaya çıkmasında kültürel yapının oldukça önemli bir yeri olmasıdır. Tüketicilerin ihtiyaçları ve talepleri, devlet politikaları vb. kültürden etkilenen unsurlardandır ancak kültürel yapının etkisi sadece bununla kalmamaktadır işletmelerin üretim, pazarlama vb. fonksiyonlarına, girişimcilerin yenilik yapma konusundaki eğilimlerine hatta risk alma davranışlarına dahi etki etmektedir. Kültürden etkilenen ekonomik ve politik sistemlerinde girişimcilik üzerinde önemli bir yeri bulunmaktadır. Örneğin ekonominin dengede olduğu durumlarda girişimciler daha yenilikçi, yaratıcı ve girişken tutumlar sergileyebilmektedirler. Ekonomik krizlerin olduğu dönemlerde girişimcilik genelde tehdit olarak algılanmakta ancak girişimcilik yetenekleri sayesinde bu durum bazen fırsatlara çevrilebilmektedir. Devlet politikaları ve hükümet politikaları da girişimcilik üzerinde önemli bir yere sahiptir. Devletin girişimciliği teşvik etmesi veya destekleyici uygulamalara ağırlık vermesi girişimciliğin ortaya çıkmasını olumlu yönde etkileyebilmektedir. Kapalı ekonomik sistem ya da dışa açık ekonomik politikalar devlet politikalarına örnek olarak verilebilir (Başar vd., 2013, s. 27).

2.5.3.3. Firma Yaklaşımı

Firma yaklaşımı girişimcilik sürecini ve üst yönetim felsefelerinin girişimcilikle ilgili rolünü vurgular; bir işletmenin girişimci girişimlerde başarılı olmasının üst yönetimin işletmeyi girişimcilik sürecinden geçirme kararlılığına bağlı olduğunu belirtir (Lee ve Peterson, 2000, s. 403). Bu yaklaşım mevcut bir işletmedeki faaliyetlere odaklanarak girişimciliğin yöneticilik boyutu üzerinde durmakta ve işletme içerisinde yürütülen faaliyetlerde girişimci olmayı araştırmaktadır. Firma yaklaşımına göre bir girişimci sadece işletmeyi kurmakla kalmayıp işletmesini büyütmeli, olgunlaştırmalı ve sürdürülebilirliğini sağlayabilmelidir. Girişimcinin tüm bunları yapabilmesi için de bir takım yönetsel özelliklere sahip olması gerekmektedir. Şöyle ki; işletmesinin varlığını devam ettirmek ve büyütmek isteyen bir girişimcinin girişimci ve yönetici bakış açısına sahip, yeniliğe ve değişime açık olması gerekmektedir (Kaygın ve Güven, 2015, s. 45).

2.5.4. Girişimcilik Eğilimine İlişkin Alanyazın

Girişimcilik eğilimiyle ilgili literatür incelendiğinde gerek yabancı gerekse yerli yazında bu konuda birçok araştırmanın olduğu görülmüştür. Bunlardan bazıları aşağıda yer almaktadır.

Koh (1995) girişimcilik eğiliminin belirli psikolojik, demografik ve aile özellikleriyle ilişkisini test etmek amacıyla Hong Kong 'da 200 işletme lisans öğrencisinden anket yöntemiyle elde ettiği verileri analiz etmiştir. Araştırma neticesinde girişimcilik eğiliminin özellikle yüksek risk alma

eğilimi, daha fazla belirsizliğe karşı tolerans, daha yüksek başarı ihtiyacı ve daha fazla yenilikçilik ile önemli ölçüde ilişkili olduğunu belirtmiştir. Ayrıca cinsiyet, doğum sırası (ilk doğan çocuk) ve rol model gibi demografik ve aile özellikleriyle önemli ölçüde ilişkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Wang ve Wong (2004) öğrencilerin girişimciliğe olan ilgi düzeylerini belirlemek amacıyla Singapur Ulusal Üniversitesinde teknik alanlarda öğrenim gören 5236 lisans öğrencisinden anket yöntemiyle elde ettikleri verileri analiz etmişlerdir. Araştırma neticesinde öğrencilerin girişimciliğe ilgilerinin yüksek olduğu ancak yetersiz iş bilgisi ve girişimciliğe ilişkin algılanan riskin önemli derecede caydırıcı rol oynadığını belirtmişlerdir. Cinsiyet, aile, işletme deneyimi ve eğitim düzeyinin girişimcilik ilgisini etkilediğini; vatandaşlık, ailenin gelir durumu, etnik kökenin etkilemediği sonucuna ulaşmışlardır. Yüzüak (2010) girişimcilik eğilimini belirlemek amacıyla üniversitede öğrenim gören kız öğrencilere yönelik araştırmasında anket yöntemiyle 502 kız öğrenciden elde ettiği verileri analiz etmiştir. Araştırma neticesinde anne ve babanın eğitim düzeyi, özellikle de annenin eğitim düzeyi, artıkça kız öğrencilerin meslek seçimini etkilediği, ailede girişimci olması ve girişimcilik eğitimi alma durumlarının girişimcilik eğilimi üzerinde etkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Sandhu vd. (2010) girişimciliğin önündeki algılanan engeller (riskten kaçınma, başarısızlık korkusu, kaynak eksikliği, sosyal ağ kurma, stres ve sıkı çalışmaya karşı isteksizlik) ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma verilerini Malezya’da farklı üniversitelerde lisansüstü öğrenim gören 267 öğrenciden anket yöntemiyle elde etmişlerdir. Analizler sonucunda girişimciliğin önündeki en büyük engellerin sosyal eksiklik, kaynak eksikliği ve riskten kaçınma olduğunu belirtmişlerdir.

Korkmaz (2012) Bülent Ecevit Üniversitesinde öğrenim gören işletme bölümü öğrencilerinin girişimci kişilik özelliklerine sahip olup olmadıklarını tespit etmek ve girişimcilik eğilimlerinde etkili olan faktörleri belirlemek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Araştırma verileri 297 öğrenciden anket yöntemiyle toplanmıştır. Analizler sonucunda öğrencilerin gelecekte kendi işini kurma kararlarında etkili olan aile faktörünün kendine güven, yenilik ve başarı ihtiyacı boyutlarıyla anlamlı bir ilişkisi olduğunu saptamıştır. Araştırmada yapılan t testi sonuçlarına göre öğrencilerin risk alma, başarı ihtiyacı, kendine güven duyma ve yenilikçi eğilimlerinin bulunduğu ancak belirsizliğe karşı tolerans gösterme ve kontrol odağına sahip olmadıkları sonucuna ulaşmıştır.

Boz ve Tükeltürk (2013) üniversite öğrencilerinin gelecek hedeflerinde girişimciliğin yeri, girişimcilik özellikleri ve girişimcilik eğitiminin öğrencilerin girişimcilik eğilimine etkilerini incelemek amacıyla araştırma yapmışlardır. Araştırma verileri, ülkemizin çeşitli üniversitelerinde turizm ve işletmecilik öğrenimi gören 434 öğrenciden anket yöntemiyle toplanmıştır. Araştırma neticesinde öğrenciler en çok kendi işlerini kurmak istediklerini belirtmişlerdir. Ancak öğrenciler kendilerini ne girişimcilik özelliklerinden risk üstlenen, sorumluluktan kaçınmayan, takım çalışmasına yatkın, lider özelliklerine sahip, kolay iletişim kurabilen bireyler olarak tanımlamışlar; ne de verilen

işleri yapmayı tercih eden, garantili bir işi, düzenli bir gelire sahip olmayı ve belirli çalışma saatlerinin olmasını isteyen bireyler olarak tanımlamışlardır. Kendilerini ticari hayatta başarılı olabilmek için (gerektiğinde yalan söylemek, rüşvet vermek gibi) her şeyi yapabilecekleri ve gerekirse etik olmayan davranışlarda bulunabilecekleri yönünde tanımlamışlardır.

Türkoğlu ve Coşkun (2013) üniversite öğrencilerinin girişimci kişilik özelliklerini ve girişimcilik eğilimlerini belirlemek amacıyla araştırma yapmışlardır. Araştırma verileri Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Köyceğiz Meslek Yüksekokulunda öğrenim gören 187 öğrenciden anket yöntemiyle toplanmıştır. Araştırma neticesinde öğrencilerin %75'inin bir girişimcide bulunması gereken kişilik özelliklerini taşıdığını, yarısından fazlasının girişimcilik ile ilgili ders aldığını ve girişimcilik ile ilgili yayın organlarında çıkan haberleri takip ettiğini belirtmişlerdir. Ancak öğrencilerin girişimcilikle ilgili planlarının olması, kendi işlerini kurma düşüncesi ve maddi imkânı olmasa dahi girişimci olabileceği düşüncesine gelince yarısından fazlasında girişimcilik eğiliminin düşük olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Paksoy (2013) üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik araştırma yapmıştır. Araştırma verileri Kilis 7 Aralık Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören 226 öğrenciden anket yöntemiyle toplanmıştır. Araştırma neticesinde üniversite öğrencilerinde girişimcilik kültürünün oluşturulması gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Bu kültürün oluşturulması için de bazı önerilerde bulunmuştur. Bu öneriler; eğitim ve öğretim süresince girişimci olmalarını sağlayacak imkânlar sağlanması, üniversitelerin bütün akademik birimlerinde girişimcilik ve liderlik derslerinin okutulması, girişimcilik konusunda çalışmalar yapılması, sertifikalı girişimcilik eğitiminin verilmesi, iş hayatında başarılı olan girişimcilerin tecrübelerini öğrencilere aktarabilmesi için girişimciler ile öğrencilerin buluşturulması şeklindedir. Paksoy (2013) ayrıca KOSGEB, İŞKUR, Bölge Kalkınma Ajansı, Ticaret ve Sanayi Odasıyla Üniversiteler işbirliği yaparak son sınıf öğrencilerine uygulamalı girişimcilik eğitimi imkânının sağlanması; bu eğitimin de konunun uzmanları olan üniversitelerdeki akademisyenler tarafından verilmesi gerektiğini önermiştir.

Özdemir (2014) Amerika ve Türkiye'de öğrenim gören üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik bir araştırma yapmıştır. Araştırma verileri Amerika'dan SUNY Cortland Üniversitesinden 214 İktisat Bölümü ve Türkiye'den Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinden 203 İktisat Bölümü öğrencisinden anket yöntemiyle toplanmıştır. Araştırmasında öncelikli olarak kültürler arası farklılıkları açıklamada kullanılan bireycilik ve toplulukçuluk boyutlarıyla benlik saygısı arasındaki ilişkiye bakmıştır. Sonrasında benlik saygısının girişimcilik eğilimi ile arasındaki ilişkiyi iki ülke örnekleme üzerinde incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre yatay bireycilik² ve dikey toplulukçuluk³ boyutlarının Türk üniversitelerinde öğrenim

² Yatay Bireycilik: Bireyin tek olma ve kendi kararlarını vermek istemesidir. Birey kendisini diğer bireylerle aynı statüde görme eğilimindedir.

gören öğrencilerde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ancak benlik saygısı düzeyinde katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını benlik saygısı ve girişimcilik arasında da herhangi bir ilişkiye rastlanılmadığını belirtmiştir. Sonuç olarak Türk üniversite öğrencilerine kıyasla Amerikan üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin yüksek olduğu ve bu eğilim ile dikey bireycilik⁴ arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur.

Akçakanat vd. (2014) üniversiteye giriş puan türlerine göre (sözel, sayısal ve eşit ağırlık) girişimcilik özelliklerinin incelenmesi ve girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma yapmışlardır. Araştırmaya Süleyman Demirel Üniversitesinde Türk Dili ve Edebiyatı, Tarih, İnşaat Mühendisliği, İktisat ve İşletme Bölümlerinde öğrenim gören 380 öğrenci katılmış ve anket yöntemiyle elde edilen veriler analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin “yüksek girişimcilik” özelliğine sahip olduklarını tespit etmişlerdir. Bunun yanı sıra “geldikleri yerleşim birimi”, “kariyer hedefi”, “kendi işini kuran yakının varlığı”, “eğitimi süresince bir işte çalışma durumu”, “eğitimleri süresince gelirlerini karşılama durumu”, “aldıkları eğitimin kendilerini kurmaya etkisi” ve “beklenmedik biçimde sahip olunan bir parayı değerlendirme şekilleri” değişkenleri açısından öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin anlamlı bir farklılık gösterdiğini tespit etmişlerdir. “Üniversiteye yerleştikleri puan türü”, “cinsiyet”, “not ortalaması”, “aile gelir düzeyi” ve “girişimcilik dersi alma” değişkenleri açısından ise öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşmışlardır.

Ballı ve Ballı (2014) üniversite öğrencilerinin kişisel değerleriyle girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik araştırma yapmışlardır. Araştırma verileri Çukurova Üniversitesi Karataş Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulunda öğrenim gören 346 öğrenciden anket yöntemiyle elde edilmiştir. Araştırma neticesinde öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin yüksek düzeyde olduğunu ve en çok önemi kişisel değerlerden evrensellik değerine verdiklerini tespit etmişlerdir. Öğrencilerin cinsiyetleri ve evrensellik değeri, ilköğretim öğrenimlerini geçirdikleri yer ve sükûnet değeri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu en yüksek ilişkinin başarıma değeriyle girişimcilik eğilimi arasında pozitif yönlü olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca yüksek gelire sahip öğrenciler ile düşük akademik başarıya sahip öğrencilerin yüksek girişimcilik eğilimi gösterdikleri sonucuna ulaşmışlardır.

Duman ve Met (2015) yaptıkları araştırmada yükseköğretim düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin girişimcilik eğilimleri ve bu eğilimler içerisinde finansmanın ne derece önemli olduğunu araştırmışlardır. Araştırma verileri Balıkesir Üniversitesi Bigadiç Meslek Yüksekokulunda öğrenim gören 324 öğrenciden anket yöntemiyle elde edilmiştir. Analizler sonucunda girişimcilik eğiliminde eğitim ile girişimciliğin finansmanı arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

³ Dikey Toplulukçuluk: İç gruptaki otoriteye itaat etme ve iç grubun birlik ve statüsünü arttırabilmek için kendi hedeflerinden fedakârlık etme söz konusudur.

⁴ Dikey Bireycilik: Bireyin hem kendi kararlarını verme hem de en iyisi olmayı istemesidir. Birey kendisini rekabet, güç, başarı gibi araçlarla diğer bireylerden farklılaştırma eğilimindedir.

Ranwala ve Dissanayake (2016) Sri Lanka Devlet Üniversitesindeki öğrenciler üzerinde yaptıkları araştırmalarında kişiliğin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisine, kişilik ile girişimcilik arasındaki ilişkide cinsiyetin moderatör etkisine bakmışlardır. Araştırmada 237 üniversite öğrencisinden anket yöntemiyle elde edilen veriler analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda girişimcilik eğiliminin dışa dönüklük, uyumluluk, sorumluluk, nevroitiklik ve deneyime açıklık gibi yüksek ve düşük kategoriler arasında farklılık gösterdiğini; cinsiyetin kişilik ve girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkiyi zayıflattığını ortaya koymuşlardır.

İnce (2018) Z kuşağında yer alan üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini, girişimci kişilik özelliklerini ve iş hayatında önemsedikleri değerleri belirlemek amacıyla araştırma yapmıştır. Araştırma verileri 102 üniversite öğrencisinden anket yöntemiyle toplanmıştır. Analizler neticesinde öğrencilerin kamuda çalışma arzularının düşük olduğu, masa başı bir işte çalışma ve girişimci olma arzularının orta seviyede olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca öğrencilerin saygın bir iş sahibi olma, yeteneklerini sergileyebilme ve yaptıkları işten zevk alma gibi değerlere önem verdiklerini tespit etmiştir.

Durak (2020) Düzce Üniversitesi lisans öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini ortaya çıkarmak ve cinsiyet, eğitim, öğrenim görülen fakülte ve bölüm, anne/babanın girişimci olup olmaması, girişimcilik niyeti gibi değişkenlerle ilişkisini belirlemek amacıyla araştırma yapmıştır. Araştırma verileri işletme, mühendislik ve ilahiyat fakültesinde öğrenim gören 525 öğrenciden yüz yüze anket yöntemiyle toplanmıştır. Araştırma evrenini bu fakülte ve bölümlerden seçme nedenini, girişimcilik potansiyeli yüksek olduğu düşünülen işletme fakültesi öğrencilerinin işletme, finans ve girişimcilik derslerini almalarından dolayı; bu dersleri nispeten daha az alan ya da hiç almayan mühendislik ve ilahiyat fakültesi öğrencileri arasında bir farklılık oluşturabileceği düşüncesi olarak belirtmiştir. Araştırmacı girişimcilik ölçeğine faktör analizi uygulamıştır. Bu analiz sonucunda özgüven, kontrol odaklılık, risk alma ve başarı motivasyonu olmak üzere girişimci kişilik özelliğini açıklayan toplam dört boyut elde etmiştir. Araştırmanın sonucunda girişimci kişilik özelliklerinin eğitim, eğitim görülen fakülte ve bölüm ve çeşitli sosyo-demografik değişkenlere göre farklılık gösterdiğini tespit etmiştir. Ayrıca girişimcilik niyetini belirleyen değişkenleri ortaya koymuştur. Bahse konu bu değişkenlerin eğitim görülen fakülte ve bölüm, anne veya babanın girişimci olması, girişimciliği cazip bulma, risk alma ve özgüven olduğunu belirterek girişimcilik niyetinin çeşitli değişkenlerden etkilendiği sonucuna ulaşmıştır.

Girişimcilik eğilimiyle ilgili yapılan çalışmaların genellikle girişimci kişilik özellikleri, ailede girişimci olup olmadığı, çevresel destek, eğitim, cinsiyet, doğum sırası, algılanan risk, kişilik özellikleri gibi değişkenlerin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkilerine yönelik olduğu görülmektedir.

Aile ve girişimcilik eğilimiyle birlikte yapılan çalışmalarda ise genellikle ailede girişimci olup olmadığı, ailenin aylık geliri, ailede kaçınıcı çocuk olduğu gibi değişkenlerin ele alındığı

görülmektedir. Bu çalışmada aile içindeki iletişim, birlik, yönetim, yetkinlik ve duygusal bağlam boyutlarını bir bütün olarak ele alan aile yapısı değişkeninin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisine bakılmak istenmiştir.

3. GİRİŞİMCİLİK NİYETİ

Araştırmanın bu bölümünde girişimcilik niyeti, girişimcilik niyetini etkileyen faktörler, girişimcilik niyetini açıklamada kullanılan yaklaşımlar “Girişimcilik Olay Modeli”, “Girişimcilik Niyet Modeli”, “Planlı Davranış Teorisi” açıklanmış son olarak girişimcilik niyeti ile ilgili yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

3.1. Girişimcilik Niyeti Kavramı

Niyet kelimesi TDK (2021)’ya göre “*Bir şeyi yapmayı önceden isteyip düşünme, maksat*” olarak tanımlanmıştır. Psikolojik bir süreç olarak birçok teorisyen ve araştırmacı tarafından incelenen niyet; belirli bir amacı veya bir şeyi başarmak için kişinin dikkatini bir yola yönlendiren bir zihin hali olarak tanımlanmaktadır (Bird, 1988, s. 442). Conner ve Armitage (1998) niyeti; bir bireyin bilinçli bir planı ya da davranışı harekete geçirmek için çaba sarf ettiği motivasyonu olarak tanımlamıştır. Tubbs and Ekeberg (1991) niyeti; hem hedefin hem de bu hedefe ulaşmak için kullanmayı planladığı eylem planının bilişsel bir temsili olarak tanımlamıştır. Linan ve Chen (2009) niyeti; bir davranışın en iyi tek öncülü olarak nitelemişlerdir.

Girişimcilik niyeti kavramı girişimciliğin en önemli aşaması olan karar verme aşamasında karşımıza çıkmaktadır (Çelik vd., 2014, s. 114; Duygulu, 2008, s. 100). Bu kavram; bireyin diğer kariyer seçeneklerinden ziyade çevresinde bulunan potansiyel fırsatları değerlendirmesi sonucu bir işletme kurması ve girişim başlatma düşüncesini yansıtmaktadır (Çelik vd., 2014, s. 114; Karabey, 2013, s. 147). Dolayısıyla bireyin kendi girişimini başlatması planlı ve maksatlı bir davranış olarak kabul edilmektedir (Karabey, 2013, s. 147). Bu bakış açısıyla çeşitli tanımlamaların yapıldığı görülmektedir. Bunlardan bazıları aşağıda yer almaktadır.

Krueger ve Carsrud (1993) girişimcilik niyetini; bir bireyin kendi işini kurmaya yönelik fikirlerini ve planlarını harekete geçirme ve başarı elde etmek için gayret göstermesi şeklinde tanımlamışlardır (aktaran Şeşen ve Basım, 2012, s. 22).

Thompson (2009) girişimcilik niyetini; bireyin bilinçli olarak gelecekte bir zamanda yeni bir iş başlatma niyetinde olduğuna dair inancıdır şeklinde tanımlamıştır.

Engle vd. (2010) girişimcilik niyetini; bir bireyin ileriki dönemlerde yeni bir iş kurma niyeti olarak ifade etmektedirler.

Yukarıdaki açıklamalardan hareketle girişimcilik niyetini; bir bireyin girişimci olma eyleminden önce, gelecekte, yeni bir işletme kurmaya yönelik hayali, düşüncesi ve planlarını içeren bilinçli bir süreç olarak tanımlamak mümkündür. Girişimcilik eyleminden önceki adım olduğu söylenebilir.

3.2. Girişimcilik Niyetini Etkileyen Faktörler

Girişimcilik niyeti girişimciliğin en önemli aşaması olan karar verme aşamasından önceki bir adım olduğu için bu kavramın hangi faktörlerden etkilendiğini ortaya koymak oldukça önem arz

etmektedir (Çelik vd., 2014, s. 115). Çünkü girişimcilik niyetinin arkasındaki gerçek dürtünün ve itici gücün ne olduğunu anlamak; bu kişilerin memur, öğretmen, yönetici, muhasebeci, doktor, mühendis, vb. gibi meslekleri tercih etmek yerine neden girişimciliği tercih ettiklerini doğru bir şekilde anlamamızı sağlayacaktır (Top, 2006, s. 222).

Girişimcilik niyetinin belirlenmesinde yıllarca değişik metotlar kullanılmıştır (Liñán ve Rodríguez-Cohard, 2004, s. 3). Bazı araştırmacılar girişimcilik faaliyetleriyle ilişkili olan bireyleri diğerlerinden ayıran ve girişimcilerde tipik olarak görülen belirli kişilik özelliklerini araştırmışlardır (Franco vd., 2010, s. 262; Liñán, 2004, s. 3). Daha sonra araştırmacılar yaş, cinsiyet, din, köken, eğitim seviyesi, iş tecrübesi gibi demografik özelliklerin etkisine odaklanmışlardır (Franco vd., 2010, s. 262; Liñán ve Rodríguez-Cohard, 2004, s. 3; Robinson vd., 1991, s. 15). Kişilik özellikleri ve demografik özelliklerin bireyin girişimci davranışlarını açıklamada katkısı olduğu kabul edilmiş; ancak birçok araştırmacı tarafından yetersiz görülmüştür (Bilgiseven ve Kasımoğlu, 2020, s. 45; Krueger vd., 2000, s. 414; Robinson vd., 1991, s. 15). Daha sonra araştırmacılar girişimci olma kararının gönüllü ve bilinçli bir karar olduğunu değerlendirmişler; girişimci olma kararının nasıl alındığına odaklanmışlardır (Bilgiseven ve Kasımoğlu, 2020, s. 45; Liñán ve Rodríguez-Cohard, 2004, s. 3). Araştırmacılar girişimci olma kararının öncülü olan girişimcilik niyetini açıklamak için de üç önemli teoriden faydalanmışlardır. Bu teoriler; Shapero ve Sokol (1982) Girişimci Olay Modeli, Bird (1988) Girişimcilik Niyet Modeli ve Ajzen (1991)'in Planlanmış Davranış Teorisi (Şeşen ve Basım, 2012, s. 22) olup; bu teorilerin açıklaması ilerleyen sayfalarda yapılmıştır. Girişimcilik niyetini etkileyen faktörler ise demografik, kişisel ve çevresel faktörler olup bunlar kısaca aşağıda açıklanmıştır.

3.2.1. Demografik Faktörler

Aile: Shapero ve Sokol (1982) Girişimci Olay Modelindeki niyetin öncüllerinden “algılanan arzu edilebilirliğin” etkilendiği faktörlerden birisi ailedir. Sonrasında Bird (1988) Girişimcilik Niyet Modelinde, girişimcilik niyetini belirleyen faktörleri; sosyal, politik, ekonomik çevre, bireyin geçmişi ve yetenek olarak sıralamıştır (Bird, 1988, s. 444). Bird'ün bahsetmiş olduğu bu sosyal faktörlerden birisi de ailedir (Bird, 1988, s. 444; Çelik vd., 2014, s. 114). Aynı şekilde Ajzen (1991) Planlı Davranış Teorisi'nde niyet öncüllerinden olan sübjektif normda bireyin girişimci davranış sergileyip sergilemeyeceği konusunda ailesinden etkileneceğini ileri sürmektedir.

Aile; çocuğun girişimcilik niyetini rol model olmak ve destek sağlamak suretiyle etkilemektedir (Bozkurt, 2011, s. 21; Naktiyok ve Timuroğlu, 2009, s. 92). Aile rol modeline göre girişimci bir ailede yetişen bir bireyin kendi işini kurması ya da bu yönde bir niyette bulunması ihtimali çok yüksektir. Bunun nedeni ailede alınan eğitimin çocuğu hayat boyu etkilemesi ve davranışlarını yönlendirmesidir (Akgün, 2019, s. 16; Bozkurt, 2011, s. 21; Naktiyok ve Timuroğlu, 2009, s. 92). Şöyle ki; aile, çocuğun girişimci davranışlarını destekler ve çocuğu bu yönde cesaretlendirirse girişimcilik niyetini olumlu yönde etkileyebilir (Akgün, 2019, s. 16).

Eğitim: Girişimcilik niyeti üzerinde etkili olan faktörlerden birisi de eğitimidir (Bilgiseven, 2020, s. 52). Öğrencilerin öğrenimleri boyunca aldıkları dersler, bilgiler vb. kariyer seçimlerine yön vermektedir. Öğrencilerin girişimcilik konusundaki aldıkları dersler, eğitimler sadece girişimcilik niyetlerine olumlu yönde etki etmekle kalmayıp (Sezer, 2013, s. 51); girişime başlarken karşılaşacakları problemlerin üstesinden gelebilmelerinde de yol gösterici olması bakımından önemli bir yere sahiptir (Korkmaz, 2012).

Yaş: Chaudhary (2016), girişim yapma konusunda getirisi belirsiz ve zaman alıcı gibi nedenlerden dolayı yaşlı insanların genç insanlara göre daha isteksiz hareket ettikleri yönünde bazı çalışmaların olduğunu belirtmiştir. Chaudhary (2016)'a göre 25-30 yaş aralığı bireyin hayatındaki en enerjik ve risk almaya hazır olduğu yaş aralığıdır. Bu yaş aralığındaki bireylerin bir girişim başlatmak için yeterince deneyim ve kapasiteye sahip olmaları beklenmektedir.

Rol modeller: Bireyin kariyerine etki eden önemli faktörlerden birisi de rol modellerdir. Anne, baba, akraba, eş, kardeş hatta ulusal alanda başarılı gördüğü girişimci bir kimse birey için rol model olabilmektedir. Bu rol modeller hem kariyer süreçlerinde hem de işe başlama sürecinde bireyin önemli birer destekçileridirler (Dündar ve Ağca, 2007, s. 130).

3.2.2. Kişisel Faktörler

Bireyler; demografik, sosyal, kültürel vb. faktörlerin yanı sıra kişiden kişiye farklılık gösteren bazı kişisel özelliklerinden dolayı da girişimciliğe yönelebilmektedirler (Karlı, 2018, s. 25). Girişimciliğe yönelen bireylerin ortak özellikleri genelde vizyon sahibi olma, başarıya hırsı, analitik düşünebilme yeteneğidir. Bu özellikler onları diğer bireylerden ayırmakta ve başarılı olmalarını sağlamaktadır (Karlı, 2018, s. 25; Rauch ve Frese, 2000). Literatürde girişimci kişilik özellikleri genellikle iç kontrol odağı, kendine güven, yenilikçilik, belirsizliğe karşı tolerans, risk alma eğilimi gibi özelliklerle ele alınmaktadır (Rauch ve Frese, 2000).

3.2.3. Çevresel Faktörler

Bireyin içinde yaşadığı çevre girişimcilik niyet ve davranışlarını etkileyen önemli faktörlerden birisidir. Bireyin yaşadığı çevrenin girişimciliğe destek veren ya da vermeyen bir çevre olması; ülkenin ekonomik, politik, kültürel değerleri vb. durumlar bireyin girişimcilik niyetini etkilemektedir (Bilgiseven, 2020, s. 41).

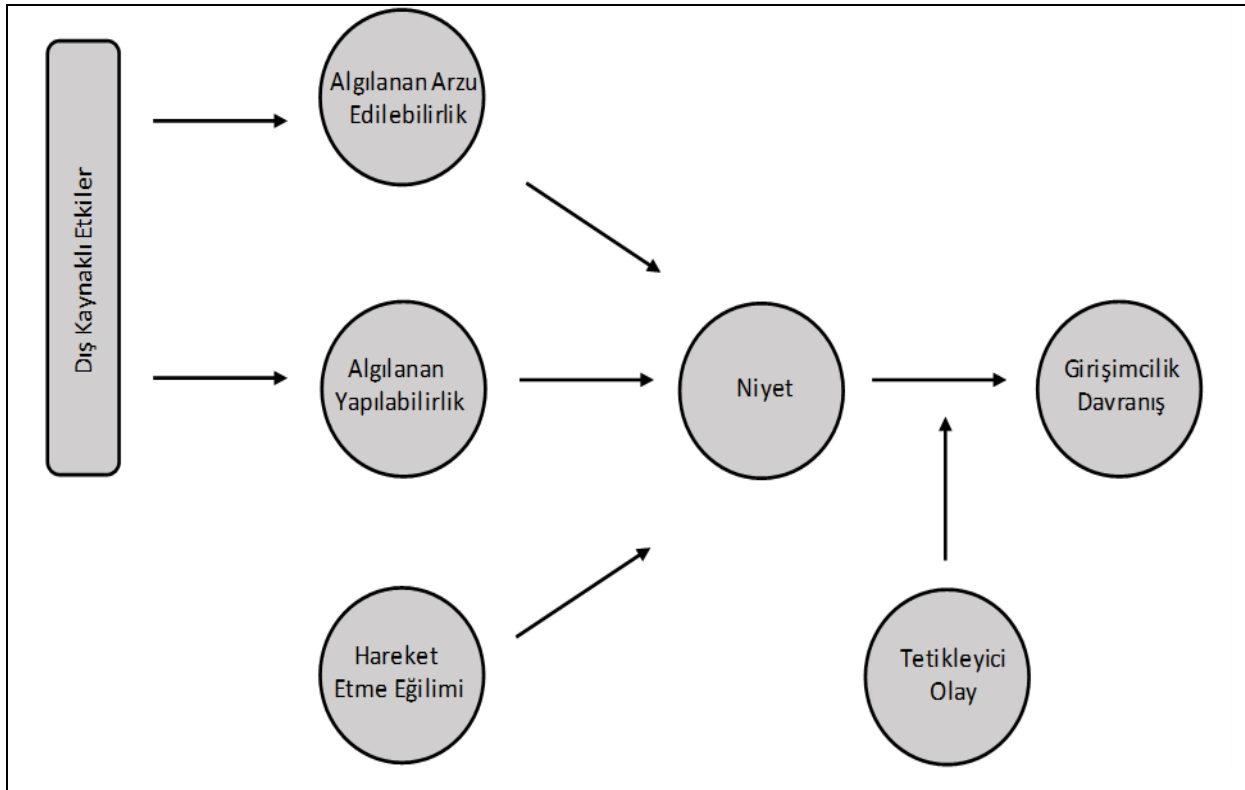
3.3. Girişimcilik Niyeti Yaklaşımları

Girişimci olma kararının nasıl alındığına odaklanan ve girişimci olma kararının gönüllü ve bilinçli bir karar olduğunu değerlendiren araştırmacılar girişimcilik kararının öncülü olan girişimcilik niyetini açıklamakta üç önemli kuramdan faydalanmışlardır (Bilgiseven ve Kasımoğlu, 2020, s. 45; Liñán ve Rodríguez-Cohard, 2004, s. 3). Bu kuramlar; Shapero ve Sokol (1982) Girişimci Olay Modeli, Bird (1988) Girişimcilik Niyet Modeli ve Ajzen (1991)'in Planlı Davranış Teorisidir (Şeşen ve Basım, 2012, s. 22).

3.3.1. Girişimcilik Olay Modeli

Shapero ve Sokol (1982) Girişimci Olay Modeli girişimcilik alanına özgü bir niyet modelidir.

Shapero ve Sokol (1982) Girişimci Olay Modeline göre girişimcilik niyeti; algılanan arzu edilebilirlik, algılanan yapılabirlik ve harekete geçme eğiliminden etkilenmektedir. Modeldeki algılanan arzu edilebilirlik, bireyin yeni bir işe başlaması için kişisel çekicilik derecesi olarak tanımlanırken; algılanan yapılabirlik, bireyin kişisel olarak bir iş kurmada kendisini ne kadar yetkin hissettiği şeklinde tanımlanmıştır. Modeldeki hareket etme eğilimi ise bireyin kararlarına göre hareket etme eğilimi olarak kavramsallaştırılmış ve niyetin iradeyle ilgili yönlerine dikkat çekilmiştir (örneğin “yapacağım”). Harekete geçme eğilimi olmadan iyi oluşturulmuş niyeti tahmin etmenin zor olacağına değinilmiştir (Krueger vd., 2000, s. 419).

Şekil 3.1. Shapero'nun Girişimci Olay Modeli (Krueger ve Carsrud, 1993, s. 321)

Kurama göre “algılanan arzu edilebilirlik” ve “yapılabirlik/uygulanabilirlik”, girişimcilik niyetinin önemli belirleyicileridir. Dolayısıyla bireyin yeni bir işe başlama niyeti de bu iki faktörden etkilenmektedir. Algılanan arzu edilebilirlik aile, çalışma arkadaşları, grup üyeleri, kültür, eğitim gibi faktörlerden etkilenirken; algılanan uygulanabilirlik finansal destek, ortaklar, danışmanlar vb. faktörlerden etkilenmektedir. Başka bir birey ya da durum faktörü ise bireyin girişimcilik niyetini dolaylı yoldan etkilemektedir (Shapero ve Sokol, 1982, s. 83).

Shapero (1975, 1982) çalışmasında bir girişimci yaratmayı meydana getiren faktörlere odaklanmıştır. Shapero (1975, 1982)'ya göre girişimcilik olayları sosyo-kültürel ve durumsal faktörlerin birbiriyle etkileşimi sonucu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca Shapero çalışmasında girişimci bir olayın en büyük nedeni olarak bireyin hayatında meydana gelen değişiklikler olduğunu ancak bu

değişikliklerin tek başına yeterli olmadığını, girişimci bir olayı etkileyen diğer faktörün ise bireyin geçmişi ve önceki deneyimleri olduğunu belirtmiştir (aktaran Elfving vd., 2009, s. 24).

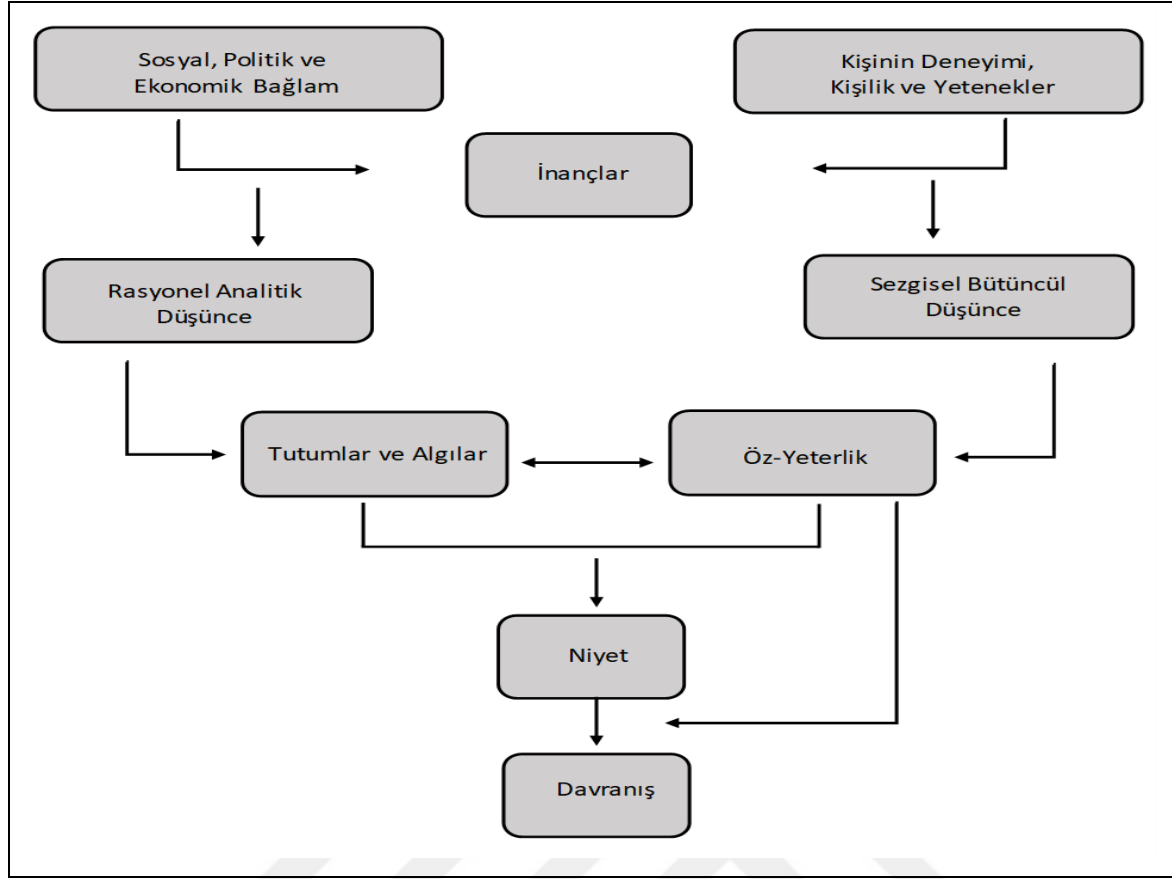
Shapero ve Sokol (1982) bireyin hayatında meydana gelen değişimleri olumlu değişimler yaratan, olumsuz değişimler yaratan ve kararsızlık yaratan çevre olmak üzere üç boyutta ele almıştır. Bireylerin arkadaşları, dostları, ailesi tarafından gelen algılar olumlu değişim yaratan çevreyi; bireyin işten çıkarılması, boşanması, orta yaş krizi vb. durumlar olumsuz değişim yaratan çevreyi; bireyin askerden dönmesi ya da okul mezuniyeti sonrası geleceğe dönük düşüncelerin net bir şekilde ortaya konulamadığı durumlar da kararsızlık yaratan çevreyi tanımlamaktadır. Bu değişimler girişimcilik niyetinin belirlenmesinin öncülleri olan arzu edilebilirlik ve algılanan uygulanabilirliği etkilemektedir (aktaran Bilgiseven, 2020, s. 21).

3.3.2. Girişimcilik Niyet Modeli

Girişimcilik niyeti modellerinden bir diğeri de Bird'ün "Girişimci Niyet Modeli"dir (Bird, 1988). Modele göre sosyal, politik, ekonomik çevre, bireyin geçmişi, kişiliği ve yetenekleri girişimcilik niyetinin ortaya çıkmasında ilk aşamadır. Sosyal, politik, ekonomik çevre, bireyin geçmişi, yeteneği ve kişiliği bireyin rasyonel analitik ve sezgisel bütüncül düşünmesini sağlamakta ve davranışın öncülü girişimcilik niyeti oluşmaktadır.

Bird (1988)'ün girişimcilik niyet modeline Boyd ve Vozikis (1994) tarafından öz-yeterlik kavramı eklenerek tekrardan çalışılmıştır. Çalışmaya göre tutum ve algılar ve öz-yeterlik, rasyonel analitik düşünme ve sezgisel bütüncül düşünme süreçlerinden geçerek niyetleri etkilemekte niyetler de davranışları etkilemektedir. Öz-yeterlik ayrıca niyet ve davranış arasındaki süreci de etkilemektedir (Boyd ve Vozikis, 1994, s. 69).

Boyd ve Vozikis (1994) tarafından tekrardan revize edilen girişimcilik niyet modeli Şekil 3.2'de gösterilmektedir.

Şekil 3.2. Revize Edilmiş Girişimcilik Niyeti Modeli (Boyd ve Vozikis, 1994, s. 69)

Bandura (1986), öz-yeterlik kavramını ilk defa Sosyal Öğrenme Kuramı içerisinde kullanarak literatüre kazandırmıştır. Bandura (1986), öz-yeterlik kavramını bireylerin belirli amaçlara ulaşmak için gerekli olan etkinlikleri organize etme ve gerçekleştirme konusunda yeteneklerine olan inancı olarak tanımlamıştır. (aktaran Özdemir, 2008, s. 278). Öz-yeterlik kavramının temel ilkesi bireyin kendisini yeterli gördüğü ya da düşündüğü konuları gerçekleştirme ihtimalinin yüksek; yeterli olmadığını düşündüğü konuları gerçekleştirme ihtimalinin düşük olduğunu ortaya koymaktadır (aktaran Arseven, 2016, s. 67). Ayrıca öz-yeterlik bireyin etkinlik seçimini, bu etkinlikte sarf edeceği çabayı, herhangi bir zorluk karşısında göstereceği kanaati, duyacağı endişeyi ya da güven düzeyini etkilemektedir (aktaran Senemoğlu, 2020, s. 229).

Bandura (1986) öz-yeterlik algısını bireyin doğrudan deneyimlediği yaşantılar, dolaylı yaşantılar, sözel ikna ve psikolojik durum olmak üzere dört temel faktörden etkilendiğini belirtmiştir (aktaran Arseven, 2016, s. 68). Bu faktörler aşağıdaki şekilde özetlenebilir;

Bireyin doğrudan deneyimlediği yaşantılar; bireyde güçlü bir öz-yeterlik inancının oluşmasını sağlamaktadır. Bireyin yaşayacağı olumlu yaşantılar ileride benzer durumlar söz konusu olduğunda öz-yeterliliğin artmasına katkı da bulunacaktır (aktaran Arseven, 2016, s. 68).

Dolaylı yaşantılar; başka bir bireyin yaşamış olduğu deneyimler, aynı etkinliklerde bulunan bireyin başarılı olup olmayacağı yönündeki algısını etkilemektedir (aktaran Senemoğlu, 2020, s. 234). İnsanlar kendisi gibi etkinliklerde bulunan bireylerin zorluklarla nasıl başa çıktıklarını

gözlemlediklerinde kendisinin de gerekli çabayı ve sabrı gösterdiğinde bu zorlukların üstesinden gelebileceği yönündeki algısı gelişebilmektedir (Top, 2006, s. 69).

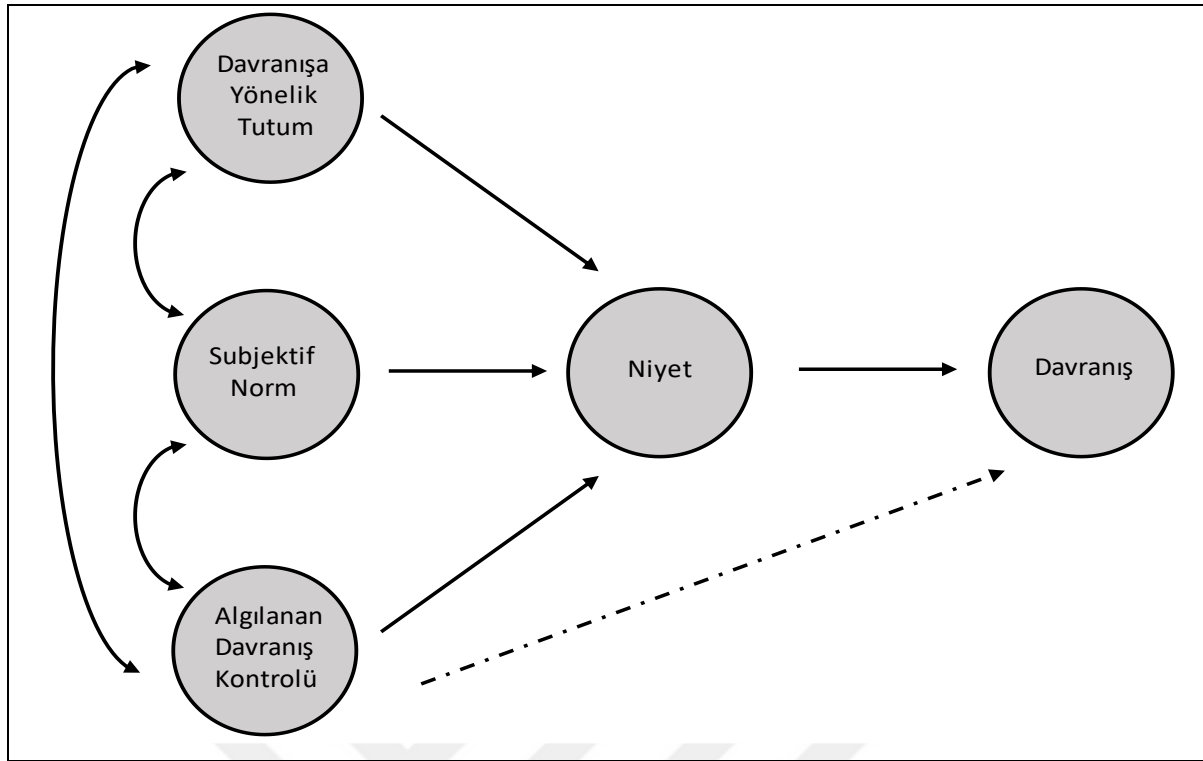
Sözel ikna; bireye herhangi bir etkinlikte başarılı olup olmayacağına dair yapılan teşvik ve nasihatler, bireyin öz-yeterlik algısını etkilemektedir (aktaran Senemoğlu, 2020, s. 234). Birey çevresi tarafından bir işi başarma konusunda ikna edilirse, bu işi başarmak için daha fazla çaba sarf edecektir. Dolayısıyla negatif ikna kişilerin öz-yeterlilik inancını zayıflatırken; pozitif ikna öz-yeterlilik inancını güçlendirmektedir (aktaran Arseven, 2016, s. 68).

Psikolojik durum; stres, kaygı gibi duygusal durumlar bireyin öz-yeterlilik algısını etkilemektedir (aktaran Özdemir, 2008, s. 278). Dolayısıyla psikolojik olarak rahat olan bir bireyin bir işi başarma konusunda öz-yeterlilik beklentisi de yüksek olacaktır (aktaran Arseven, 2016, s. 68). Öz-yeterliliği yüksek olan bireyler çevreyi daha iyi kontrol edebilme yeteneğine sahiptirler; olayların üstesinden daha rahat gelebilirler; yeni şeyleri denemekten çekinmezler (aktaran Senemoğlu, 2020, s. 234).

Sonuç olarak öz-yeterlilik önemli bir motivasyon inşa aracıdır; bireyin niyetindeki ısrarını, gayret ve çabasını, duygusal tepkisini, amaç ve inancını ve öz güvenini ortaya koymaktadır (Top ve Sevensan, 2006, s. 3).

3.3.3. Planlı Davranış Kuramı

Sosyal psikoloji temelli bir yaklaşım olan Planlı Davranış Kuramı bireyin davranışlarını tahmin etmek ve açıklamak için tasarlanmış bir kuramdır. Kuram, Düşünülmüş Eylem Kuramının geliştirilmesi sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu iki kuram arasındaki fark Planlı Davranış Kuramına algılanan davranışsal kontrol değişkeninin eklenmesinden kaynaklanmaktadır. Düşünülmüş Eylem Kuramının sadece bilinçli davranışları açıklamaya yönelik olması en önemli kısıtlılığını oluşturmaktadır. Algılanan davranışsal kontrol değişkeninin Planlı Davranış Kuramına eklenmesiyle bu kısıtlılık aşılmış; bilinçsiz davranışların da açıklanması amaçlanmıştır (Ajzen, 1991, ss. 181-183).

Şekil 3. 3. Planlı Davranış Kuramı Modeli (Ajzen, 1991, s. 182)

Davranışa yönelik tutum, sübjektif norm ve algılanan davranış kontrolü değişkenlerini açıklamadan önce kuramdaki tutum kavramını açıklamakta fayda vardır. Çünkü tutum; nesneler, insanlar ya da olaylara dair olumlu veya olumsuz yargılayıcı ifadelerdir. Araştırmacılar genellikle tutumların bilişsel unsur, duygusal unsur ve davranışsal unsur olmak üzere üç ana unsurdan oluştuğunu ifade etmektedirler. Bilişsel unsur bir tutumun fikir veya inanç kısmını; duygusal unsur bir tutumun duygusal veya hislerle ilgili kısmını; davranışsal unsur da birine ya da bir şeye yönelik belirli bir şekilde davranma niyetini belirtmektedir (Robbins ve Judge, 2015, s. 73).

Ajzen (1991) Planlı Davranış Kuramına göre niyet kavramının davranışa yönelik tutum, sübjektif norm ve algılanan davranışsal kontrol olmak üzere üç önemli belirleyicisi bulunmaktadır. Bu değişkenlerden ilki olan davranışa yönelik tutum, bir bireyin söz konusu davranışa ilişkin olumlu veya olumsuz bir değerlendirme veya değerlendirmeye sahip olma derecesini ifade etmektedir. İkincisi öznel norm olarak adlandırılan sosyal bir faktördür. Birey çevresinde önemli gördüğü bireylerden örneğin ailesi, eş, dost, akraba, arkadaş vb. etkilenmektedir. Bireyin herhangi bir davranışı gerçekleştirip gerçekleştirmemesi bu bireyler tarafından yapılan sosyal baskıya bağlıdır. Niyetin üçüncü ve son öncülü algılanan davranışsal kontrol ise davranışı gerçekleştirmenin algılanan kolaylığını veya zorluğunu ifade etme derecesi olarak açıklanmaktadır. Genel olarak bir davranışa ilişkin tutum ve öznel norm ne kadar olumluyse ve algılanan davranışsal kontrol ne kadar büyükse bireyin söz konusu davranışı gerçekleştirme niyetinin de o kadar güçlü olacağı yönündedir. Örneğin birey davranışa karşı olumlu bir tutum sergiliyorsa hayatında değer verdiği diğer bireylerinde bu davranışı desteleyeceğini düşünüyorsa ve gerekli koşullar oluşmuşsa bireyin niyeti güçlenecek ve bu davranışı sergileyecektir (Kalafatoğlu, 2019, s. 107).

Sonuç olarak Planlı Davranış Kuramından da anlaşılıyor ki; davranışa yönelik tutum, subjektif norm ve algılanan davranışsal kontrol ile niyet açıklanmakta niyetle de davranış açıklanmaktadır.

3.4. Girişimcilik Niyetine İlişkin Alanyazın

Girişimcilik niyetini ortaya koymak amacıyla yapılan bazı çalışmalar ve sonuçları aşağıdaki şekilde özetlenmiştir.

Crant (1996) bireysel farklılıklar ile girişimcilik kariyerine yönelik davranışsal niyetler arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırma verileri Midwestern Üniversitesinde öğrenim gören 181 işletme öğrencisinden anket yöntemiyle toplanmıştır. Veriler hiyerarşik regresyon analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. Araştırma neticesinde girişimcilik niyetinin cinsiyet, eğitim, ebeveynlerden en az birinin işletme sahibi olması ve proaktif bir kişiliğe sahip olma değişkenleriyle önemli ölçüde ilişkili olduğu; en güçlü ilişkisinde girişimcilik niyetiyle proaktif kişilik arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Liñán ve Chen (2009) girişimcilik niyeti sorularını oluşturmak amacıyla Ajzen'in Planlı Davranış Kuramını kullanmışlar ve psikometrik özelliklerini analiz etmişlerdir. Daha sonra girişimci niyet modelini İspanya ve Tayvan ülkelerinde 519 ayrı örneklem üzerinde uygulamışlardır. Araştırma neticesinde girişimcilik niyet modelinin farklı ülkeler için geçerli olduğu, her kültürde girişimcilikle ilişkili inançların değiştiği, motivasyon faktörlerinin gücünün farklılaşmasına yol açtığı ve algılardan niyete bilişsel sürecin farklı kültürlerde benzerlikler gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Şeşen ve Basım (2012) üniversitede spor bilimleri alanında öğrenim gören 185 öğrencinin demografik faktörleri ve kişilik özelliklerinin girişimcilik niyetini nasıl etkilediğini belirlemeye yönelik anket yöntemiyle elde ettiği verileri tek yönlü varyans analizi (ANOVA), korelasyon ve regresyon analizlerini kullanarak sonuçlandırmışlardır. Sonuçta demografik faktörlerden yaş, cinsiyet, önceki iş tecrübesinin ve ailenin aylık gelirinin öğrencilerin girişimcilik niyetlerini farklılaştırdığı bulgusu elde edilmiştir. Ayrıca toplam aile geliri yüksek öğrencilerin maddi destek sağlayabilme doğrultusunda toplam aylık geliri düşük öğrencilerden daha fazla girişimcilik niyeti taşıdıkları; girişimcilik niyetiyle iç kontrol odağı ve öz yeterlilik değişkenleri arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu sonucunu ortaya koymuşlardır.

Liang vd. (2015) bilgi ve iletişim teknolojisi öğrencileri arasında bireysel farklılıkların girişimcilik niyetini nasıl etkilediğini belirlemek amacıyla iki farklı çalışmanın bulgularını ortaya koymuşlardır. İlk çalışmada 274 bilgi ve iletişim teknolojisi öğrencilerinden oluşan bir örneklem dayanarak kişilik özellikleri ve girişimcilik niyeti faktör yapılarını doğrulamışlardır. İkinci çalışmalarında bu kişilik özelliklerinin 415 bilgi ve iletişim teknolojisi öğrencisinin girişimcilik niyetini nasıl etkilediğini incelemişlerdir. Araştırma neticesinde girişimcilik niyetinin inanç ve hazırlık olmak üzere iki boyuttan oluştuğu; açıklık ve sorumluluk boyutunun girişimcilik niyetinin inanç ve hazırlık boyutunu olumlu yönde etkilediği; dışa dönüklük ve nevroz boyutlarının ise önemli ölçüde

etkilemediği; sadece uyumluluk boyutunun girişimciliğin hazırlık boyutunu olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşmışlardır.

Denanyoh vd. (2015) Gana'daki Politeknik Üniversite öğrencilerinin eğitim desteği, aile ve arkadaş desteği ve çevresel destek olmak üzere üç destek faktörünün girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Araştırma verileri 228 öğrenciden anket yöntemiyle elde edilmiştir. Analiz neticesinde teşvik, maddi ve moral olarak verilen aile ve arkadaş desteği, eğitim desteği ve çevresel desteğin girişimcilik niyeti üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Debarliev vd. (2015) Planlı Davranış Kuramı kapsamında girişimcilik niyet öncüllerinden kişisel tutum, sübjektif norm ve algılanan davranış kontrolünün girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Ayrıca kontrol değişkenleri olan demografik değişkenler, eğitim tecrübesi ve bilgisi, girişimcilerle deneyim sahibi olma ve algılanan iş ortamının girişimcilik niyetiyle ilişkisini araştırmışlardır. Araştırma verileri Makedonya'da üniversitede öğrenim gören 440 lisans öğrencisinden anket yöntemiyle toplanmıştır. Veriler hiyerarşik regresyon analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. Araştırma neticesinde her üç değişkenin de girişimcilik niyetini anlamlı ve pozitif yönde etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca girişimcilik niyetini teşvik etmede eğitimin ve destekleyici üniversite ortamının rolü konusunda belirli şüpheler olduğu; uzun dönemli bir girişimcilik geçmişinin olmaması diğer girişimcileri tanımada olumlu bir etki yaratmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Bahadır ve Çakmak (2018) Planlı Davranış Kuramına göre davranışa yönelik tutum, algılanan davranış kontrolü, öznel norm ve girişimci öz-yeterliliğin girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Araştırma verilerini Zonguldak ili ve ilçelerinde KOSGEB'in düzenlemiş olduğu uygulamalı girişimcilik eğitimlerine gönüllü olarak katılan 229 kursiyerden anket yöntemiyle elde etmişlerdir. Analizler neticesinde girişimcilik davranışına yönelik tutum, algılanan davranış kontrolü, öznel norm ve girişimci öz-yeterliliğin girişimcilik niyeti üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Barba-Sánchez ve Atienza-Sahuquillo (2018) öğrencilerin girişimcilik motivasyonlarının girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini ve girişimciliğin geliştirilmesinde girişimcilik eğitiminin rolünü belirlemek amacıyla bir araştırma yapmışlardır. Araştırma verileri İspanya'daki Castilla-La Mancha Üniversitesi Endüstri ve Bilgisayar Mühendisliğinde öğrenim gören 423 öğrenciden anket yöntemiyle toplanmıştır. Araştırma neticesinde bağımsızlık ihtiyacının mühendislik öğrencilerinin girişimcilik niyetinde kilit rol oynadığı ve girişimcilik eğitiminin girişimcilik niyeti üzerinde olumlu yönde etkisi olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Durak (2020) potansiyel girişimci olan ve yakın zamanda iş hayatına atılacak olan bireylerin kişilik özelliklerini ortaya çıkarmak ve ilişkili olan değişkenleri belirlemek amacıyla araştırma yapmıştır. Araştırma verileri Düzce Üniversitesinde farklı fakülte ve bölümlerde öğrenim gören 525 lisans öğrencisinden anket yöntemiyle toplanmıştır. Veriler tanımsal ve çok değişkenli istatistiksel testler

kullanarak analiz edilmiştir. Araştırmada girişimcilik eğilimi ölçeğine açımlayıcı faktör analizi yapmış; özgüven, kontrol odağı, risk alabilme ve başarı motivasyonu olmak üzere girişimci kişiliği açıklayan dört temel boyutun olduğunu belirlemiştir. Araştırma neticesinde bu girişimci kişilik özelliklerinin öğrencilerin öğrenim gördükleri fakültelere göre farklılık gösterdiği, girişimcilik eğitiminin girişimcilik niyetiyle ilişkili olduğu, anne veya babası girişimci olanların girişimci olmaya göre girişimcilik niyetinin daha fazla olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Girişimcilik niyetiyle ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında genelde kişilik özellikleri, iş tecrübesi, ailenin aylık geliri, ailede girişimci olup olmadığı, aile ve arkadaş desteği, çevresel destek, eğitim desteği, girişimcilik motivasyonları, girişimci kişilik özellikleri, Planlı Davranış Kuramı kapsamında kişisel tutum, sübjektif norm, algılanan davranış kontrolü gibi değişkenlerin girişimcilik niyeti üzerindeki etkisine bakıldığı görülmektedir. Yapılan literatür taramasından anlaşıldığı üzere ailenin girişimcilik niyetiyle ilişkisinde ailenin genellikle bir yönü ele alınmıştır. Ailenin girişimcilik niyetiyle ilişkisine yönelik çalışmalarda aile yapısının iletişim, birlik, yönetim, yetkinlik ve duygusal bağlam boyutlarını kapsayan bütüncül bir çalışma yapılmadığı söylenebilir. Sosyolojik bir kavram olan aile yapısıyla girişimcilik ilişkisini belirlemek girişimcilik alan yazınına farklı bir bakış açısı getirebilir. Bu nedenle bu araştırmada iletişim, birlik, yönetim, yetkinlik ve duygusal bağlamı bir bütün olarak ele alan aile yapısıyla girişimcilik niyeti ilişkisi irdelenmek istenmiştir.

4. AİLE YAPISI

Araştırmanın bu bölümünde öncelikli olarak aile yapısı, ailenin önemi ve işlevleri ve aile yapısını açıklamada kullanılan Sembolik Etkileşim Kuramı, Yapısal İşlevselci Kuram, Aile Sistemi Kuramı ve son olarak Dönüşümsel Aile Modeli açıklanmıştır.

4.1. Aile Yapısı Kavramı

Bir bireyin karşılıklı olarak etkileşimde bulunduğu ve içinde yetişip büyüdüğü en önemli sosyal çevre ailesidir (Torun, 1995, s. 17). Aile; bireyin kişiliğini oluşturmada, toplumsallaşmasında ve toplumun sosyokültürel özelliklerini aktarmada önemli bir rol oynamaktadır (Yüzüak, 2010, s. 33). Aile; biyolojik ilişkiler aracılığıyla insan neslinin devamını sağlayan, kültürel ve toplumsal değerleri kuşaktan kuşağa aktaran; biyolojik, psikolojik, ekonomik, hukuksal ve toplumsal vb. yönleri olan sosyal bir birimdir (Olmuş, 2001, s. 14). Bu nedenle bilim insanları aileyi bir inceleme birimi olarak ele almışlar, kendi alanlarında araştırma konusu yapmışlardır. Antropologlar ailede kültürler arası farklılığa; sosyologlar ve sosyal psikologlar aile yapısı ve işleyişine; aile terapistleri ailenin sağlıklı ve sağlıklı olduğu durumları tanımlamak ve tedavi yöntemleri geliştirmeye yönelik araştırmalar yapmışlardır (Torun, 1995, s. 17).

Aileyle ilgili yapılan tanımlardan bazı şu şekildedir:

TDK (2021) aile kavramını; “*evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik*” olarak tanımlamıştır.

Schwartz ve Scott (2017) aileyi; kan, evlilik, evlat edinme bağlarıyla birbirlerine bağlı, nispeten istikrarlı herhangi bir insan grubu ya da birlikte yaşayanlar ve birbirlerine ekonomik ve duygusal olarak destek sağlayanlar olarak tanımlamışlardır (aktaran Harris, 2008, s. 1409).

Aile kavramı geleneksel açıdan ele alındığında evlilik çatısı altında kan bağıyla oluşan ilişkiler; modern açıdan ele alındığındaysa resmi bir nikâh olmaması durumunda bile kadın ve erkeğin bir araya gelerek oluşturabildiği duygusal, cinsel ve ekonomik durumların düzenlendiği birliktelik olarak tanımlanmıştır (Çilingir, 2018, s. 3).

Aile kavramı yapısı, işlevi, zamana ve yere göre değişkenlik gösteren bir kurum olması nedeniyle her zaman ve her yerde geçerli olan evrensel bir tanımlı yapılamamıştır (Çilingir, 2018, s. 3; Erdoğan, 2014, s. 41). Bu nedenle bu araştırmada Gülerce (1996) tarafından yapılan aile tanımlı benimsenmiştir. Bu tanıma göre aile, bireylerin yaşamlarını uzunca bir süre paylaşmaları; evlilik, kan, sadakat, yasal vb. bağlarla birliklerini korumaları; ortak gelecek beklentilerinin olması; ortak sorunlarını fark etmeleri ve birlikte çözmek istemeleri; kısacası kendilerini bir ünite olarak algılamaları biçiminde ele alınmıştır.

Sağlıklı ve Sağlıksız Aile Yapısı

Aileler rol ve fonksiyonlarını yerine getirip getirmeme durumlarına göre sağlıklı/ fonksiyonel aileler ve sağlıksız/fonksiyonel olmayan aileler olmak üzere aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır (Girli, 2018, s. 376). Sağlıklı aile yapısı; bireylerin duygularını ve düşüncelerini rahat bir şekilde açığa vurduğu, kişilerarası farklılıkların olağan karşılandığı, anlaşmazlıkların uzlaşma yoluyla çözülmeye çalışıldığı, rol dağılımının tutarlı olduğu, beklenti ve kuralların açık olduğu, üyelerin birbirine duygusal yönden bağlı olduğu evde destekleyici bir havanın olduğu aile yapısını ifade etmektedir. Sağlıksız aile yapısı; duyguların baskı altına tutulduğu, açık bir iletişimin olmadığı, kişilerarası sorunların konuşularak çözülemediği, üstlenilen rollerin tutarsız olduğu, kuralların net olmadığı ve değişime direnç gösterildiği bir aile yapısını ifade etmektedir.

4.2. Ailenin Önemi ve İşlevleri

Aile, toplumsal hayatın devamlılığını sağlayan; bireylere değer ve davranış kalıplarını aktaran; sosyo-kültürel, sosyo-demografik ve hukuki özellikler açısından toplumun en önemli analiz birimlerinden birisidir (Aktaş, 2015, s. 419). Bir kurum olarak aile bireyin değer yargılarını, istek ve yeteneklerini yönlendirmede en fazla etkiye sahiptir (Özçoban, 2018, s. 27). Aile, bireyin dünyaya geldiği andan itibaren fiziksel, bilişsel ve sosyal gelişimi üzerinde etkilidir; bireyin sosyalleşmeye başladığı ilk çevredir (Kılıç, 2019, s. 26). Birçok davranış aile içinde öğrenilir; kişilik bu çevrede şekillenir (Küçükali, 2018). Bu nedenle aile bireyin özgüveninin gelişmesinde, meslek seçiminde bir başka ifadeyle kariyer hedefleri gibi hayati önem taşıyan konularda kilit rol oynamaktadır (Taş ve Özmen, 2019, s. 736).

Çocuklarının duygu ve düşüncelerine değer veren aileler özgüven sahibi, çevresiyle iyi ilişkiler kurabilen, başarılı ve girişken bireyler yetiştirirlerken; sürekli çocuklarının olumsuz yönlerini gören, onları kısıtlayan, duygu ve düşüncelerini ifade etmesini engelleyen aileler çekingen, içine kapalı, alıngan bireyler yetiştirmektedirler (Cüceloğlu, 1994, s. 103; Özçoban, 2018, s. 27). Dolayısıyla anne, baba ve birey ilişkisinin iyi bir şekilde olması bir başka ifadeyle bu ilişkilerin saygı ve sevgi çerçevesinde yürütülmesi, bireyin hayatını yönlendirmesi ve ileriki dönemlerinde yapacağı seçimlerde doğru kararlar alması açısından oldukça önemlidir (Kılıç, 2019, s. 35).

Bireyin topluma uygun sağlıklı birer birey olarak yetiştirilmesi ailenin işlevlerini sağlıklı bir şekilde gerçekleştirmesiyle mümkün olmaktadır (İsmen, 2004, s. 60). Toplumdan topluma hatta aynı toplum içinde bile farklılık gösteren aile yapısının temel işlevleri nesillerinin devamlılığını sağlama, aile üyelerinin sosyal, psikolojik, ekonomik ve eğitim ihtiyaçlarını karşılamak şeklindedir (Çilingir, 2018, s. 4). Ailenin biyolojik görevi insan neslinin devamını sağlamasıdır. Bu işlev toplumda evlilik aracılığıyla resmileşerek aile üyelerinin birbirlerine karşı hak ve yükümlülükleri düzenlenmektedir (Tosun, 2017, s. 7).

Ailenin psikolojik görevi; aile üyeleri birbirlerine duygusal bağlarla bağlıdır. Çocukların psikolojik açıdan yetiştirilmesi, korunması, sevgi ve saygı gibi psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması ailenin temel işlevlerindendir (Kır, 2006, s. 388). Aile, bireyin psikolojik ihtiyaçlarını karşılama ve kimlik oluşturmada etkilidir; bireye öğrettiği rol sayesinde aile içerisinde bir statü kazandırır böylece bireye toplumsal yapı içerisinde rol ve statü kazanmayı da öğretmiş olur (Alacahan, 2010, s. 290).

Ailenin toplumsallaştırma ve eğitim işlevi; insan, bireysel nitelik açısından dünyaya biyolojik bir varlık olarak gelir, içinde yaşadığı toplumun değer ve normlarını benimser, öğrenir ve bu süreçte sosyal bir varlık haline gelir. Bireyi topluma kazandırma ve uyum sağlaması bir başka ifadeyle toplumsallaşması ancak eğitimle gerçekleşmektedir (Kır, 2006, s. 390). Eğitim ilk önce ailede başlar ve bu eğitim sürecinde bireye içinde yaşadığı toplumun kültürünü aktarır.

Sanayi öncesi toplumlarda hâkim olan geniş aile yapısı bireyin özellikle mesleki bilgi ve beceri yönünden eğitilmesi sağlanmaktaydı. Ancak geniş aileden çekirdek aileye geçişle birlikte bu görevin büyük bir bölümünü devlet üzerine almış, ailenin yükünü hafifletmiştir. Böylece günümüz aileleri geçmişe kıyasla daha ilgili ve bilgili hale gelmiştir (Dündar, 2020, s. 58).

Ailenin ekonomik görevi; sanayi öncesi toplumlarda geleneksel geniş aile yapısında ev işlerini yerine getirmekle tanımlanan kadın, çekirdek aile yapısına geçişle birlikte çalışma alanında yerini bulmuş, erkekle beraber evin gelirin katkıda bulunarak ailenin ortalama geliri ve yaşam kalitesini arttırmaya başlamıştır (Dündar, 2020, s. 59). Bunun sonucunda aile; çocuklarının temel ihtiyaçlarını ve bakımını en iyi şekilde karşılama ve iyi bir eğitim almalarını sağlayarak çocukların gelişimlerini olumlu yönde etkilemektedir (Tosun, 2017, s. 8).

4.3. Aile Yapısı Yaklaşımları

Toplumsal ve ekonomik değişimden etkilenen aile yapısını açıklayan ve tanımlayan pek çok kuram bulunmaktadır (Yıldız, 2021, s. 2). Aile yapısını açıklayan kuramlar Sembolik Etkileşim Kuramı, Yapısal İşlevsel Yaklaşım, Aile Sistemi Kuramı ve Dönüşümsel Aile Yaklaşımları olup; aşağıda açıklamaları yer almaktadır.

4.3.1. Sembolik Etkileşim Kuramı

Sosyal psikolojiyi içine alan ve sosyolojik bir yaklaşım olarak tanımlanan bu kuram George Herbert Mead tarafından geliştirilmiştir. Mead'in ölümünden sonra öğrencileri ve Herbert George Blumer'ın katkılarıyla kuram sosyoloji disiplinine çok önemli katkılar sağlamıştır (Kandemir, 2019, s. 52).

Sembolik Etkileşim Kuramı bireyin sosyalleşme sürecinde ailenin rolünü açıklamada yararlanılan kuramlardan biridir (Evirgen, 2010, s. 20). Psikologlar bu kuramı sembolik etkileşim içinde bulunanların psikolojik donanım öğelerine başvurarak etkileşim içindeki birey davranışlarını diğer bir ifadeyle güdüler, duygular, tutumlar ve kişilik gibi öğeleri dikkate alarak açıklamada kullanırken; sosyologlar aynı kavramı kültürel yönelimler, değerler, sosyal roller vb. toplumsal

faktörleri açıklamada kullanılmaktadırlar (Güçlü, 2020, s. 77). Kuram; bireyin içinde yaşadığı toplumla etkileşimde bulunduğunu, davranışlarını değerlendirdiğini, yorumladığını sonrasında kendi davranışlarını belirlediğini öne sürmektedir (Blumer, 2005, s. 91; Yener, 2018, s. 871). Kurama göre aileyi anlamamanın yolu üyelerin birbiriyle etkileşimini anlamaktan geçer; birey değer, norm, sembol ve anlamları ailede öğrenir ve sosyalleşir kısaca aile sosyalleşmenin temel kaynağıdır (Güçlü, 2020, s. 77).

Bu araştırmada Sembolik Etkileşim Kuramı ailenin girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini açıklamakta özellikle bireyin yenilikçi, yaratıcı, niyet ve davranışlarını açıkça ifade etmesi ve bireyin davranışlarının teşvik edilmesi konusunda ele alınabileceği değerlendirilmektedir. Bu kuram düşünce, niyet ve davranışların bireyin içinde yaşadığı çevreyle etkileşimi sonucunda şekillenebileceğini öne sürmektedir. Buna göre aile üyelerinin birbirleriyle etkileşime girmesi sonucunda üyelerin birbirlerini farklı tecrübe ve bağlamsal özelliklerle etkileyebileceği, yeni fikir ve bakış açıları sunabileceği, risk alma, inisiyatif alma vb. konularda birbirlerini teşvik edebilecekleri düşünülmektedir (Yener, 2018, s. 871).

4.3.2. Yapısal İşlevsel Yaklaşım

Aile yapısının incelenmesinde en çok faydalanan yaklaşımlardan birisi Yapısal İşlevselci Yaklaşımdır. Bu yaklaşıma göre toplum sürekli birbirleriyle etkileşim halindedir, her öğenin bir işlevi bulunmaktadır, öge ve işlevler birbirini etkilemektedir dolayısıyla öğelerden birinde meydana gelen aksaklık tüm sistemi etkilemektedir (Alacahan, 2010, s. 290).

Bu yaklaşım aile yapısı ve işlevlerini incelerken toplumun diğer alt sistemleriyle karşılıklı ilişkilerini de incelemekte ve aileyi makro ve mikro olmak üzere iki şekilde ele almaktadır. Makro düzeyde aile; toplumun alt sistemlerinden biridir, toplumun bazı fonksiyonlarını yerine getirir ve toplumunun devamlılığını sağlar. Mikro düzeyde ise aile; grup-üye ilişkisi çerçevesinde ele alınarak üyelerin birbirleriyle karşılıklı etkileşimi, görevleri, sorumlulukları, sevgi ve saygı ilişkileri incelenmektedir (Aluş, 2016, s. 44). Sonuç olarak bu yaklaşım ailenin diğer kurumlarla olan ilişkileri, aile içindeki bireyler arası iletişim ve etkileşimleri etkilediğini bu durumun toplumsal alana yansıdığını böylece toplumun sürdürülebilirliğine katkı sağladığını belirtmektedir (Alacahan, 2010, s. 290; Aluş, 2016, s. 44).

4.3.3. Aile Sistemi Kuramı

Genel Sistemler Teorisi; Ludwig Von Bertalanffy tarafından ortaya atılmış biyolojik temelli bir kuramdır. Bu kurama göre organizmalarının tamamı bir sistemden oluşur, her sistem alt sistemlerden meydana gelir ve üst sistemin bir parçasıdır (Güdek, 2013, s. 15). Aile teorisyenleri bu kuramdan faydalananarak aileyi açıklamaya çalışmışlardır (Olmuş, 2001, s. 30). Bu kurama göre aileyi oluşturan her birey bir sistemdir ve aileyi oluşturan üç sistem bulunmaktadır. Bu sistemler; karı-kocadan oluşan eş alt sistemi, anne-babadan oluşan ebeveyn alt sistemi ve çocuklardan oluşan kardeşler alt sistemidir (Yıldırım ve Girli, 2018, s. 308).

Aile sistemi oluşturulurken birkaç temel varsayım öne sürülmüştür (Girli, 2018, s. 373; Kadan, 2018, s. 341). Bu varsayımlardan ilki ailenin birbirine bağlı ve bağımlı sistemlerden meydana geldiğidir. İkincisi bireyin davranışlarının altında yatan asıl nedeni anlamak için aile sistem yapısını iyi anlamak ve değerlendirmek gerekir. Üçüncüsü aile sistemindeki tüm üyelerin birbiriyle bağlantılı olduğu ve sistemdeki bir üyenin tüm üyeleri etkileme gücüne sahip olduğudur (Kadan, 2018, s. 341). Bu kurama göre anne, baba veya kardeşlerden birisinin girişimci olması ailenin diğer bir üyesini bu yönde etkileyebilir. Nitekim ailede girişimci birinin olması ile girişimcilik niyeti arasında bir ilişki olduğunu ortaya koyan araştırmalar bulunmaktadır (Çelik vd., 2014, s. 123; Oğrak vd., 2018, s. 843).

4.3.4. Dönüşümsel Aile Yaklaşımı

Dönüşümsel Kuram; insan eylemine ve değişmeye hem ender bir olgu gibi derinlemesine ve yakından hem de daha farklı düzlemlerdeki örgütlenmelerin (aile, topluluk gibi) sıradan bir parçası gibi geniş bir sistematik açıdan ve uzaktan bakmaktadır (Gülerce, 1996, s. 34).

Kuramın aile bağlamında işlevselleştirilmesi, sürekli etkileşim ve dönüşüm halinde olan üç grup değişkenli bir model olan Dönüşümsel Aile Modeli ile ifade edilmektedir. Bu değişkenler bağlam değişkenleri, dönüşüm değişkenleri ve ailenin yapısal/sistemik değişkenleridir (Gülerce, 1996, s. 35).

Gülerce (1996) bu değişkenleri aşağıdaki gibi açıklamaktadır.

Bağlam değişkenleri; bireyin hem aile bağlamına hem de ailenin devamlı etkileşimde bulunduğu daha geniş bağlamlara yerleşmesine katkıda bulunmaktadır. Aile üyelerinin yaşı, cinsiyeti, eğitimi, sağlık durumu, duygu, düşünce ve düşleri vb. değişkenler iç bağlamı oluştururken; sosyokültürel normlar, ekonomik ve politik şartlar, aile bağları, toplumsal değerler vb. dış bağlamı oluşturmaktadır. Her iki bağlam ayrılmayan tek bağlam olarak ele alınmalıdır.

Dönüşüm değişkenleri; ailenin kendi yaşam döngüsünün meydana getirdiği değişim talepleri, ailenin kendi iç bağlamında yaşamış olduğu veya dış bağlam tarafından gelen kriz ve baskılar ailenin koyduğu hedef ve gelecek beklentileri ile belirlenen bir başka deyişle arzulanan dönüşüm yönünde oluşmaktadır. Aile baskı ve kriz zamanlarında kendilerine özgü yöntemlerle yeni yapılanmalara doğru hareket etmektedirler.

Ailenin yapısal/sistemik değişkeni ise üçü doğrusal, ikisi döngüsel olmak üzere beş ana eksen bulunmaktadır. Doğrusal olanlar iletişim, yetkinlik ve duygusal bağlamı oluştururken döngüsel olan yönetim ve birlik eksenlerini oluşturmaktadır.

İletişim; evlilik ve aile sistemi içerisinde iletişimin açık olması bireylerin kendilerini özgürce ifade etmeleri, anlatılan mesajlarla anlaşılan mesajların tutarlılığı vb. ile ilgilidir. Doğrusal olarak ailede iletişim işlevselliği arttıkça aile sisteminin genel uyumu da artmaktadır.

Birlik; evlilik ve aile sistemi içerisinde aile üyelerinin birbirlerine olan yakınlığı, bütünlüğü, bağımlılığı, bağılıkları, beraberlikleri, kaynaşmaları sistem içindeki kişiler arası ve dış çevre ile olan

sınırları vb. ile ilgilidir. Döngüsel olarak aile üyelerinin birbirleri ile aşırı kaynaşması ya da kopukluğu, aile sisteminin genel uyumunu olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Yönetim; evlilik ve ailedeki yapısal örgütlenme, karar alma, disiplin, kurallar, roller, normlar, yapısal işleyişin esnekliği ile ilgilidir. Döngüsel olarak aile yönetiminde ortaya çıkan aşırı katılık ya da aşırı esneklik aile sisteminin genel uyumunu olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Yetkinlik; evlilik ve aile içerisinde problem çözme, sağlık, amaçların gerçekleştirilmesi, yeterlik vb. ile ilgilidir. Doğrusal olarak ailenin yetkinliğinin artması aile sisteminin uyumunu artırmaktadır.

Duygusal bağlam; evlilik ve aile içerisindeki duygusal hava ile ilgilidir. Aile içindeki ortamın destekleyici olması, karşılıklı sevgi, huzur ve anlayışa dayanması aile sisteminin genel uyumunu olumlu şekilde etkileyebilmektedir.

Dönüşümsel Aile Yaklaşımında aile, zengin ve karmaşık bir sistem olarak ele alınmaktadır (Olmuş, 2001, s. 44). Dönüşümsel Aile Yaklaşımının diğer kuramlardan farkı şöyle özetlenebilir. Her organizasyon gibi ailenin de bir örgütlenme yapısı bulunmaktadır. Nitekim kuramcılar aile yapısı terimine oldukça farklı anlamlar yüklemiştir. Bazı kuramcılar aile yapılanmasını bir önceki kuşağın veya kuşakların bir fonksiyonu olarak ele almakta iken; bazıları aileyi ana sosyalleşme biçimi olarak görerek, aile yapısını, topluma uymak üzere şekillendiğini savunmaktadır; bazıları da aile yapısını hane halkının yaş, cinsiyet gibi özelliklerine göre ele almaktadır. Dönüşümsel Aile Yaklaşımı bütün bu ölçütlerle birlikte var olmakta ve bu yapıda rol oynamaktadır (Gülerce, 1996, s. 13).

Tüm bu ölçütlerle var olan Dönüşümsel Aile Yaklaşımı ile bireyin girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyetinin açıklanabileceği değerlendirilmektedir. Şöyle ki;

Bireyin kendisini rahat bir şekilde ifade ettiği, anlatılan mesajlarla alınan mesajların tutarlı olduğu, birlik ve beraberliğin olduğu, katı bir disiplinin olmadığı, kuralların açık olduğu, destekleyici bir havanın olduğu, bireylerin birbirlerine karşı saygı, sevgi ve anlayış gösterdiği ailelerde yetişen bireylerin girişimcilik eğilimlerinin daha rahat ortaya çıkabileceği değerlendirilmektedir. Böyle bir ailede yetişen birey girişimcilik yeteneğinin destekleneceğini bilir böylece bu bireylerin girişimcilik yapabilme konusunda kendilerine olan inançlarının artacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu aile yapılarında yetişen bireyler girişimciliğe yönelik gelecekte, yeni bir iş kurma fikri, hayali ve planlarını bir başka ifadeyle girişimcilik niyetlerini rahat bir şekilde ifade edebilirler. Dolayısıyla bu ailelerde yetişen bireylerin hem girişimcilik eğilimi hem de girişimcilik niyetlerinin daha rahat bir şekilde ortaya çıkabileceği değerlendirilmektedir.

4.4. Aile Yapısına İlişkin Alanyazın

Aile yapısı sosyolojik bir konu olduğu için yönetim ve organizasyon alan yazınından ziyade sosyoloji alan yazınında daha çok çalışılmış bir değişkendir.

Torun (1995) araştırmasında aile yapısı ve sosyal destek değişkenlerinin tükenmişlikle ilişkisini ve bu değişkenlerin tükenmişliğe katkısını araştırmıştır. Daha sonra insanlarla yakın etkileşimde bulunan tükenmişliğe aday meslek gruplarını tükenmişlik, aile yapısı ve sosyal destek yönünden karşılaştırılarak demografik değişkenlere göre tükenmişlik farklılıklarına bakmıştır. Araştırma verileri 71 öğretmen, 57 satış elemanı, 41 trafik polisi ve 41 laborant olmak üzere 210 örneklemden anket yöntemiyle elde edilmiştir. Araştırmada asal bileşenler analizini uygulamıştır. Bu analiz neticesinde orijinal boyutları duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı olan Maslach Tükenmişlik Ölçeği dört boyut ortaya koymuş bu boyutları duygusal tükenme, canlılık, katılık ve başkalarına ilgi olarak isimlendirmiştir. Aile Yapısını Değerlendirme Aracının (AYDA) beş boyutu olan iletişim, birlik, yönetim, yetkinlik ve duygusal bağlamı; ailede belirgin yapı, ailede açık iletişim, aile içi uzlaşma ve ahenkli aile bağları boyutu olarak isimlendirmiştir. Aynı analizde orijinal boyutları duygusal destek, bilgisel destek, maddi destek, takdir desteği ve birlikte zaman geçirme olan Sosyal Destek Ölçeği üç boyut ortaya koymuş bu boyutları bilgisel ve maddi destek, duygusal destek ve beraberlik desteği olarak isimlendirmiştir. Araştırma sonucunda tükenmişliğin aile yapısı ve sosyal destekle; aile yapısı ve sosyal desteğin de birbiriyle ilişkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca meslek grupları arasında duygusal tükenme yönünden anlamlı bir farklılık olmadığını tespit etmiştir.

Rask vd. (2003) çalışmalarında ergen öznel iyi oluş ile ergenler ve ebeveynleri tarafından algılanan aile dinamikleri arasındaki ilişkileri incelemişlerdir. Araştırma verileri 239 ergen ve ebeveynlerinden anket toplama yöntemiyle elde edilmiştir. Analizler neticesinde ebeveynlerin aile dinamiklerini ergen çocuklarından daha iyi değerlendirdiğini tespit etmişlerdir. Ayrıca ailede iletişiminin açık, karşılıklı güvenin ve karşılıklı duygusal bağın olması ergen iyi oluş düzeyine önemli katkı sağladığını ortaya koymuşlardır.

Zöhrap (2004) araştırmasında lise öğrencilerinin algılanan ana baba tutumları ile aile yapısının ergen kişilik özelliklerine etkisini araştırmıştır. Araştırma verileri İstanbul ili Avrupa Yakasında genel lise ve yabancı dil ağırlıklı eğitim veren orta öğretim kurumlarında öğrenim gören 264 öğrenci ve ailelerinden anket yöntemiyle toplanmıştır. Araştırma neticesinde yaş, cinsiyet, ana babanın çalışma durumu, eğitim durumu, kardeş sayısı, doğum sırası değişkenlerine göre ergenlerin algılanan ana baba tutumları, aile yapıları ve ergen kişilik özelliklerinin farklılaştığı; algılanan ana baba tutumları ve aile yapısı ile ergen kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Eryılmaz (2010) araştırmasında ergen öznel iyi oluş ile aile yapısı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma verileri 15-16 yaşları arasında 223 lise öğrencisinden anket yöntemiyle toplanmıştır. Araştırmada ergen iyi öznel oluşu bağımlı değişken; aile yapısını bağımsız değişken olarak ele almıştır. Araştırma neticesinde aile yapısındaki iletişim ile yönetim boyutlarının ergen öznel iyi oluş ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Kirişoğlu (2016) genç yetişkin bireylerin aile yapılarının kişilerin benlik saygısı ve yaşam doyumu üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Araştırma verilerini 18-35 yaş aralığında olan 371 yetişkin bireyden anket yöntemiyle toplamıştır. Araştırmada aile yapısı değişkenini iletişim, birlik, yönetim, yetkinlik, doyum, duygusal bağlam ve direnç olmak üzere toplam yedi boyut olarak ele almıştır. Analizler neticesinde aile yapısı değişkeninin tüm alt boyutlarıyla benlik saygısı değişkeni ve yaşam doyumu değişkeni arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu belirlemiştir. Ayrıca benlik saygısı değişkeni ile yaşam doyumu değişkeni arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Ekiyor ve Kızılkaya (2017) Ankara iline bağlı Altındağ ve Yenimahalle ilçelerinde eczacılık yapan 100 eczacıdan anket yöntemiyle elde ettiği verileri kullanarak aile yapısının girişimcilik üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik bir araştırma yapmışlardır. Araştırmalarında girişimcilik hakkındaki düşünceler, aile ortamının girişimcilik açısından önemi ve girişimcilik düşüncesinin çocuklarla ilişkisini aile yapısının alt boyutları olarak ele almışlar ve bu boyutların girişimcilik faaliyetleri üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Araştırma neticesinde aile yapısının girişimcilik faaliyetleri üzerinde etkisinin yüksek olduğunu ortaya koymuşlardır. Aile yapısının girişimcilik hakkındaki düşünceler alt boyutundaki etki düzeylerine bakıldığında Yenimahalle ilçesindeki eczacıların Altındağ ilçesindekilere göre daha yüksek düzeyde olduğunu belirlemişlerdir. Gerekçe olarak girişimciliğin kişisel tatmin sağlaması ve girişimciliğin bilgi ve beceriyi kullanmaya ortam hazırlaması gibi değişkenlerin etkili olabileceğini ortaya koymuşlardır. Aile yapısının bir diğer alt boyutu olan aile ortamının girişimcilik açısından önemi boyutunda ise Altındağ ilçesinde bulunan eczacıların Yenimahalle ilçesinde bulunan eczacılara göre ortalamalarının daha düşük olduğunu tespit etmişlerdir. Bir başka ifadeyle Altındağ ilçesindeki araştırmaya katılan eczacıların girişimcilik faaliyetlerinde etkili olan aile ortamına ilişkin düşüncelerini daha düşük düzeyde kazandıklarını ortaya koymuşlardır. Araştırmanın bir diğer sonucu ise aile yapısının girişimcilik düşüncesinin çocuklarla ilişkisi alt boyutudur. Bu boyutun etki düzeyi Yenimahalle ilçesinde araştırmaya katılan eczacıların Altındağ ilçesinde araştırmaya katılan eczacılara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bunun nedenini girişimcilik faaliyetleriyle ilişkili olarak çocuklara maddi desteğin sağlanmaması, bilgi ve tecrübelerin paylaşılmaması ve yeterli önemin verilmemesi olarak belirtmişlerdir. Ailelerin girişimcilik konusunda çocuklarını teşvik etme ve desteklemesi gerektiği konusunda önerilerde bulunmuşlardır.

Aile yapısıyla ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında aile yapısının alt boyutları olan iletişim, birlik, yönetim, yetkinlik ve duygusal bağlam boyutlarının sosyal destek, tükenmişlik, ergen öznel iyi oluş, ergen kişilik özellikleri, benlik saygısı, yaşam doyumu gibi değişkenlerle daha ziyade psikoloji alanında çalışıldığı anlaşılmaktadır. Aile yapısının girişimcilik faaliyetleri üzerindeki etkisine yönelik yerli yazında bir çalışmaya rastlanmıştır (Ekiyor ve Kızılkaya, 2017). Ancak aile yapısını iletişim, birlik, yönetim, yetkinlik ve duygusal bağlam boyutlarıyla ele alarak girişimcilik eğilimi ve

girişimcilik niyeti üzerindeki etkisine yönelik bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Aile yapısının bireyin kişiliğini, değerlerini ve inançlarını şekillendiren en önemli unsur olduğu bilinmektedir. Aile yapısının her tür meslek seçiminde olduğu gibi girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyetinde de teşvik edici veya engelleyici bir değişken olabileceğinden bu durumun irdelenmesi gerektiği düşünülmektedir.

4.5. Aile Yapısı, Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Niyeti İlişkisine Yönelik Alanyazın

Araştırmanın bu kısmında aile, girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyeti ilişkisine yönelik literatür taraması yapılmıştır.

4.5.1. Aile - Girişimcilik Eğilimi İlişkisi

Örücü vd. (2007) çalışmalarında ailesel faktörlerden yetiştirilme tarzı, aile geliri ve girişimci bir aileye sahip olma gibi değişkenlerle girişimcilik arasındaki ilişkiye bakmışlardır. Araştırmalarında baskıcı, serbest, kontrollü, güvene dayalı ve kararsız bir ailede yetiştirilme tarzı ile öğrencilerin girişimci olmayı düşünüp düşünmedikleri arasındaki ilişkiyi test etmişlerdir. Araştırma neticesinde üniversite son sınıf öğrencilerinin girişimci olma isteklerinin yetiştirilme tarzına göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşmışlardır.

Sözbilir (2017) mesleki yeterliliğin ve yenilikçiliğin girişimcilik potansiyeli üzerindeki etkisinin belirlenmesi; bu değişkenlerin bireyin yaşadığı yere göre farklılaşıp farklılaşmadığı ve girişimci adayının yetişme döneminde ailesinin kendisine karşı tutumu ve girişimcilik potansiyeli arasında bir ilişkinin olup olmadığını incelemiştir. Araştırma neticesinde bireyin yaşadığı yere göre mesleki yeterliliğin farklılaştığı, girişimcilik potansiyelinin ve yenilikçiliğin farklılaşmadığı, mesleki yeterlilik ve yenilikçiliğin girişimcilik potansiyeli üzerinde olumlu etkisinin olduğu ve yetişme döneminde aile tarafından kontrollü ve güvene dayalı serbest bir yaşam süren bireylerle girişimcilik potansiyeli arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Bozkurt vd. (2012)'un Türkiye'de Girişimciliğin Gelişimi başlıklı çalışmalarında araştırmaya katılan katılımcılara nasıl bir aile ortamında yetiştirildiklerine dair sorular sormuşlardır. 25 katılımcı güvene dayalı serbest, 21 katılımcı kontrollü serbest, 10 katılımcı çoğunlukla serbest ve 2 katılımcı çoğunlukla baskıcı bir şekilde yetiştirildiklerini ifade etmişlerdir. Buna göre girişimcilerin güvene dayalı ve kontrollü olarak serbest bırakılıp yetiştirilmeleri girişimcilik eğilimine sahip olmalarında etkili olabileceği sonucuna ulaşmışlardır.

Abishov vd. (2015) Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinde Ailesel Özelliklerin Etkisi başlıklı çalışmalarında katılımcıların girişimci olmayı düşünüp düşünmemeleri ailesel özelliklere göre farklılık gösterip göstermediğini araştırmışlardır. Araştırma neticesinde öğrencilerin aileleri tarafından desteklenmesi gerektiği, aile desteği olmadan çocukların girişimcilik ve risk alma isteğinin kırılacağı ve başarısızlık ile ilgili korkularının artacağı sonucuna ulaşmışlardır.

Barutçu ve İrmiş (2012) çalışmalarında ailenin yetiştirme tarzının üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisini incelemiştir. Yetiştirilme tarzı olarak kararlarda ailem etkili,

kararlara ailem karışmaz, kararları ailemle ortak alırız, ailem gerekmedikçe kararlara katılmaz ve kararsız olarak ele almışlar ve kendinizi girişimci bir kişiliğe sahip görüyor musunuz? İfadesi ile ilişkisine bakmışlardır. Araştırma neticesinde öğrencilerin kendilerini girişimci bir kişiliğe sahip olma ile aldıkları kararlarda ailelerinin etki düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca analiz neticesinde kendisini girişimci hissedenlerin %47,5'inin aileleri gerekmedikçe kararlara karışmamakta, %43,6'sı kararlarını aileleriyle ortak almaktadır. Kendisini girişimci bir kişiliğe sahip görenlerin %5'inin ailesi alınan kararlarda tamamen etkili, %3'ünün aileleri hiçbir şekilde aldıkları kararlara karışmamaktadır. Araştırmanın sonucunda ailelerin çocuklarını yetiştirirken çocuğun karar vermesi ve kararların birlikte alınmasındaki tavırları çocuğun girişimcilik eğilimini etkilediği sonucuna ulaşmışlardır.

Bozyiğit ve Yaşa (2015) ailenin rol model alınmasının ve aile desteğinin girişimcilik eğilimine etkisini ortaya çıkarmak amacıyla araştırma yapmışlardır. Araştırmalarında girişimcilik eğilimini fırsat odaklılık, başarı ihtiyacı, risk alma, yenilikçilik ve kendine güven olmak üzere 5 boyutta toplamışlardır. Araştırma neticesinde annenin yapmış olduğu meslek ve ailenin çocuk yetiştirme tutumu arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Şöyle ki; ailenin demokratik, otoriter ve korumacı bir tutum sergilemesiyle öğrencilerin fırsat odaklılık, başarı ihtiyacı, risk alma, yenilikçilik ve kendine güven arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

4.5.2. Aile - Girişimcilik Niyeti İlişkisi

Denanyoh vd. (2015) Gana'daki Politeknik Üniversite öğrencilerinin eğitim desteği, aile ve arkadaş desteği ve çevresel destek olmak üzere üç destek faktörünün girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Araştırma verileri 228 öğrenciden anket yöntemiyle elde edilmiştir. Analizler neticesinde teşvik, maddi ve moral olarak verilen aile ve arkadaş desteği, eğitim desteği ve çevresel desteğin girişimcilik niyeti üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Timuroğlu ve Yılmaz (2019) üniversite öğrencilerinin stres ve girişimcilik niyeti arasındaki ilişkisini araştırmışlardır. Araştırma neticesinde stresi oluşturan birey-aile çatışması arasındaki ilişkide öğrenciler aileleri tarafından maddi ve manevi olarak desteklendiklerinde stres durumları azalacak böylece girişimcilik konusuna daha olumlu bakacakları sonucuna ulaşmışlardır.

Karaarslan (2016) Karabük Üniversitesi İşletme Bölümünde mezun durumunda olan 71 öğrenciden nitel veri toplama yöntemi olan durum tamamlama yöntemi esas alınarak hazırlanan soru formlarıyla veri toplamıştır. Hazırladığı soru formunda “kendi işimi kurmak istiyorum” diyen bir öğrenciye anne, baba, kardeş ve arkadaşlarının ne cevap verecekleri sorulmuştur. Buna göre öğrenciler annelerinin bu soruya memurluk gibi işleri garantili iş olarak görmesi, düzenli bir hayat ve tatil imkânı sunması nedeniyle maaşlı bir işte çalışmalarını isteyecekleri, bir iş kurma için gerekli olan sermayenin aile bütçesinden karşılanmasına karşı çıkacakları ve başarısız girişimcileri kendilerine örnek olarak göstereceklerini düşünmektedirler. Öğrenciler babalarının bu soruya özellikle sermaye konusunda

itiraz edecekleri, sermayenin bulunması durumunda ise bu itirazın azalacağını ancak babalarının da anneleri gibi iş kurmanın zorluklarından ve risklerinden bahsederek maaşlı bir işte çalışmalarını önereceklerini düşünmektedirler. Son olarak öğrenciler kardeş ve arkadaşlarının bu soruya olumlu bir yaklaşım sergileyerek kendilerini destekleyeceğini düşünmektedirler. Sonuç olarak öğrenciler en çok annelerinin direnciyle karşılaşacaklarını, en fazla desteği arkadaşlarından alacaklarını belirtmişlerdir. Sonuç olarak Karaarslan (2016) araştırma neticesinde öğrencilerin kariyer olarak girişimciliği tercih etmeleri halinde sermaye bulunamaması, tecrübe eksikliği ve bir iş kurmanın riskli olması gibi nedenlerden dolayı kendilerine karşı çıkılacağını düşündükleri yönünde bir sonuca ulaşmıştır.

4.5.3. Girişimcilik Eğilimi - Girişimcilik Niyeti İlişkisi

Çelik vd. (2014) Mersin Üniversitesi İİBF’nde öğrenim gören öğrencilerin ailesel faktörleri ile girişimcilik niyetleri arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik bir araştırma yapmışlardır. Araştırma verilerini 249 öğrenciden anket yöntemiyle elde etmişlerdir. Araştırma neticesinde girişimci kişiliğe sahip olma, ailede ve yakın çevrede girişimci olması ve bireyin ailede verilen kararlara katılması ile girişimcilik niyeti arasında ilişki olduğunu tespit etmişlerdir. Öğrencilerin ailesinde veya yakın çevresinde bir girişimci olması durumunda bu kişileri örnek alarak girişimcilik konusunda daha hevesli olacaklarını, ailenin çocuğa fikrini sorması ve önemsemesi durumunda çocuğun kendine güveninin arttıracağını böylece risk alma ve girişimcilik faaliyetlerinde bulunmasını olumlu yönde etkileyeceğini belirtmişlerdir.

Durak (2020) Düzce Üniversitesi lisans öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini ortaya çıkarmak amacıyla cinsiyet, eğitim, öğrenim görülen fakülte ve bölüm, anne/babanın girişimci olup olmaması, girişimcilik niyeti gibi değişkenlerle ilişkisine yönelik araştırma yapmıştır. Araştırma verileri 525 adet işletme, mühendislik ve ilahiyat fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerden yüz yüze anket yöntemiyle toplanmıştır. Araştırma evrenini bu fakülte ve bölümlerden seçme nedenini işletme fakültesi öğrencilerinin girişimcilik potansiyelinin yüksek olması ve işletme, finans, girişimcilik dersi almalarından; mühendislik ve ilahiyat fakültesi öğrencilerini seçme nedeni bu öğrencilerin girişimcilik derslerini az ya da hiç almamaları olarak belirtmiştir. Buna göre işletme fakültesi öğrencileri ile mühendislik ve ilahiyat fakültesi öğrencileri arasında bir farklılık olabileceğini değerlendirmiştir. Araştırmacı girişimcilik ölçeğine faktör analizi uygulamıştır. Bu analiz sonucunda özgüven, kontrol odaklılık, risk alma ve başarı motivasyonu olmak üzere girişimci kişilik özelliğini açıklayan toplam dört boyut elde etmiştir. Araştırmanın devamında girişimci kişilik özelliklerinin eğitim görülen fakülte ve bölüm ve çeşitli sosyo-demografik değişkenlere göre farklılık gösterdiğini tespit etmiştir. Ayrıca girişimcilik niyetini belirleyen değişkenleri ortaya koymuştur. Bu değişkenlerin eğitim görülen fakülte ve bölüm, anne veya babanın girişimci olması, girişimciliği cazip bulma, risk alma ve özgüven olduğunu belirterek girişimcilik niyetinin çeşitli değişkenlerden etkilendiği sonucuna ulaşmıştır.

Korkmaz (2012) Bülent Ecevit Üniversitesinde öğrenim gören işletme bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilimine sahip olup olmadıklarını tespit etmek ve girişimcilik eğilimlerinde etkili olan

faktörleri belirlemek amacıyla bir araştırma yapmıştır. Araştırma verileri 297 öğrenciden anket yöntemiyle toplanmıştır. Analizler sonucunda öğrencilerin gelecekte kendi işini kurma kararlarında etkili olan aile faktörünün kendine güven, yenilik ve başarı ihtiyacı boyutlarıyla anlamlı bir ilişki içerisinde olduğunu saptamıştır. Araştırmada yapılan t testi sonuçlarına göre öğrencilerin risk alma, başarı ihtiyacı, kendine güven duyma ve yenilikçi eğilimlerinin bulunduğunu ancak belirsizliğe karşı tolerans gösterme ve kontrol odağına sahip olmadıklarını belirlemiştir.

5. ARAŞTIRMANIN MATERYAL VE YÖNTEMİ

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın yöntemi, evren ve örneklem, veri toplama araçları, araştırmanın modeli ve hipotezleri, pilot uygulama, verilerin düzenlenmesi ve analiz teknikleri ele alınmaktadır.

5.1. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın yöntem başlığı altında araştırmanın evren ve örneklemi, veri toplama araçları ve araştırmada kullanılan ölçeklerin geçerlilik ve güvenilirlik analizlerine yer verilmiştir.

Aile yapısının girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyetine etkisinin araştırıldığı bu çalışmada değişkenler arasında birlikte bir değişimin var olup olmadığı amaçlanmıştır. Bu nedenle araştırma tarama modellerinden ilişkisel tarama modeline göre tasarlanmıştır. Araştırmada değişkenler arasındaki ilişkiyi tespit etmek hedeflendiği için bu çalışma korelasyon türü bir araştırmadır.

5.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni lisans düzeyinde eğitim alan üniversite son sınıf öğrencileridir. Çalışma evreni ise Mersin Üniversitesinde lisans düzeyinde öğrenim gören son sınıf öğrencilerdir. Son sınıf öğrencilerinin seçilmesinin nedeni öğrencilerin artık hayata atılacakları ve kariyer hedeflerinin belirgin hale gelmiş olabileceği düşüncesidir. Ayrıca girişimcilik eğitimin son sınıfta veriliyor olmasıdır.

Çalışma evrenine Tıp Fakültesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Eczacılık Fakültesi, Hemşirelik Fakültesi, Mimarlık Fakültesi, İslami İlimler Fakültesi ve Sağlık Yüksekokulu öğrencileri dâhil edilmemiştir. Bunun nedeni eğitim aldıkları program ile ilgili iş kurdukları ve Serbest Meslek Mensubu olarak tanımlandıkları içindir. Bu fakülte veya yüksekokullardan mezun olanlar kendi muayene, büro ve eczanesini kurabilirler. Bu eğitim birimlerinden mezun olanlar edindiği mesleği icra ettiklerinden dolayı serbest meslek erbabı olarak nitelendirilirler (Türkay, 2017, s. 147) ve risk içermediği için de girişimci olarak kabul edilmezler (Bedük, 2005, s. 111; Soysal, 2010, s. 79).

Meslek yüksekokulları çalışma evreni içine dâhil edilmemiştir. Bunun nedeni Mersin Üniversitesi bünyesinde 11 meslek yüksekokulunun bulunması ve bu eğitim birimlerinin Anamur, Gülnar, Mut gibi merkezden uzak ilçelerde kurulu olması nedeniyle zaman ve maliyet unsurlarıdır.

Örneklem büyüklüğünü belirlemek amacıyla çalışma evreni içinde yer alan fakültelerden öğrenci sayıları istenmiştir. Merkez Çiftlikköy Kampusunda yer alan ve çalışma evrenine dâhil edilen fakültelerdeki öğrenci sayıları dikkate alındığında Spor Bilimleri fakültesinin son sınıfında öğrenci olmadığı görülmüştür. Bu nedenle bu fakülteden örneğe öğrenci alınmamıştır.

Araştırmada iki bağımlı değişken bulunmaktadır. Bunlar girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyetidir. Örnek büyüklüğünü hesaplayabilmek için bağımlı değişkene ait bir varyans veya standart sapma değerinin bilinmesi gerekmektedir. İki bağımlı değişkenle ilgili olarak Türkçe literatürdeki çalışmalarda standart sapmaların rapor edilmediği veya birbirinden farklı standart sapmaların

bulunduğu dikkat çekmektedir. İki ayrı değişkenin de olması nedeniyle her ikisi için de uygun olabilecek bir standart sapmanın tahmin edilmesi yoluna gidilmiştir.

Çalışmada girişimcilik eğilimi ve niyetine ilişkin ölçekte yer alan ifadelerin tepki kategorileri 5’li Likert derecelemesine göre düzenlenmiştir. Tepki kategorileri “1: Kesinlikle katılmıyorum, ..., 5: Kesinlikle katılıyorum” şeklindedir. $\alpha:0,05$ anlam düzeyinde standart sapmanın tahmin edilebilmesi için değişim aralığının ($R=Max.-Min$) 4’e bölünmesi gerekmektedir (Yolal, 2016). 5’li Likert derecelemesinde değişim aralığı $R=5-1=4$ ’dür. Bu aralık 4’e bölünerek tahmini standart sapma 1,00 olarak hesaplanmıştır. Örnekten elde edilecek ortalamanın %5 anlam düzeyinde evren ortalamasından $H: 0,10$ dolayında sapma göstermesine karar verilmiştir.

Örnek büyüklüğü hesaplanırken ölçüm düzeyi metrik olan değişkenler (ortalama) için kullanılan sınırlı evren örnekleme formülünden yararlanılmıştır. Çalışma evrenine alınan Çiftlikköy Kampüsündeki eğitim birimlerinin lisans son sınıfında okumakta olan 1909 kız ve 2450 erkek öğrenci için ayrı ayrı örnek büyüklüğü hesaplanmıştır. Sonuçta 1909 kız öğrencilerden 320 tanesinin⁵ örneğe alınmasına, 2450 erkek öğrenciden ise 332 tanesinin⁶ örneğe alınmasına karar verilmiştir (Ural ve Kılıç, 2013). Tespit edilen örnek büyüklükleri daha sonra fakülte ve cinsiyet bazında kotalara dönüştürülmüştür (Tablo 5.1). Hesaplanan kota 30’un altında kaldığı durumda, Merkezi Limit Teoremi göz önünde bulundurularak her fakülteden en az 30 kız ve 30 erkek öğrencinin kotaya girmesine çaba harcanmıştır.

Takı Tasarımı ve Teknolojisi Yüksekokulunun son sınıfında toplamda 27 kız ve 18 erkek bulunması nedeniyle bu öğrencilerin de tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır.

Örneklem büyüklükleri Tablo 5.1.’de özetlenmektedir.

⁵ Kız öğrenciler için: $n=N.\sigma^2.Z^2\alpha/(N-1)H^2 + Z^2\alpha.\sigma^2 = 1909*1,962^2*1,002/(1909-1)*0,102+1,962^2*1,002= 320$ [n : Örneklem büyüklüğü; N : Evren büyüklüğü Z : Belirli anlamlılık düzeyine karşılık gelen teorik değer ($\alpha:0,05$ için Z değeri 1,96’dır), σ : Standart sapma değeri, H : Standart hata değeri]

⁶ Erkek öğrenciler için: $n=N.\sigma^2.Z^2\alpha/(N-1)H^2 + Z^2\alpha.\sigma^2 = 2450*1,962^2*1,002/(2450-1)*0,102+1,962^2*1,002= 332$ [n : Örneklem büyüklüğü; N : Evren büyüklüğü Z : Belirli anlamlılık düzeyine karşılık gelen teorik değer ($\alpha:0,05$ için Z değeri 1,96’dır), σ : Standart sapma değeri, H : Standart hata değeri]

Tablo 5.1. Örneklem Büyüklükleri

Fakülte/Yüksekokul (Çiftlikköy Kampusu)	Toplam Öğrenci Sayısı	Kız			Erkek			Kız- Erkek Toplam Sayısı	Toplam Kota
		n	%	Kota	n	%	Kota		
Eğitim Fakültesi	2568	406	21,3	68	255	10,4	35	661	103
Fen-Edebiyat Fakültesi	4029	572	30,0	96	522	21,3	71	1094	167
Güzel Sanatlar Fakültesi	398	92	4,8	15→30	52	2,1	7→30	144	22→60
İktisadi ve İdari Bilimler	2921	324	17,0	54	506	20,7	69	830	123
İletişim Fakültesi	797	69	3,6	12→30	152	6,2	21→3	221	32→60
Mühendislik Fakültesi	2755	273	14,3	46	719	29,3	97	992	143
Turizm Fakültesi	1178	146	7,6	24→30	226	9,2	31	372	55→61
Taki Teknolojisi ve Tasarım	80	27	1,4	5→27	18	0,7	2→18	45	7→45
Toplam	14726	1909	100,0	320→38	245	100,0	332→	4359	652→761

5.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmaya Mersin Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulunun 13.12.2021 Tarih ve 235 Sayılı Kararıyla Etik Kurul Onayı alındıktan sonra başlanmıştır. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Veriler Aile Yapısını Değerlendirme Ölçeği, Girişimcilik Eğilimi Ölçeği ve Girişimcilik Niyeti Ölçeği olmak üzere üç ölçekten oluşan ve katılımcıların demografik ve bazı ailevi bilgilerini almaya dönük on üç soruyu da içeren bir anket aracılığıyla toplanmıştır.

Anketin ilk bölümünde 36 ifadeden oluşan Aile Yapısını Değerlendirme Ölçeği, ikinci bölümünde cinsiyet, yaş, ailenin aylık geliri, kardeş sayısı, ailenin kaçınıcı çocuğu olduğu, mezun olunan lise türü, anne ve babanın eğitim düzeyi, anne ve babanın çalışma durumu, anne ve babanın mesleği, ailede girişimci olup olmadığı, öğrenim görülen fakülte ve bölüm demografik özelliklere ait ifadeler bulunmaktadır. Anketin üçüncü bölümünde 30 ifadeden oluşan Girişimcilik Eğilimi Ölçeği son bölümünde ise 6 ifadeden oluşan Girişimcilik Niyeti Ölçeği bulunmaktadır.

Araştırmada kullanılan ölçeklerin her biri 5’li Likert derecelemesine dönüştürülmüştür. Bunun nedeni 5 ‘li Likert dereceli ölçeğin 7’li Likert dereceli ölçeğe göre cevaplama kolaylığı sağlaması, 5 den fazla seçeneğin olması durumunda katılımcıların benzer cevap seçeneklerinin farklılıklarını algılayıp işaretlemekte zorlanmasıdır. Ayrıca seçenek etiketlerinin Türkçe’ye çeviri kolaylığı ve ülkemizdeki araştırmalarda en fazla kullanılmasından dolayı 5’li Likert dereceli ölçek tercih edilmiştir (Dursun ve Alınayık, 2019, s. 153). Bu ölçeklere ait ayrıntılı bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

5.3.1. Aile Yapısını Değerlendirme Ölçeği

Aile yapısı bağımsız değişkeni Gülerce (1996) tarafından geliştirilen Aile Yapısını Değerlendirme Aracı (AYDA) ile ölçümlenecek olup; ölçeğin kullanım alanı, geçerliliği ve güvenilirliği aşağıda özetlenmiştir.

Ölçek, dönüşümsel modeldeki yapısal/sistemik değişkenleri nicelleştirmek amacıyla geliştirilmiştir. AYDA, okuma yazma bilen ve 12 yaşından büyük kişilerin kendi başına doldurabileceği 36 maddelik bir ölçüm aracıdır. AYDA hem aile içindeki bireylerin kendi aile

yapılarını bireysel olarak değerlendirmelerine hem de eşlerin ilişkilerini değerlendirmelerine imkân tanımaktadır.

Kişilerin uzunca süre yaşamlarını birlikte sürdürmeleri, paylaşmaları; evlilik, kan, sadakat, yasal, vb. bağlarla birliklerini korumaları; ortak gelecek beklentilerinin olması; ortak sorunlarının olduklarını fark etmeleri ve birlikte çözmek istemeleri; kısaca kendilerini bir ünite olarak algılamaları, onların aile sayılması AYDA'nın kullanılabilmesi için yeterli olarak görülmektedir.

AYDA'nın hammaddesi 59 ifadeden oluşmaktadır. Ancak AYDA geliştirme aşmasında 54 ifadeye daha sonraki çalışmalarda ifade sayısı 36'ya indirilerek son halini almıştır. Bu ölçekte iletişim, birlik, yönetim, yetkinlik ve duygusal bağlam olmak üzere 5 boyut bulunmaktadır. AYDA'da bulunan 1.-9. arası ifadeler iletişim, 10.-18. arası ifadeler birlik, 19.-26. arası ifadeler yönetim, 27.-31. arası ifadeler yetkinlik, 32.-36. arası ifadeler ise duygusal bağlamı ifade etmektedir.

Gülerce (1996) ölçeğin test-tekrar-test güvenirlik katsayısı Pearson Momentler Çarpımı korelasyonunu 0.79 bulmuş; ölçeğin ölçüt bağımlı geçerliğini Aile Ortamı Ölçeği ile ölçmüş; yaptığı analizler neticesinde ölçeğin yeterli düzeyde geçerliğe sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır.

AYDA yanıtları ayrı bir form üzerinde düzenlenen “tıpkı bizimki gibi”den “bizimkinin tam tersi” ucuna giden 10 basamaklı ölçek üzerinde derecelendirilmektedir. Ölçekte iki uç nokta adlandırılmış aradaki basamaklar boş bırakılmıştır. Kısaca AYDA'nın orijinal derecelemesi 1 ile 10 arasında değişmektedir. Her iki aralığa aynı puan verilerek bir tür 5'li derecelemeye dönüştürülen bu ölçeği 5'li dereceleme olarak kullanan (Danışman ve Köksal, 2011, s. 42) çalışmalar bulunmaktadır. Sonuç olarak 5'li dereceleme yapıldığında Gülerce'nin belirttiği boyutların toplam puanları değişmemektedir. Bu nedenle ölçek 5'li dereceleme tabi tutulmuş; tepki kategorileri “1=Tam tersi (%0-%19),...5=Tümüyle aynı(%80-%100)” şeklinde düzenlenmiştir.

Son olarak aile yapısındaki boyutlardan elde edilen yüksek puan; aile yapısındaki “iyi” ve “sağlıklı” uyum durumunu ifade etmektedir (Gülerce, 1996, s. 76).

5.3.2. Girişimcilik Eğilimi Ölçeği

Girişimcilik eğilimi bu çalışmada bağımlı değişken olup; İşcan ve Kaygın (2011)'ın “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma” başlıklı araştırmasında kullandığı Girişimcilik Eğilimi Ölçeği ile ölçümlenmiştir. İşcan ve Kaygın (2011)'ın çalışmalarında kullandıkları bu ölçeğin, girişimcilik eğilimini belirlemek amacıyla Koh (1996)'un Hong Kong'da yüksek lisans öğrencilerine uygulamış olduğu “Girişimcilik Karakterlerinin Testi” adlı çalışmasından Türkçeye uyarlandığını belirtmişlerdir. Ayrıca İşcan ve Kaygın (2011) Girişimcilik Eğilimi Ölçeğini oluştururlarken Emine Cansız'ın “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi” ve Gülhan Akşit'in “Farklı Kültürlerde Girişimcilik Niyeti ve Üniversite Öğrencilerine Yönelik Karşılaştırmalı Bir Araştırma” başlıklı çalışmalarında kullandıkları anket ifadelerinden de yararlandıklarını belirtmişlerdir.

İşcan ve Kaygın (2011) araştırmalarında kendine güven, yenilikçilik, başarı ihtiyacı, kontrol odağı, risk alma ve belirsizliğe karşı tolerans olmak üzere toplam 6 boyuttan oluşan 30 ifadeli ölçeğe faktör analizi uygulamışlardır. Analiz sonucunda ölçekteki kendine güven boyutundaki “Girişimciliğin başarısında şans unsurunu önemli faktör görmüyorum” ifadesi ile belirsizlik toleransı boyutundaki “Belirsizliğin olduğu durumlarda karar almayı ve liderlik yapmayı severim” ifadesini faktör yüklerinin 0,40 altında olması gerekçesiyle ölçekten çıkartmışlardır. Analiz sonucunda Cronbach Alpha (α) değerleri ve ifade sayılarını kendine güven 4 ifade ($\alpha= 0,738$), yenilikçilik 6 ifade ($\alpha= 0,788$), başarı İhtiyacı 5 ifade ($\alpha=0,681$), kontrol odağı 6 ifade ($\alpha=0,756$), risk alma eğilimi 2 ifade ($\alpha=0,606$) ve belirsizliğe karşı tolerans 5 ifade ($\alpha=0,732$) olarak açıklamışlardır. Ayrıca bu faktörlerin toplam varyansın %51,75’ini açıkladığını belirtmişlerdir.

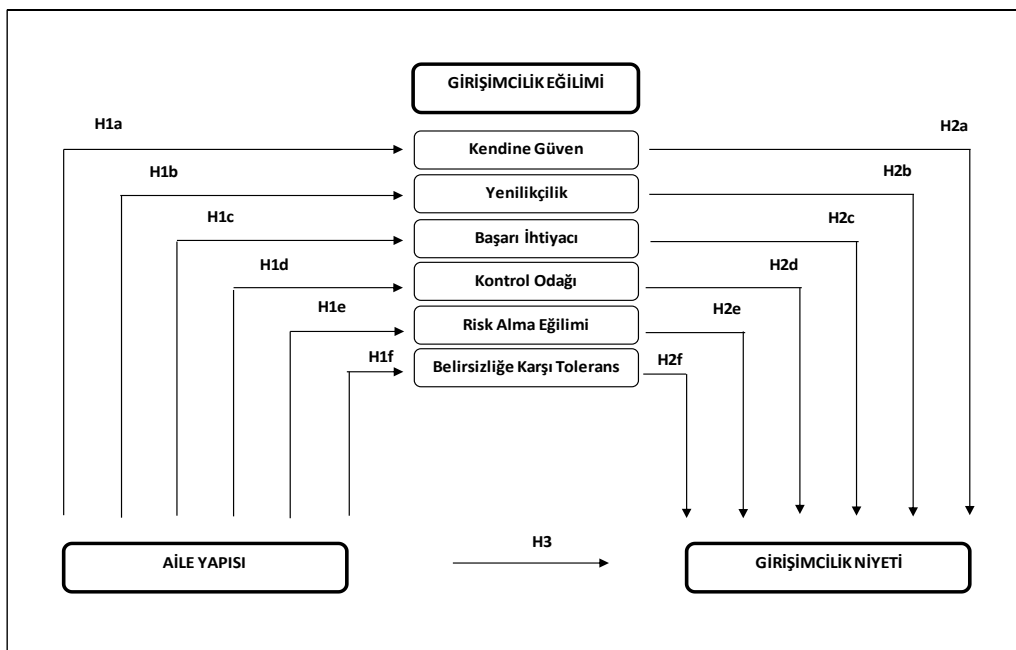
5’li likert derecelemesi niteliğinde olan ölçeğin tepki kategorileri “1=Kesinlikle katılmıyorum..., 5=Kesinlikle katılıyorum” şeklindedir.

5.3.3. Girişimcilik Niyeti Ölçeği

Girişimcilik niyeti çalışmamızdaki bir diğer bağımlı değişkendir. Girişimcilik niyeti Liñán ve Chen (2009)’ in Development and Cross-Cultural Application of a Specific Instrument to Measure Entrepreneurial Intentions isimli makalelerinde geliştirmiş oldukları Bahadır (2018) tarafından Türkçeye uyarlanıp ülkemizin sosyal, ekonomik ve kültürel yapısına uygun hale getirilmiş olan Girişimcilik Niyeti Ölçeği ile ölçümlenmiştir. Ölçek, 7’li likert derecelemesine göre düzenlenmiş; 6 ifadeden oluşan tek boyutlu bir ölçektir. Ölçek çalışmamızda 5’li likert derecelemesine dönüştürülmüş tepki kategorileri “1=Kesinlikle katılmıyorum,... 5=Kesinlikle katılıyorum” şeklinde düzenlenmiştir.

5.4. Araştırmanın Modeli ve Hipotezleri

Araştırmanın modeli ve hipotezleri Şekil 5.1.’de özetlenmektedir.

Bu model çerçevesinde araştırmada test edilecek hipotezler ve gerekçeleri aşağıda sıralanmıştır.

5.4.1. Aile Yapısı ve Girişimcilik Eğilimi

Girişimcilik eğiliminin oluşmasında aile, toplum, eğitim, ekonomik çevre gibi pek çok faktör etkilidir (Korkmaz, 2012, s. 212). Aile bu faktörler içerisinde sosyal ilişkilerin başladığı ilk yer olması açısından diğer faktörlerden daha etkilidir (Taş ve Özmen, 2019, s. 738). Girişimciliğe yatkınlık, gerekli olan yetenek ve kişisel özellikler doğuştan kazanılmış olabilir; ancak yatkınlık ve kişilik özelliklerinin ortaya çıkartılması, geliştirilmesi için gerekli ortamsal koşulların sağlanması ve teşvik edilmesi gereklidir; bu durum bireyin içinde doğup büyüdüğü aile çevresiyle yakından ilişkilidir.

Aile, bireyin refahını sağlayan en önemli unsurdur. Aile, bireye ekonomik desteğin yanında kimlik, sevgi, bakım ve koruma, bireyin ihtiyaç duyacağı özgüven, saygı, öz yeterlik, kariyer hedefi gibi hayati önem taşıyan konularda destek sağlamaktadır. Kısaca aile, bireyin en önemli destek kaynağıdır ve bireyin tüm yaşamını etkilemektedir. Bu nedenle aile özellikle ele alınması gereken bir faktördür (Taş ve Özmen, 2019, s. 736; Yener, 2018, s. 870).

Bireyin içinde yetiştiği aile ve aile üyelerinin birbirleriyle ilişkileri bireyin kişiliğinin oluşmasında önemli bir yere sahiptir. Şöyle ki; ebeveynlerin demokratik bir yapıya sahip olması, aile içerisinde baskıcı bir tutumun olmaması bir başka deyişle bireyin aile içerisinde rahat bir şekilde yetişmesi bireye objektiflik kazandırmakta, bireyin rasyonel davranmasını sağlamakta ve çevresiyle kolay ilişki kurmasını sağlamaktadır. Kısaca ebeveynlerin aile içinde çocuklarına verdikleri bazı tepkiler bireyin bazı davranışlarının pekişmesine neden olurken bazı tepkileri cesaret kırıcı olabilmektedir. Ebeveynlerin vermiş oldukları bu tepkiler bireylere çeşitli alışkanlıklar kazandırmada ve değerlerin öğrenilmesi konusunda yardımcı olmaktadır (Bozkurt, 2006, s. 97).

Girişimcilik eğilimi açısından ele alındığında ailenin sadece girişimcilik zemininin oluşmasında uygun zihinsel bir arka plan oluşturmakla kalmadığı; bireyin girişimcilik bakış açısının şekillenmesinde de işlevsel açıdan önemli bir rol oynadığı belirtilmektedir (Karakaş, 2012, s. 71). Bu nedenle ailenin özellikle anne veya babanın bireyin girişimcilik eyleminin arzu edilebilirliğini ve güvenilirliğini oluşturmada en güçlü rolü oynadığını açıkça ortaya koymaktadır (Shapero ve Sokol, 1982, s. 83). TUGİAD (1993)'da girişimcilik ruhunun gelişmesinde ailenin doğrudan etkili olduğunu belirtmiştir. Şöyle ki; ailenin girişimcilik ile ilgili tutum ve davranışları, çocuğun girişimcilik istek ve yeteneğini bu doğrultuda yönlendirmede en önemli faktörlerden birisi olarak görülmektedir. Çocuğun kendi kendine karar almasında özgür bırakılması ve kendi işini kurması için desteklenmesi girişimcilik ruhunun gelişmesine önemli katkılar sağlayabilecektir. Çocuğun fikirlerine ve kararlarına önem verilmemesi de başarıya arzusunu köreltecektir.

Aile özellikleriyle girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkiyi araştıran bazı araştırmalar anlamlı bir ilişkiye işaret etmektedir. Örneğin Barutçu ve İrmiş (2012) yaptıkları araştırmada ailenin yetiştirme

tarzı ile girişimcilik eğilimi arasında anlamlı bir ilişki olduğunu saptamışlardır. Aileleri tarafından desteklenen öğrencilerin daha fazla girişimcilik eğilimi gösterdiğine işaret eden araştırmadan da Abishov vd. (2015) bahsetmek mümkündür. Yine Bozkurt vd. (2012) tarafından yapılan bir başka araştırmada girişimcilerin güvene dayalı ve kontrollü olarak serbest bırakılıp yetiştirilmelerinin girişimcilik eğilimine sahip olmalarında etkili olabileceği belirlenmiştir.

Bireyin duygu ve düşüncelerini rahatça ifade edebildiği, kişilerarası farklılıkların doğal karşılandığı, anlaşmazlıkların uzlaşma yoluyla çözümlenmeye çalışıldığı, rol dağılımının tutarlı olduğu, beklenti ve kuralların açık olduğu, üyelerin birbirlerine duygusal yönden bağlı olduğu ve evde olumlu ve destekleyici bir havanın olduğu uyumlu aile yapılarında (Girli, 2018, s. 375) yetişen çocuklarda bir girişimcide bulunması gereken başarı ihtiyacı, iç kontrol odağı, risk alma eğilimi, belirsizliğe karşı tolerans, kendine güven ve yenilikçilik gibi girişimci kişilik özelliklerinin daha rahat ortaya çıkacağı ve destekleneceği değerlendirilmektedir.

Yukarıdaki açıklamalardan hareketle aşağıdaki hipotezler geliştirilmiştir.

H1a: Aile yapısı kendine güveni etkiler.

H1b: Aile yapısı yenilikçiliği etkiler.

H1c: Aile yapısı başarı ihtiyacını etkiler.

H1d: Aile yapısı iç kontrol odaklılığı etkiler.

H1e: Aile yapısı risk alma eğilimini etkiler.

H1f: Aile yapısı belirsizliğe karşı toleransı etkiler.

5.4.2. Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Niyeti

Girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyetini açıklamadan önce bu iki kavram arasındaki farkı ortaya koymak gerekmektedir. Daha önceki bölümlerde bahsedilen girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyeti arasındaki ayrım şöyle özetlenebilir; girişimcilik eğilimine sahip bireylerin bir takım girişimci kişilik özellikleri bulunmaktadır. Bu özelliklerden bazıları başarı ihtiyacı, kontrol odaklılık, yenilikçilik, hesaplanabilir risk alma, belirsizliğe karşı toleranstır (Bozkurt, 2006, s. 101). Bu özelliklere sahip bireylerin girişimcilik yapabilme konusunda yatkınlığının bir başka ifadeyle eğiliminin olduğu söylenebilir. Girişimcilik niyetinde ise birey girişimci olma eyleminden önce, gelecekte, yeni bir işletme kurmaya yönelik hayali, düşüncesi ve planlarını içeren bilinçli bir süreç içerisinde bir başka ifadeyle birey girişimci olmaya yönelik gayret göstermekte dolayısıyla harekete geçmektedir (Akt: Şeşen ve Basım, 2012). Kısaca niyet bu süreçte girişimci davranıştan önceki bir adım olarak karşımıza çıkmaktadır ve girişimcilik eğilimi bu niyetin öncülüdür. Şöyleki birey girişimcilik eğilimini doğuştan kazanabilir; bu eğilim aile desteği, eğitim, rol model gibi demografik faktörlerle geliştirilebilir (Güreşçi, 2014, s. 27). Bireyin bu doğuştan kazandığı ve sonradan da geliştirebildiği girişimcilik eğilimi; aile, eğitim vb. faktörlerle desteklendiği takdirde bu eğilimin

girişimcilik niyetine dönüşebileceği değerlendirilmektedir. Ancak literatüre bakıldığında girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyeti kavramlarının birbirlerinin yerine kullanıldığı görülmektedir. Bunun nedeni girişimcilik konusunun farklı disiplinlerce çalışılmış olması ve her disiplinin kendi bakış açısına göre girişimcilik kavramını yorumlamış olması olarak görülebilir. Her iki kavramın ayrı ayrı açık bir tanımının olmamasından dolayı eş anlamlı olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Her ne kadar bazı yazarlar bu iki kavramı çeşitli nedenlerle eş anlamlı kullanıyorsa da biz farklı olduğunu düşünüyoruz. Bunun nedeni eğilimin girişimciliğe yatkınlığı niyetin ise girişimcilik yapmak üzere harekete geçme olduğu kanaatindeyiz.

Girişimcilik niyeti ekonomik ve sosyal koşullardan etkilense de girişimciliğe yatkınlık olarak ifade edilen girişimcilik eğiliminden de etkilenmektedir. Kısaca girişimcilik eğiliminin girişimcilik niyetinin ortaya çıkmasında ve gelişmesinde etkili olduğu belirtilmektedir (Ballı ve Üstün, 2019, s. 310). Girişimci Olay Modelinde, algılanan yapılabirlik ve hareket etme eğilimi niyetin oluşmasındaki öncüller olarak ele alınmaktadır. Bireylerin hareket etme eğilimleri olmadan niyetleri tahmin etmenin zor olacağı ileri sürülmektedir (Krueger vd., 2000, s. 419). Girişimcilik eyleminin öncülü niyet (Bird, 1988), niyetin öncülü eğilim olarak görülebilir. Bu doğrultuda aşağıdaki hipotezlerin oluşturulabileceği düşünülmüştür.

H2a: Kendine güven girişimcilik niyetini etkiler.

H2b: Yenilikçilik girişimcilik niyetini etkiler.

H2c: Başarı ihtiyacı girişimcilik niyetini etkiler.

H2d: İç kontrol odaklılık girişimcilik niyetini etkiler.

H2e: Risk alma eğilimi girişimcilik niyetini etkiler.

H2f: Belirsizliğe karşı tolerans girişimcilik niyetini etkiler.

5.4.3. Aile Yapısı ve Girişimcilik Niyeti

Niyet girişimcilik açısından ele alındığında bir davranışın en iyi ve tek öncülü olarak kabul edilmektedir. Bir kimse girişimci olmaya karar vermeden önce niyette bulunmaktadır (Linan ve Chen, 2009). Bu nedenle niyetin hangi faktörlerden etkilendiğinin ortaya konulması oldukça önemlidir (Çelik vd., 2014, s. 115). Girişimcilik niyetinin oluşmasındaki itici güçlerden biri olan aile; bireyin kararları ve davranışlarını etkilemede önemli bir yere sahiptir (Pruett vd., 2009, s. 576). Bu yüzden girişimcilik olgusunu aile gibi önemli bir kurumdan soyutlayarak açıklamak oldukça zordur (Yener, 2018, s. 870). Çünkü niyetin arkasındaki gerçek dürtüyü veya itici gücü anlamak bireyin niçin memur, öğretmen, doktor, mühendis vb. meslekleri ya da girişimciliği tercih ettiğini anlamamızı sağlayacaktır (Top, 2006, s. 222).

Ailenin çocuğa özgüven, destek, özsaygı vb. sağlaması çocuğun hayatının şekillenmesinde önemli bir yere sahiptir (Taş ve Yılmaz, 2020, s. 1090). Bu nedenle aile girişimcilik açısından önemli

bir potansiyel kaynak olarak görülmektedir (Aldrich ve Cliff, 2003, s. 577; Taş ve Yılmaz, 2020, s. 1090).

Aile, çocuğun girişimcilik niyetini rol model olmak ve destek sağlamak suretiyle etkilemektedir. Çocuğun ailede rol model olarak alacağı bir girişimci varsa kendi işini kurması ya da bu yönde bir niyette bulunması ihtimali yüksektir. Bunun nedeni ailede alınan eğitimin çocuğu hayatı boyunca etkilemesi ve davranışlarını yönlendirmesidir (Akgün, 2019, s. 16; Bozkurt, 2011, s. 21; Naktiyok ve Timuroğlu, 2009, s. 92).

Bireyin duygu ve düşüncelerini rahatça ifade edebildiği, kişilerarası farklılıkların doğal karşılandığı, anlaşmazlıkların uzlaşma yoluyla çözümlenmeye çalışıldığı, rol dağılımının tutarlı olduğu, beklenti ve kuralların açık olduğu, üyelerin birbirlerine duygusal yönden bağlı olduğu ve evde olumlu ve destekleyici bir havanın olduğu aile yapıları uyumlu aile yapılarıdır (Girli, 2018, s. 375). Bu tür aile yapılarında çocuğun davranışları desteklendiği ve cesaretlendirildiği için çocuğun girişimcilik duygusu gelişebilir; aksi durumda çocuk sürekli eleştirilir, davranışları desteklemez, engel olunur ve cezalandırılırsa bu kez başarısızlık korkusu hakim olacağından girişimcilik ruhu ortaya çıkmayabilir (Akgün, 2019, s. 16). Buradan hareketle aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir.

H3: Aile yapısı girişimcilik niyetini etkiler.

5.5. Pilot Uygulama

Anket uygulamasına öncelikle pilot uygulama çalışmasıyla başlanmıştır. Uygulamada 100 öğrenci gönüllülük esasına dayalı olarak bir sınıf ortamına toplanmış anketler dağıtılarak cevaplamaları istenmiştir. Yüz yüze yapılan uygulamada öğrencilerden çelişkiye düştükleri ifadelerin olup olmadığı sorulmuştur. Öğrencilerin çelişkiye düştükleri ifadeler tek tek not edilmiş sonrasında bu ifadeler daha açık ve anlaşılır hale getirilmiştir. Öğrencilerin en fazla çelişkiye düştükleri ifadeler girişimcilik niyetindeki iki ifadedir. Bu ifadeler “kendi işimi kurma konusunda her zaman ciddi endişelerim olmuştur” ifadesi “bir firma kurmayı çok ciddi olarak düşünmekteyim” şeklinde “bir iş kurmaya yönelik niyetim her zaman düşüktür” ifadesi de “bir gün bir firma kurmaya kesin niyetim var” şeklinde değiştirilmiştir. Daha sonra öğrencilere tekrar anket uygulaması yapılmış ve öğrencilerden anlaşılmayan ifadenin olmadığı teyit edildikten sonra ankete son hali verilmiştir.

5.6. Verilerin Düzenlenmesi ve Analiz Teknikleri

Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İletişim Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Turizm Fakültesi ve Takı Teknolojisi ve Tasarımı Fakültesinde öğrenim gören son sınıf öğrencilerinden elde edilen verilere tanımlayıcı istatistikler uygulanmıştır. Verilerin düzenlenmesinde ilk olarak kayıp veri olup olmadığı kontrol edilmiş; aile yapısını değerlendirme ölçeğinde yer alan ifadelerin puanlaması AYDA puanlama şablonu esas alınarak yapılmıştır. Daha sonra çok değişkenli sapan analizi, çok değişkenli

normal dağılım analizi, güvenirlik analizi, her ölçek için Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmış ve betimleyici istatistik tekniklerinden yararlanılmıştır.

6. ANALİZ VE BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde uç değerleri tespit etmek için çok değişkenli sapan analizi ve verilerin normal dağılıp dağılmadığını test etmek için çok değişkenli normal dağılım analizi yapılmıştır. Sonrasında geçerlilik ve güvenirlik analizleri, demografik özelliklere ilişkin bulgular, hipotez testleri ve regresyon analizi sonuçları ortaya konulmuştur.

6.1. Çok Değişkenli Sapan Analizi

Araştırmada kullanılan her bir ölçek için Mahalanobis Distance (MD^2) hesaplanmış ve her ölçeğe ait ifade sayısına bölünmüştür. Serbesti derecesi ifade sayısının bir eksiği olarak alınmıştır. Daha sonra her bir ölçek için 0,001 anlamlılık düzeyinde ifade sayısını esas alan t değerleri bulunmuştur.

36 ifadeden oluşan Aile Yapısını Değerlendirme Ölçeği 0,001 anlamlılık düzeyinde 40 serbestlik derecesinde t değeri 3,551 olarak belirlenmiştir. 30 ifadeden oluşan Girişimcilik Eğilimi Ölçeği 0,001 anlamlılık düzeyinde (30-1) serbestlik derecesinde t değeri 3,659 olarak belirlenmiştir. Son olarak 6 ifadeden oluşan Girişimcilik Niyeti Ölçeği ise 0,001 anlamlılık düzeyinde (6-1) serbestlik derecesinde t değeri 6,869 olarak belirlenmiştir. Ölçekler için belirlenen bu değerlerden büyük 3 gözlem tespit edilmiş; veri setinden çıkartılmıştır.

6.2. Çok Değişkenli Normal Dağılım Analizi

Çok değişkenli normal dağılım analizi veri setinden 3 gözlem çıkartıldıktan sonra geriye kalan 787 veri üzerinden yapılmıştır. Veri setindeki değişkenlerin çok değişkenli istatistiksel analizlere tabi tutulabilmesi için verilerin normal dağılması gerekmektedir. Değişkenlerin normalleştirilmiş değerlerinin +3 ile -3 aralığında olması verilerin normal dağıldığının göstergesi olarak kabul edilmektedir (Kalaycı, 2016, s. 209). Bu analizde ters birikimli ki-kareters değerleri ile Mahalanobis uzaklıkları arasındaki korelasyon, parametre sayısını esas alan teorik tabloyla karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucunda hesaplanan korelasyon değeri teorik değerden büyük çıkarsa çok değişkenli normalliğin sağlandığı varsayılacaktır.

36 ifadeden oluşan Aile Yapısını Değerlendirme Ölçeği (Hr: 0,991> T36; α :0,005:0,945), 30 ifadeden oluşan Girişimcilik Eğilimi Ölçeği (Hr: 0,987> T30; α :0,005:0,938) ve 6 ifadeden oluşan Girişimcilik Niyeti Ölçeği (Hr: 0,975> T6; α :0,005:0,818) korelasyon değerlerinin teorik değerden büyük olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak her bir ölçekten elde edilen verilerin çok değişkenli normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir.

Çok Değişkenli Sapan Analizi ve Çok Değişkenli Normal Dağılım Analizi tabloları Tablo 6.1’de özetlenmektedir.

Tablo 6.1. Çok Değişkenli Sapan ve Çok Değişkenli Normal Dağılım Test Sonuçları

Analiz	Aile Yapısını Değerlendirme Ölçeği			
	N	790	790	790
Çok değişkenli sapan analizi	Madde sayısı	36	30	6
	α : 0,005; t değeri	3,551	3,659	6,869
	Sapan anket sayısı	1	1	1
Çok değişkenli normal dağılım analizi	N	787	787	787
	Madde sayısı	36	30	5
	α : 0,005; teorik değer ^a	0,945	0,938	0,818
	Korelasyon (r) ^b	0,991	0,987	0,975
	ÇDND ^c	Sağlanıyor	Sağlanıyor	Sağlanıyor
Açıklamalar	^a : Madde sayısını esas alan, α :0,005 anlam düzeyindeki teorik değerdir (Kalaycı, 2016: 231)			
	^a : Sıralı Mahalanobis değerleri ve kıkareters değerleri arasındaki korelasyon katsayısıdır.			
	^b : Hesaplanan korelasyon katsayısının teorik değerden büyük olması durumunda, çok değişkenli normal dağılım şartı yerine getirildiği söylenir.			
	^c : Kaynak: Kalaycı, 2016:215-216.			

6.3. Güvenirlik Analizi

Güvenirlik, bir araştırmada kullanılan tekniğin araştırmacıya evren hakkında doğru veriler sağladığına duyulan inançtır. Güvenirliğin ölçümü araştırmada kullanılan tekniğin aynı şartlarda aynı sonuçları verip vermediği ve ölçeği oluşturan ifadelerin kendi içinde tutarlılığı olup olmadığı bir başka deyişle iç tutarlılığı test edilerek yapılmaktadır (Saruhan ve Özdemirci, 2013, s. 178). İç tutarlılık analizinde en fazla kullanılan yöntem Cronbach's Alpha katsayısının hesaplanmasıyla yapılan iç tutarlılık analizidir. Bu test, bir faktörü ölçmek üzere tasarlanmış ifadelerin kendi içerisindeki korelatif ilişkisini araştırmakta ve her faktör için güvensizlik oluşturan ifadeleri ortaya çıkarmaktadır. Güvenirlik analizinde elde edilen Cronbach's Alpha if Item Deleted değeri de ölçekteki her ifadenin silinmesi durumunda faktörün güvenirliğini ne yönde etkileyeceğini göstermektedir. Bir başka ifadeyle problemli ifadeler elimine edilerek ölçeğin iç tutarlılığının artırılması amaçlanmaktadır.

Cronbach's Alpha katsayısının 0,8'den büyük olması "iyi", 0,7'den büyük olması "kabul edilebilir", 0,6'dan büyük olması "orta derecede güvenilir", 0,6'dan küçük olması durumunda ise "zayıf" olarak kabul edilmektedir. Araştırmada kullanılan ölçeklere ait güvenirlik analizi sonuçları şöyle özetlenebilir.

Aile Yapısını Değerlendirme Ölçeği 36 ifadeden oluşmaktadır. Ölçeğe uygulanan güvenirlik analizinde tüm ölçek için Cronbach's Alpha katsayısı iyi (0,860) olarak belirlenmiştir. Aile Yapısını Değerlendirme Ölçeğindeki en küçük ve büyük madde-bütün korelasyonları 0,664-0,741 aralığında değişmektedir. En küçük ve büyük çoklu korelasyon katsayıları ise 0,446-0,552 aralığında değişmektedir. Tüm ölçek için güvenirliğin yeterli seviyede olması nedeniyle ölçekten hiçbir ifade çıkarılmamıştır. Sonuç olarak aile yapısı ölçeğine toplamda 36 ifadeyle doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Girişimcilik Eğilimi ölçeği ise 30 ifadeden oluşmaktadır. Ölçeğe uygulanan güvenirlik

analizinde tüm ölçek için Cronbach's Alpha katsayısı iyi (0,903) olarak belirlenmiştir. Ölçekte yer alan her bir boyut için yapılan güvenirlik analizinde Cronbach's Alpha katsayıları şöyledir. Kendine güven 0,740, yenilikçilik 0,785, başarı ihtiyacı 0,636, iç kontrol odaklılık 0,723, belirsizliğe karşı tolerans 0,572 ve risk alma eğilimi 0,722'dir. Ölçek bir bütün olarak ele alındığında madde toplam korelasyonu +0,200'ün altında olan (Büyüköztürk, 2020, s. 184) 1 ifade bulunmaktadır. Tüm ölçek için güvenirliğin yeterli seviyede olması nedeniyle ölçekten hiçbir ifade çıkarılmamıştır. Doğrulamalı Faktör analizi 30 ifadeli ölçek ile yapılmıştır. Son olarak 6 ifadeden oluşan ve tek boyutlu olan Girişimcilik Niyeti Ölçeğine uygulanan güvenirlik analizinde tüm ölçek için Cronbach's Alpha katsayısı iyi (0,925) olarak belirlenmiştir. Madde toplam korelasyonu +0,200'ün altında olan bir değer (Büyüköztürk, 2020, s. 184) bulunmamaktadır. Tüm ölçek için güvenirliğin yeterli seviyede olması nedeniyle ölçekten hiçbir ifade çıkarılmamıştır. Doğrulamalı Faktör Analizi 6 ifadeli ölçek ile yapılmıştır. Sonuç olarak tüm ölçekler için Cronbach's Alpha katsayısı 0,80'nin üzerinde olması nedeniyle güvenirlikleri iyi derecede güvenilir olarak kabul edilmiştir.

Araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenirlik analizi sonuçları Tablo 6.2'de özetlenmektedir.

Tablo 6.2. Güvenirlik Analizi Sonuçları

Ölçekler	AY Tüm Ölçek	GE Tüm Ölçek	Girişimcilik Eğilimi Boyutları						GN
			KG	YEN	BI	İKO	RE	BT	
Örnek büyüklüğü	787	787							787
Madde sayısı	36	30	5	6	5	6	5	3	6
Tüm ölçek için Alfa katsayısı	0,86	0,903							0,925
Her bir boyut için Alfa katsayısı	-		0,740	0,785	0,636	0,723	0,722	0,572	-
En küçük ve büyük madde-bütün korelasyon değeri	0,664 -	0,091 -	0,306 -	0,328 -	0,288 -	0,386 -	0,301 -	0,230 -	0,681 -
	0,741	0,626	0,657	0,660	0,448	0,564	0,621	0,486	0,848
Negatif madde-bütün korelasyon değeri	Yok				Yok				Yok
En küçük ve büyük çoklu açıklayıcılık R ² katsayısı	0,446 -	0,210 -	0,150 -	0,136 -	0,090 -	0,155 -	0,112 -	0,056 -	0,533 -
	0,552	0,639	0,618	0,501	0,222	0,333	0,445	,259	0,780
Silindiğinde Alfa katsayısı	0,817 -	0,897 -							0,902 -
	0,857	0,905							0,924
Ortalama	123,303	107,967	17,884	22,125	18,058	23,080	18,101	8,447	20,017
Standart sapma	20,269	16,871	3,740	4,278	3,821	3,981	3,737	2,795	6,705

6.4. Doğrulamalı Faktör Analizi

Ölçek geliştirme ve uyarılama çalışmalarında bir ölçeğin yapı geçerliliğine ilişkin veri elde etmek amacıyla en çok başvurulan yöntem olan faktör analizi; bir ölçek çalışmasında ölçme aracının faktör yapısını ortaya koyma ya da önceden belirlenen bir yapının doğrulanması amacıyla

gerçekleştirilmektedir. Bu faktör analizlerinden biri de Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)'dir. DFA ölçek geliştirme ve uyarlama sürecinde daha önce açılımlayıcı faktör analizi ile belirlenmiş olan bir model ya da yapının test edilmesi veya doğrulanıp doğrulanmadığının incelenmesine dayanmaktadır (Seçer, 2015, s. 153). DFA'nde öncelikli olarak değişkenler arasındaki ilişkilere ait yapısal hipotezlerin test edilmesi ve doğrulanması hedeflenmektedir. Bu bağlamda analizde kurulan hipotezler doğrultusunda değişkenlerin faktörlerle ve bu faktörlerin de kendi aralarında kurulan ilişkilerinin incelenmesine odaklanmaktadır (aktaran Çokluk vd., 2021; Raykov ve Marcoulides, 2008; Stevens, 1996). Bu nedenle DFA önceden seçilen faktör modelinin veriye uyumunun sağlanıp sağlanmadığını değerlendirmek için kullanılan en etkili analizdir. Sonuç olarak DFA ölçme araçlarının geliştirilmesi, düzenlenmesi ve yeniden gözden geçirilmesi çalışmalarında oldukça kullanışlı bir analiz tekniğidir (aktaran Çokluk vd., 2021; Floyd ve Widaman, 1995).

Araştırmada faktör analizlerinden DFA kullanılmıştır. Aile Yapısını Değerlendirme Ölçeği, Girişimcilik Eğilimi Ölçeği ve Girişimcilik Niyeti Ölçeği olmak üzere üç ölçeğe DFA yapılmıştır. Öncelikli olarak her üç ölçeğe tek tek DFA uygulanmıştır. Her bir ölçeğin model uyum indeksleri tek tek incelenmiştir. Model uyum indekslerinin beklenen değerlerin altında olması nedeniyle analizde standartlaştırılmış faktör yük değerinin 0,50 mümkünse 0,70'in üzerinde ve gözlenen değişkenlere ait hata varyanslarının 0,90'ın altında olmasına karar verilmiştir (Çokluk vd., 2021, ss. 277-284; Şimşek, 2007, s. 86).

Model uyum iyilikleri incelenirken ilk bakılması gereken değer p değeridir. Bu değer beklenen kovaryans matrisi ile gözlenen kovaryans matrisleri arasındaki farkın (X^2 değerinin) manidarlığı hakkında bilgi vermektedir. Bu değer 0,01 üzerinde olması beklenmektedir. Ancak uyuma ilişkin alternatif uyum indekslerinin de incelenmesi önemlidir. Çünkü p değerinin tolere edildiği birçok araştırma vardır. Uyum indeksinde bakılması gereken bir değerde X^2 dir. Ancak bu değer tek başına değerlendirilebilen bir istatistik değildir. Bu nedenle X^2 , serbestlik derecesi ile (sd) oranlanarak değerlendirmeye alınmalıdır. Uyum indeksi incelemesinde bir sonraki incelenecek değer RMSEA (Root Mean Square Error Of Approximation) değeridir. Bu değer 0,05'ten küçük olması mükemmel, 0,08'den küçük olması ise iyi uyuma işaret ederken 0,10'dan küçük olması durumunda ise zayıf durumu işaret etmektedir (Çokluk vd., 2021, ss. 307-312). Uyum indekslerinin incelenmesinde bir sonraki indeksler SRMR (Standardized Root Mean Square Residuals), NFI (Normed Fit Index), NNFI (Non-normed Fit Index), CFI (Comparative Fit Index), GFI (Goodness-of-Fit Index), AGFI (Adjusted Goodness-of-Fit-Index), AIC (Akaike Information Criterion), CAIC (Consistent AIC), EVCI (Expected Cross Validation Index) gibi uyum indeksleridir (Engel ve Moosbrugger, 2003, s. 52).

Araştırmada doğrulayıcı faktör analiz sonuçları bu sıralama dikkate alınarak uyum indeksi incelemesi yapılmıştır. Buna göre elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir.

Doğrulayıcı faktör analizi her bir ölçek için ayrı ayrı yapılmıştır. Öncelikli olarak aile yapısı ölçeği iletişim, birlik, yönetim, yetkinlik ve duygusal bağlam boyutları ayrı ayrı ele alınarak DFA yapılmıştır. Ancak aile yapısı boyutlarının bağımsız faktörleri ölçmediği görülmüştür. Bunun üzerine her bir katılımcının her bir ifadeye verdiği puanlar toplanmış böylece katılımcıların her bir boyuta verdiği toplam puanlar elde edilmiştir. Bu puanlar dikkate alınarak DFA uygulanmıştır. Daha sonra girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyeti ölçeğine tek tek DFA uygulanmıştır. Her iki ölçekte de ki-kare/serbestlik dereceleri çok yüksek ve standart faktör yükleri 0,50'nin altında olan değerler ortaya çıkmıştır. Bu nedenle 0,50'nin altında olan standart faktör yükleri çıkarılmıştır.

Girişimcilik eğilimi ölçeğinde toplamda 11 ifade 0,50'nin altında standart faktör yüklemesi yapması nedeniyle ölçekten çıkartılmıştır. Çıkartma işlemi her bir ifade çıkartıldıktan sonra diğer ifadelerin standart yüklemelerindeki değişiklikler kontrol edilerek yapılmıştır. Ancak girişimcilik eğilimi başarı ihtiyacı boyutunda iki ifade kalması nedeniyle 0,50'nin çok az altında standart yüklemeye yapan bir ifade çıkartılmamıştır. İşcan ve Kaygın (2011)'da Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma başlıklı araştırmalarında girişimcilik eğilimi ölçeğinden ifade çıkarma işlemi yapmışlardır.

Sonuç olarak toplamda 30 ifadeden oluşan girişimcilik eğilimi ölçeğinden 11 ifade çıkarılmış; geriye kalan 19 ifade ile analize devam edilmiştir.

Girişimcilik niyeti ölçeğinden modifikasyon endeksleri doğrultusunda iki ifade çıkartılmıştır. Bu ifadelerin diğer dört ifade ile benzerlik gösterdiği kanaatine varılmıştır. Sonuç olarak bu iki ifade ölçekten çıkartıldıktan sonra geriye kalan 4 ifade ile analize devam edilmiştir.

Ölçeklerden ifade çıkartıldıktan sonra tekrar DFA yapılmıştır. Uyum indeksleri Tablo 6.3'de özetlenmektedir.

Tablo 6.3. Doğrulayıcı Faktör Analizi Uyum İndeksleri

Uyum Ölçüsü	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	Model Değeri	Kaynak
χ^2/sd	$0 \leq \chi^2/sd < 2$	$2 \leq \chi^2/sd \leq 5$	3,25	Sümer (2000)
RMSEA	$0 \leq RMSEA < 0.05$	$0.05 \leq RMSEA \leq 0.08$	0,054	
SRMR	$0 \leq SRMR < 0.05$	$0.05 \leq SRMR \leq 0.10$	0,052	
NFI	$0.95 < NFI \leq 1.00$	$0.90 \leq NFI \leq 0.95^a$	0,96	
NNFI	$0.97 < NNFI \leq 1.00$	$0.95 \leq NNFI \leq 0.97^b$	0,97	Engel ve Moosbrugger (2003)
CFI	$0.97 < CFI \leq 1.00$	$0.95 \leq CFI \leq 0.97$	0,97	
GFI	$0.95 < GFI \leq 1.00$	$0.90 \leq GFI \leq 0.95$	0,91	
AGFI	$0.90 < AGFI \leq 1.00$	$0.85 \leq AGFI \leq 0.90$	0,89	

Aile Yapısı Değerlendirme Ölçeği, Girişimcilik Eğilimi Ölçeği ve Girişimcilik Niyeti Ölçeği DFA sonuçlarına göre gizil değişkenlere ait standart yükler, t- değeri, açıklanan varyans (R^2), CR (Composite Reliability), AVE (Average Variance Extracted), MSV (Maximum Squared Variance),

ASV (Average Shared Square Variance) değerleri Tablo 6.4, Tablo 6.5 ve Tablo 6.6'da özetlenmektedir.

Tablo 6.4. Aile Yapısı Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Faktörler / Maddeler Doğrulayıcı Faktör Analizi	Standart Yükler	Hata	t-değeri	Açıklanan Varyans (R ²)
Aile Yapısı				
ASV: 0,047; MSV: 0,083; AVE: 0,59; CR: 0,87				
İletişim	0,79	0,38	25,31	0,62
Birlik	0,78	0,39	24,91	0,61
Yönetim	0,75	0,43	23,76	0,57
Yetkinlik	0,81	0,35	26,14	0,65
Duygusal Bağlam	0,72	0,49	22,07	0,51

Tablo 6.5. Girişimcilik Eğilimi Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Faktörler / Maddeler Girişimcilik Eğilimi Ölçeği	Standart Yükler	Hata	t-değeri	Açıklanan Varyans (R ²)
Kendine Güven				
ASV: 0,22; MSV: 0,38; AVE: 0,64; CR: 0,84				
KG1	0,79	0,37	25,27	0,63
KG2	0,88	0,22	29,45	0,78
KG3	0,72	0,48	22,21	0,52
Yenilikçilik				
ASV: 0,25; MSV: 0,39; AVE: 0,46; CR: 0,80				
YEN6	0,67	0,54	20,16	0,46
YEN7	0,68	0,54	20,42	0,46
YEN8	0,76	0,43	23,55	0,57
YEN9	0,70	0,52	20,99	0,48
YEN10	0,56	0,68	16,11	0,32
Başarı İhtiyacı				
ASV: 0,21; MSV: 0,29; AVE: 0,34; CR: 0,495				
BI12	0,46	0,79	11,83	0,21
BI14	0,68	0,54	16,18	0,46
İç Kontrol Odaklılık				
ASV: 0,19; MSV: 0,36; AVE: 0,41; CR: 0,67				
KO17	0,70	0,51	19,80	0,49
KO18	0,58	0,67	15,89	0,33
KO19	0,60	0,64	16,56	0,36
Risk Alma Eğilimi				
ASV: 0,18; MSV: 0,33; AVE: 0,43; CR: 0,75				
RE23	0,66	0,57	19,00	0,43
RE24	0,65	0,58	18,54	0,42
RE25	0,78	0,40	23,47	0,60
RE27	0,52	0,73	14,25	0,27
Belirsizliğe Karşı Tolerans				
ASV: 0,03; MSV: 0,15; AVE: 0,50; CR: 0,67				
BT28	0,75	0,44	16,35	0,56
BT29	0,67	0,55	15,24	0,45

Tablo 6.6. Girişimcilik Niyeti Doğrulamalı Faktör Analizi Sonuçları

Faktörler / Maddeler Girişimcilik Niyeti Ölçeği	Standart Yükler	Hata	t-değeri	Açıklanan Varyans (R ²)
Girişimcilik Niyeti ASV: 0,14; MSV: 0,28; AVE: 0,69; CR: 0,90				
GN1	0,66	0,57	20,16	0,43
GN3	0,90	0,19	31,96	0,81
GN4	0,86	0,25	29,90	0,75
GN6	0,90	0,18	32,17	0,82

6.5. Geçerlilik Analizi

Geçerlik, herhangi bir testin ölçmek istediği özelliği ölçmesi ile ilgili bir kavramı ifade etmektedir. Bu kapsamda herhangi bir test, ölçmek istediği özelliği doğru ve diğer özelliklerle karıştırmadan ölçebiliyorsa bu testin geçerli olduğu söylenebilir (Alpar, 2016, s. 505). Araştırmada geçerlilik analizinde yakınsak ve ıraksak geçerliliğe bakılmıştır.

6.5.1. Yakınsak geçerlik

Değişkenlere ilişkin ifadelerin birbiriyle ve oluşturdukları faktör ile ilişkili olduklarını ifade etmektedir. Yakınsak geçerlilik için CR (Composite Reliability) ve AVE (Average Variance Extracted) değerlerinin hesaplanması gerekmektedir. Bu değerler her bir faktör yapısı için ayrı ayrı hesaplanması gerekmektedir. Faktöre ilişkin ifadelerin standart yüklerinin karelerinin toplamının ifade sayısına bölünmesi ile elde edilmektedir (Yaşlıoğlu, 2017, s. 82). Ölçeğe ilişkin tüm hesaplanan CR değerlerinin AVE değerlerinden büyük olması ve AVE değerinin de 0,5'ten büyük olması beklenmektedir. Fornell ve Larcker'de CR değerinin 0,60 üzerinde olduğu durumlarda AVE değerinin 0,40 üzerinde olmasının kabul edilebileceğini belirtmişlerdir (aktaran Huang vd., 2013, s. 219). Çalışmada sadece girişimcilik eğilimi boyutu olan başarı ihtiyacı boyutunda bu koşul sağlanamamıştır. Ancak bu boyutta ve diğer boyutlarda CR değerinin AVE değerinden büyük olduğu görülmektedir. Böylece yakınsak geçerliliğin sağlandığı kabul edilmiştir.

6.5.2. ıraksak geçerlilik

Değişkenlere ilişkin ifadelerin ait oldukları faktör dışındaki faktörlerle kendi bulundukları faktörden daha az ilişkili olması gerektiğidir. ıraksak geçerlilik için MSV (Maximum Squared Variance) ve ASV (Average Shared Square Variance) değerlerinin hesaplanması gerekmektedir.

MSV değeri bir faktörün diğer faktörlerden herhangi biri ile paylaştığı en yüksek varyansın karesini ifade ederken ASV değeri ise bir faktörün diğer faktörlere paylaştığı varyansın karelerinin toplamının paylaşılan varyans sayısına bölünmesi ile elde edilmektedir. ıraksak geçerlilikten bahsedebilmek için $MSV < AVE$; $ASV < MSV$ ve AVE'nin karekökünün faktörler arası korelasyondan büyük olması koşullarının sağlanması oldukça önemlidir (Yaşlıoğlu, 2017, s. 82). Bir başka deyişle ölçüm modelinin ayırt edici geçerliliğinin sağlanabilmesi için her bir yapının AVE değerinin karekökünün o yapı ile diğer yapılar arasındaki korelasyonunun karşılaştırılmasıyla kontrol

edilmektedir. Karşılaştırmalar sonucunda alınan AVE karekök değeri diğerlerinden daha büyük ise ayırt edici geçerlilik sağlanmış olarak kabul edilmektedir (Fornell ve Larcker, 1981). Buna göre çalışmamızda $MSV < AVE$; $ASV < MSV$ koşulu ile AVE karekök değerlerinin diğerlerinden daha büyük olması koşulu sağlanmıştır. Böylece ayırt edici geçerliliğin sağlandığı kabul edilmiştir. Ayırt edici geçerlilik sonuçları Tablo 6.7’de özetlenmektedir.

Tablo 6.7. Ayırt Edici Geçerlilik

Yapılar	1	2	3	4	5	6	7	8
Aile Yapısı	0,760^a							
Kendine Güven	0,083	0,800^a						
Yenilikçilik	0,066	0,386	0,670^a					
Başarı İhtiyacı	0,045	0,310	0,358	0,580^a				
İç Kontrol Odaklılık	0,077	0,299	0,391	0,294	0,640^a			
Risk Alma Eğilimi	0,046	0,261	0,387	0,293	0,319	0,650^a		
Belirsizliğe Karşı Tolerans	0,000	0,047	0,052	0,039	0,015	0,122	0,700^a	
Girişimcilik Niyeti	0,010	0,187	0,213	0,291	0,086	0,261	0,159	0,830^a
AVE	0,59	0,64	0,46	0,34	0,41	0,43	0,50	0,69

^a Korelasyonlar arasındaki köşegen elemanlar AVE’nin kareköküdür.

6.6. Araştırmanın Bulguları

Araştırmanın bu kısmında katılımcıların demografik özelliklerine göre dağılımına ve araştırmada kullanılan Aile Yapısını Değerlendirme, Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Niyeti ölçeklerine ait betimleyici istatistik sonuçlarına yer verilmiştir.

6.6.1. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo 6.8’de özetlenmektedir.

Tablo 6.8. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Değişkenler	Grup	Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	416	52,9
	Erkek	371	47,1
	Toplam	787	100
Yaş	Kadın	416	53
	Erkek	369	47
	Toplam	787	100
Aylık Gelir	4.250 TL ve altı	174	22,1
	4.251-5.000 TL	182	23,1
	5.001-7.500 TL	158	20,1
	7.501-10.000 TL	140	17,8
	10.000 ve üstü	133	16,9
	Toplam	787	100
Mezun Olunan Lise	Anadolu Lisesi	500	63,5
	Meslek Lisesi	110	14
	Özel Lise/Kolej	67	8,5
	Diğer	110	14
	Toplam	787	100

Tablo 6.8. (devamı)

Anne Eğitim Düzeyi	Okuryazar değil	70	8,9
	İlkokul	257	32,7
	Ortaokul	160	20,3
	Lise	203	25,8
	Üniversite	87	11,1
	Lisansüstü	10	1,3
	Toplam	787	100
Anne Çalışma Durumu	Evet	176	22,4
	Hayır	611	77,6
	Toplam	787	100
Baba Eğitim Düzeyi	Okuryazar değil	18	2,3
	İlkokul	188	23,9
	Ortaokul	184	23,4
	Lise	216	27,4
	Üniversite	146	18,6
	Lisansüstü	20	2,5
	Kayıp Veri	15	1,9
	Toplam	787	100
Baba Çalışma Durumu	Evet	585	74,3
	Hayır	185	23,5
	Kayıp Veri	17	2,2
	Toplam	787	100
Ailede Kendi İşini Kurma	Evet	395	50,2
	Hayır	392	49,8
	Toplam	787	100
Ailede Kendi İşini Kuranlar	Anne	23	2,9
	Baba	210	26,7
	Kardeşler	126	16
	Akrabalar	138	17,5
	Kayıp Veri	290	36,9
	Toplam	787	100
Öğrenim Görülen Fakülte	Eğitim	123	15,6
	Fen-Edebiyat	189	24
	Güzel Sanatlar	37	4,7
	İktisadi ve İdari Bilimler	133	16,9
	İletişim	42	5,3
	Mühendislik	181	23
	Turizm	71	9
	Takı Teknolojisi ve Tasarım	11	1,4
	Yüksekokulu	787	100

Araştırmaya dahil olan katılımcıların 416'sı (%52,9) kadın 371'i (%47,1) erkektir. Kadın katılımcıların yaş ortalaması 22,99 iken erkek katılımcıların yaş ortalaması 23,47'dir.

Ailenin aylık gelir dağılımına bakıldığında en yüksek oranı (182 katılımcı, %23,1) aylık 4.251-5.000 TL arası aile gelirine sahip katılımcılar; en düşük oranı (133 katılımcı, %16,9) aylık 10.000 ve üstü aile gelirine sahip olan katılımcılar oluşturmaktadır. Ayrıca 174 katılımcı (%22,1) 4.250 TL ve altı, 158 katılımcı (%20,1) 5.001-7.500 TL ve 140 katılımcı da (%17,8) 7.5001-10.000 TL arası aylık aile gelirine sahiptir.⁷

⁷ Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Asgari Ücret Tespit Komisyonu Kararı Karar Tarihi:16.12.2022 Karar No:2021/1 (Asgari Ücret Brüt 5.004 TL; Asgari Ücret Net:4253,4 TL)

Katılımcıların 106'sı (%13,5) ailenin ilk çocuğudur.

Katılımcıların mezun oldukları lise türüne bakıldığında en yüksek oranı (500 katılımcı, %63,5) Anadolulu Lisesi mezunu; en düşük oranı (67 katılımcı, %8,5) Özel Lise/Kolej mezunları oluşturmaktadır. Ayrıca 110 katılımcı (%14) Meslek Lisesi, 110 katılımcı da (%14) Diğer Lise türlerinden mezundur. Buna göre araştırmaya katılan katılımcıların çoğunluğunu Anadolu Lisesi mezunları oluşturmaktadır.

Katılımcıların anne eğitim düzeyine bakıldığında en yüksek oranı (257 katılımcı, %32,7) annesi ilkokul mezunu; en düşük oranı (10 katılımcı, %1,3) annesi Lisansüstü eğitime sahip olan katılımcılar oluşturmaktadır. Ayrıca 87 katılımcının (%11,1) annesi üniversite, 203 katılımcının (%25,8) annesi lise, 160 katılımcının (%20,3) annesi ortaokul, 70 katılımcının (%8,9) annesi ise okuryazar değildir. Sonuç olarak katılımcıların anne eğitim düzeyleri çoğunluk olarak lise ve altı bir mezuniyettir; bunların yarısına yakınının ise ilkokul mezunu olduğu söylenebilir.

Katılımcıların 176'sının (%22,4) annesi çalışmakta iken 611 katılımcının (%77,6) annesi ev hanımıdır. Buna göre katılımcıların çoğunluğunun annesi ev hanımı olduğu söylenebilir.

Katılımcıların baba eğitim düzeyine bakıldığında en yüksek oranı (216 katılımcı, %27,4) babası lise mezunu; en düşük oranı (18 katılımcı, %2,3) babası okuryazar olmayanlar oluşturmaktadır. Ayrıca 20 katılımcının (%2,5) babası lisansüstü, 146 katılımcının (%18,6) babası üniversite, 184 katılımcının (%23,4) babası ortaokul, 188 katılımcının (%23,9) babası ise ilkokul mezunudur. Sonuç olarak katılımcıların baba eğitim düzeyleri çoğunluk olarak lise ve altı bir mezuniyettir; bunların yarısına yakınının ise ilkokul mezunu olduğu söylenebilir.

Katılımcıların 585'inin (%74,3) babası çalışmakta iken 185 katılımcının (%23,5) babası herhangi bir işte çalışmamaktadır. Ayrıca 17 katılımcı (%2,2) herhangi bir cevap vermemiştir.

Katılımcıların 395'inin (%50,2) ailesinde kendi işini kuran birisi bulunmaktadır. Ailede kendi işini kuranlara bakıldığında en yüksek oranı (210 katılımcı, %26,7) baba; en düşük oranı (23 katılımcı, %2,9) anne oluşturmaktadır. 126 katılımcının (%16) kardeşi, 138 katılımcının (%17,5) akrabalarından birisi kendi işini kurmuştur. Sonuç olarak katılımcıların yarısından fazlasının ailesinde kendi işini kuran bir girişimci bulunduğu söylenebilir.

Katılımcıların eğitim gördükleri fakültelere bakıldığında en yüksek oranı (189 katılımcı, %24) Fen Edebiyat Fakültesi; en düşük oranı (11 katılımcı, %1,4) Takı Teknolojisi ve Tasarım Yüksekokulu oluşturmaktadır. 181 katılımcı (%23) Mühendislik, 133 katılımcı (%16,9) İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 123 katılımcı (%15,6) Eğitim Fakültesi, 71 katılımcı (%9) Turizm Fakültesi, 42 katılımcı (%5,3) İletişim Fakültesi, 37 katılımcı (%4,7) ise Güzel Sanatlar Fakültesinde eğitim görmektedir.

6.6.2. Hipotez Testleri

Hipotez testlerine geçmeden önce DFA sırasında aile yapısı, girişimcilik eğilimi boyutları olan kendine güven, yenilikçilik, başarı ihtiyacı, iç kontrol odaklılık, risk alma eğilimi, belirsizliğe karşı tolerans ve girişimcilik niyeti değişkenlerinin faktör skorları elde edilmiştir. Elde edilen bu faktör skorlarının normal dağılıma uygun olup olmadığı test edilmiştir. Verilerin normal dağılıp dağılmadığını test etmek için iki yaygın test yöntemi kullanılmaktadır. Bunlar Shapiro-Wilk ve Kolmogorov-Smirnov'dur (Alpar, 2016, s. 175). Ancak Kim (2013) örneklem grubu 300'den büyük olduğu durumlarda Shapiro-Wilk ve Kolmogorov-Smirnov testlerinin güvenilir sonuçlar vermediğini bu nedenle normal dağılım analizinde çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmasını önermiştir. George ve Mallery (2019)'de bu çarpıklık ve basıklık değerlerinin +2 ile -2 arasında olması durumunda verilerin normal dağılıma uygunluğunun kabul edilebileceğini belirtmiştir (aktaran Aydemir, 2022, s. 91). DFA ile elde edilen tüm faktör skorlarının çarpıklık ve basıklık değerleri +2 ile -2 aralığında olduğundan veriler normal dağılıma uymaktadır. Faktör skorlarının çarpıklık ve basıklık değerleri Tablo 6.9'da özetlenmektedir.

Tablo 6.9. Basıklık ve Çarpıklık Değerleri

Faktörler	n=787	
	Çarpıklık	Basıklık
Aile Yapısı	-0,420	-0,021
Kendine Güven	-0,979	1,005
Yenilikçilik	-0,499	0,304
Başarı İhtiyacı	-0,540	-0,039
İç Kontrol Odaklılık	-0,596	0,796
Risk Alma Eğilimi	-0,361	-0,119
Belirsizliğe Karşı Tolerans	0,265	-0,921
Girişimcilik Niyeti	-0,363	-0,811

6.6.3. Regresyon Analiz Sonuçları

Çalışmanın bu bölümünde doğrulayıcı faktör analizi sırasında elde edilen faktör skorları kullanılarak regresyon analizi yapılmıştır. Araştırmanın bağımsız değişkeni aile yapısı, bağımlı değişkeni; girişimcilik eğilimi boyutları ile girişimcilik niyetidir. Öncelikli olarak aile yapısı ile girişimcilik eğilimi boyutları olan kendine güven, yenilikçilik, başarı ihtiyacı, iç kontrol odaklılık, risk alma eğilimi ve belirsizliğe karşı tolerans arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Daha sonra kendine güven, yenilikçilik, başarı ihtiyacı, iç kontrol odaklılık, risk alma eğilimi, belirsizliğe karşı tolerans ile girişimcilik niyeti arasındaki ilişkiye son olarak da aile yapısı ile girişimcilik niyeti arasındaki ilişkiye bakılmıştır.

Ölçeklere ait regresyon analizi sonuçları şöyledir;

6.6.3.1. Aile Yapısı - Girişimcilik Eğilimi Regresyon Analizi Sonuçları

Aile yapısı ile girişimcilik eğilimi boyutları olan kendine güven, yenilikçilik, başarı ihtiyacı, iç kontrol odaklılık, risk alma eğilimi ve belirsizliğe karşı tolerans arasındaki ilişkiyi gösteren basit doğrusal regresyon analiz sonuçları şöyledir;

Aile Yapısının Kendine Güven Üzerindeki Etkisi

Aile yapısı ve kendine güven basit doğrusal regresyon analizi sonuçları Tablo 6.10'da özetlenmektedir.

Tablo 6.10. Aile Yapısı ve Kendine Güven Basit Doğrusal Regresyon Analizi

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Katsayılar	t-değeri	p-değeri
	B	Std. Hata	Beta		
(Sabit)	-9,546257	0,033		0,000	1,000
Aile Yapısı	0,392	0,033	0,392	11,932	0,000***

*Bağımlı Değişken: Kendine Güven; Metod: Enter, R:0,392; (R²):%15,4; Düzeltilmiş (R²):%15,2; Model F:142,382; P<0,01; ***p<0,01; **p<0,05; *p<0,1*

Aile yapısındaki uyumun kendine güven üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Aile yapısındaki uyumun kendine güven üzerinde istatistiksel açıdan %1 seviyesinde anlamlı bir etkisi bulunmaktadır (t=11,932; p<0,01). Şöyle ki; aile yapısındaki uyumda bir standart sapmalık artış kendine güven üzerinde 0,392 standart sapmalık artışa neden olmaktadır. Bağımsız değişkendeki değişimlerin bağımlı değişkendeki değişimleri açıklama oranı ise %15,2'dir. Bir başka ifadeyle katılımcıların aile yapısındaki uyum kendine güvenin %15,2'sini açıklamaktadır. Bu sonuca göre **H1a** hipotezi kabul edilmiştir.

Aile Yapısının Yenilikçilik Üzerindeki Etkisi

Aile yapısı ve yenilikçilik basit doğrusal regresyon analizi Tablo 6.11'de özetlenmektedir.

Tablo 6.11. Aile Yapısı ve Yenilikçilik Basit Doğrusal Regresyon Analizi

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Katsayılar	t-değeri	p-değeri
	B	Std. Hata	Beta		
(Sabit)	1,677100	0,034		0,000	1,000
Aile Yapısı	0,291	0,034	0,291	8,521	0,000***

*Bağımlı Değişken: Yenilikçilik; Metod: Enter, R:0,291; (R²):%8,5; Düzeltilmiş (R²):%8,3; Model F:72,610; P<0,01; ***p<0,01; **p<0,05; *p<0,1*

Aile yapısındaki uyumun yenilikçilik üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Aile yapısındaki uyumun yenilikçilik üzerinde istatistiksel açıdan %1 seviyesinde anlamlı bir etkisi bulunmaktadır (t=8,521; p<0,01). Şöyle ki; aile yapısındaki uyumda bir standart sapmalık artış yenilikçilik üzerinde 0,291 standart sapmalık artışa neden olmaktadır. Bağımsız

değişkendeki değişmelerin bağımlı değişkendeki değişmeleri açıklama oranı ise %8,3' dür. Bir başka ifadeyle katılımcıların aile yapısındaki uyum yenilikçiliğin %8,3'ünü açıklamaktadır. Bu sonuca göre **H1b** hipotezi kabul edilmiştir.

Aile Yapısının Başarı İhtiyacı Üzerindeki Etkisi

Aile yapısı ve başarı ihtiyacı basit doğrusal regresyon analizi Tablo 6.12'de özetlenmektedir.

Tablo 6.12. Aile Yapısı ve Başarı İhtiyacı Basit Doğrusal Regresyon Analizi

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Katsayılar	t-değeri	p-değeri
	B	Std. Hata	Beta		
(Sabit)	-7,675642	0,035		0,000	1,000
Aile Yapısı	0,229	0,035	0,229	6,593	0,000***

*Bağımlı Değişken: Başarı İhtiyacı; Metod: Enter, R:0,229; (R²):%5,2; Düzeltilmiş (R²):%5,1; Model F:43,471; P<0,01; ***p<0,01; **p<0,05; *p<0,1*

Aile yapısındaki uyumun başarı ihtiyacı üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Aile yapısındaki uyumun başarı ihtiyacı üzerinde istatistiksel açıdan %1 seviyesinde anlamlı bir etkisi bulunmaktadır (t=6,593; p<0,01). Şöyle ki; aile yapısındaki uyumda bir standart sapmalık artış başarı ihtiyacı üzerinde 0,229 standart sapmalık artışa neden olmaktadır. Bağımsız değişkendeki değişmelerin bağımlı değişkendeki değişmeleri açıklama oranı ise %5,1'dir. Bir başka ifadeyle katılımcıların aile yapısındaki uyum başarı ihtiyacının %5,1'ini açıklamaktadır. Bu sonuca göre **H1c** hipotezi kabul edilmiştir.

Aile Yapısının İç Kontrol Odaklılık Üzerindeki Etkisi

Aile yapısı ve iç kontrol odaklılık basit doğrusal regresyon analizi Tablo 6.13'de özetlenmektedir.

Tablo 6.13. Aile Yapısı ve İç Kontrol Odaklılık Basit Doğrusal Regresyon Analizi

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Katsayılar	t-değeri	p-değeri
	B	Std. Hata	Beta		
(Sabit)	-1,403844	0,033		0,000	1,000
Aile Yapısı	0,372	0,033	0,372	11,225	0,000***

*Bağımlı Değişken: İç Kontrol Odaklılık; Metod: Enter, R:0,372; (R²):%13,8; Düzeltilmiş (R²):%13,7; Model F:126,006; P<0,01; ***p<0,01; **p<0,05; *p<0,1*

Aile yapısındaki uyumun iç kontrol odaklılık üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır.

Aile yapısındaki uyumun iç kontrol odaklılık üzerinde istatistiksel açıdan %1 seviyesinde anlamlı bir etkisi bulunmaktadır (t=11,225; p<0,01). Şöyle ki; aile yapısındaki uyumda bir standart

sapmalık artış iç kontrol odaklılık üzerinde 0,372 standart sapmalık artışa neden olmaktadır. Bağımsız değişkendeki değişmelerin bağımlı değişkendeki değişmeleri açıklama oranı ise %13,7'dir. Bir başka ifadeyle katılımcıların aile yapısındaki uyum iç kontrol odaklılığın %13,7'sini açıklamaktadır. Bu sonuca göre **H1d** hipotezi kabul edilmiştir.

Aile Yapısının Risk Alma Eğilimi Üzerindeki Etkisi

Aile yapısı ve risk alma eğilimi basit doğrusal regresyon analizi Tablo 6.14'de özetlenmektedir.

Tablo 6.14. Aile Yapısı ve Risk Alma Eğilimi Basit Doğrusal Regresyon Analizi

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Katsayılar	t-değeri	p-değeri
	B	Std. Hata	Beta		
(Sabit)	-1,574337	0,035		0,000	1,000
Aile Yapısı	0,229	0,035	0,229	6,587	0,000***

*Bağımlı Değişken: Risk Alma Eğilimi; Metod: Enter, R:0,229; (R²):%5,2; Düzeltilmiş (R²):%5,1; Model F:43,390; P<0,01; ***p<0,01; **p<0,05; *p<0,1*

Aile yapısındaki uyumun risk alma eğilimi üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır.

Aile yapısındaki uyumun risk alma eğilimi üzerinde istatistiksel açıdan %1 seviyesinde anlamlı bir etkisi bulunmaktadır (t=6,587; p<0,01). Şöyle ki; aile yapısındaki uyumda bir standart sapmalık artış risk alma eğilimi üzerinde 0,229 standart sapmalık artışa neden olmaktadır. Bağımsız değişkendeki değişmelerin bağımlı değişkendeki değişmeleri açıklama oranı ise %5,1'dir. Bir başka ifadeyle katılımcıların aile yapısındaki uyum risk alma eğiliminin %5,1'ini açıklamaktadır. Bu sonuca göre **H1e** hipotezi kabul edilmiştir.

Aile Yapısının Belirsizliğe Karşı Tolerans Üzerindeki Etkisi

Aile yapısı ve belirsizliğe karşı tolerans basit doğrusal regresyon analizi Tablo 6.15'de özetlenmektedir.

Tablo 6.15. Aile Yapısı ve Belirsizliğe Karşı Tolerans Basit Doğrusal Regresyon Analizi

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Katsayılar	t-değeri	p-değeri
	B	Std. Hata	Beta		
(Sabit)	-9,969947	0,036		0,000	1,000
Aile Yapısı	-0,069	0,036	-0,069	-1,949	0,052*

*Bağımlı Değişken: Belirsizliğe Karşı Tolerans; Metod: Enter, R:0,069; (R²):%0,5; Düzeltilmiş (R²):%0,4; Model F:43,390; P<0,1; ***p<0,01; **p<0,05; *p<0,1*

Aile yapısındaki uyumun belirsizliğe karşı tolerans üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır.

Aile yapısındaki uyumun belirsizliğe karşı tolerans üzerinde istatistiksel açıdan %10 seviyesinde anlamlı bir etkisi bulunmaktadır ($t=-1,949$; $p<0,1$). Şöyle ki; aile yapısındaki uyumda bir standart sapmalık artış belirsizliğe karşı tolerans üzerinde 0,069 standart sapmalık azalışa neden olmaktadır. Bağımsız değişkendeki değişmelerin bağımlı değişkendeki değişmeleri açıklama oranı %0,4'dür. Bir başka ifadeyle katılımcıların aile yapısındaki uyumu belirsizliğe karşı toleransın %0,4'ünü açıklamaktadır. Bu sonuca göre **H1f** hipotezi kabul edilmiştir.

6.6.3.2. Girişimcilik Eğilimi - Girişimcilik Niyeti Regresyon Analiz Sonuçları

Girişimcilik eğilimi boyutları ve aile yapısının girişimcilik niyeti üzerindeki etkisi çoklu doğrusal regresyon analizi Tablo 6.16'da özetlenmektedir.

Tablo 6.16. Girişimcilik Eğilimi Boyutlarının ve Aile Yapısının Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisi Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Katsayılar	t-değeri	p-değeri
	B	Std. Hata	Beta		
(Sabit)	7,166070	0,013		0,000	1,000
Aile Yapısı	0,014	0,014	0,014	0,978	0,328
Kendine Güven	-0,128	0,020	-0,128	-6,379	0,000***
Yenilikçilik	-0,104	0,026	-0,104	-4,008	0,000***
Başarı İhtiyacı	1,056	0,020	1,056	52,969	0,000***
İç Kontrol Odaklılık	-0,216	0,026	-0,216	-8,421	0,000***
Risk Alma Eğilimi	0,051	0,022	0,051	2,310	0,000***
Belirsizliğe Karşı Tolerans	0,267	0,015	0,267	17,944	0,000***

*Bağımlı Değişken: Girişimcilik niyeti; Metod: Enter, R:0,935; (R²):%87,4; Düzeltilmiş (R²):%87,3; Model F:773,792; P<0,01; ***p<0,01; **p<0,05; *p<0,1*

Girişimcilik eğilimi boyutları olan kendine güven, yenilikçilik, başarı ihtiyacı, iç kontrol odağı, risk alma eğilimi, belirsizliğe karşı tolerans ve aile yapısının girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre bağımsız değişkendeki değişmelerin bağımlı değişkendeki değişmeleri açıklama oranı %87,3'dür. Bir başka ifadeyle katılımcıların aile yapısı ve girişimcilik eğilimi girişimcilik niyetinin %87,3'ünü açıklamaktadır.

Kendine güvenin girişimcilik niyeti üzerinde istatistiksel açıdan %1 seviyesinde anlamlı bir etkisi bulunmaktadır ($p<0,01$). Kendine güven bir standart sapma arttığında girişimcilik niyeti 0,128 standart sapma azalmaktadır. Buna göre **H2a** hipotezi kabul edilmiştir.

Yenilikçiliğin girişimcilik niyeti üzerinde istatistiksel açıdan %1 seviyesinde anlamlı bir etkisi bulunmaktadır ($p<0,01$). Yenilikçilik bir standart sapma arttığında girişimcilik niyeti 0,104 standart sapma azalmaktadır. Buna göre **H2b** hipotezi kabul edilmiştir.

Başarı ihtiyacının girişimcilik niyeti üzerinde istatistiksel açıdan %1 seviyesinde anlamlı bir etkisi bulunmaktadır ($p<0,01$). Başarı ihtiyacı bir standart sapma arttığında girişimcilik niyeti 1,056 standart sapma artmaktadır. Buna göre **H2c** hipotezi kabul edilmiştir.

İç kontrol odağının girişimcilik niyeti üzerinde istatistiksel açıdan %1 seviyesinde anlamlı bir etkisi bulunmaktadır ($p<0,01$). İç kontrol odağı bir standart sapma arttığında girişimcilik niyeti 0,216 standart sapma azalmaktadır. Buna göre **H2d** hipotezi kabul edilmiştir.

Risk alma eğiliminin girişimcilik niyeti üzerinde istatistiksel açıdan %1 seviyesinde anlamlı bir etkisi bulunmaktadır ($p<0,05$). Risk alma eğilimi bir standart sapma arttığında girişimcilik niyeti 0,051 standart sapma artmaktadır. Buna göre **H2e** hipotezi kabul edilmiştir.

Belirsizliğe karşı toleransın girişimcilik niyeti üzerinde istatistiksel açıdan %1 seviyesinde anlamlı bir etkisi bulunmaktadır ($p<0,01$). Belirsizliğe karşı tolerans bir standart sapma arttığında girişimcilik niyeti 0,267 standart sapma artmaktadır. Buna göre **H2f** hipotezi kabul edilmiştir.

6.6.3.3. Aile Yapısı - Girişimcilik Niyeti Regresyon Analiz Sonuçları

Aile yapısı ve girişimcilik niyeti regresyon analizi sonuçları Tablo 6.16.'da özetlenmektedir.

Aile yapısındaki uyumun girişimcilik niyeti üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır ($p>0,1$). Buna göre **H3** hipotezi reddedilmiştir.

Araştırmanın regresyon analizi sonuçları Tablo 6.17'de özetlenmektedir.

Tablo 6.17. Hipotez Test Sonuçları

Hipotezler	Sonuç	p-değeri
H1a: Aile yapısı kendine güveni etkiler	Kabul	0,000***
H1b: Aile yapısı yenilikçiliği etkiler	Kabul	0,000***
H1c: Aile yapısı başarı ihtiyacını etkiler	Kabul	0,000***
H1d: Aile yapısı iç kontrol odaklılığı etkiler	Kabul	0,000***
H1e: Aile yapısı risk alma eğilimini etkiler	Kabul	0,000***
H1f: Aile yapısı belirsizliğe karşı toleransı etkiler	Kabul	0,052*
H2a: Kendine güven girişimcilik niyetini etkiler	Kabul	0,000***
H2b: Yenilikçilik girişimcilik niyetini etkiler	Kabul	0,000***
H2c: Başarı ihtiyacı girişimcilik niyetini etkiler	Kabul	0,000***
H2d: İç kontrol odaklılık girişimcilik niyetini etkiler	Kabul	0,000***
H2e: Risk alma eğilimi girişimcilik niyetini etkiler	Kabul	0,000***
H2f: Belirsizliğe karşı tolerans girişimcilik niyetini etkiler	Kabul	0,000***
H3: Aile yapısı girişimcilik niyetini etkiler	Red	0,328

*** $p<0,01$; ** $p<0,05$; * $p<0,1$

6.6.4. Aile Yapısı, Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Niyeti ile Demografik Faktörler Arasında Farklaşmaya Yönelik Analizler

Araştırmanın bu bölümünde iki örneklem grubu arasında ortalamalar açısından fark olup olmadığını belirlemeye yönelik t-Testi; ikiden fazla ortalamaların karşılaştırılması amacıyla ANOVA yapılmıştır. Buna göre cinsiyet, ailede kendi işini kurma, anne çalışma durumu, baba çalışma durumuna göre Independent –Samples t-Testi; ailenin aylık geliri, katılımcıların mezun oldukları lise

türü, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, öğrenim görülen fakülteye göre karşılaştırma için One-Way ANOVA yapılmıştır. Analiz sonuçları şöyle özetlenebilir;

Aile Yapısı, Girişimcilik Eğilimi Boyutları ve Girişimcilik Niyeti Sonuçlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Aile yapısı, girişimcilik eğilimi boyutları ve girişimcilik niyeti sonuçlarının cinsiyete göre karşılaştırılması Tablo 6.18’de özetlenmektedir.

Tablo 6.18. Aile Yapısı, Girişimcilik Eğilimi Boyutları ve Girişimcilik Niyeti Sonuçlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Cinsiyet	Ortalama	t-değeri	p-değeri
Aile yapısı	Erkek	-0,11678	-3,111	0,002**
	Kadın	0,10415		
Kendine Güven	Erkek	-0,03919	-1,038	0,299
	Kadın	0,03495		
Yenilikçilik	Erkek	0,06138	1,628	0,104
	Kadın	-0,05474		
Başarı İhtiyacı	Erkek	0,06795	1,803	0,072*
	Kadın	-0,06060		
İç Kontrol Odaklılık	Erkek	-0,05746	-1,524	0,128
	Kadın	0,05124		
Risk Alma Eğilimi	Erkek	0,16125	4,320	0,000***
	Kadın	-0,14381		
Belirsizliğe Karşı Tolerans	Erkek	0,22351	6,054	0,000***
	Kadın	-0,19934		
Girişimcilik Niyeti	Erkek	0,17192	4,613	0,000***
	Kadın	-0,15332		

*** $p < 0,01$; ** $p < 0,05$; * $p < 0,1$

Aile yapısındaki uyumu değerlendirme konusunda erkek ve kadın katılımcıların ortalamalarını karşılaştırmak amacıyla Independent-Samples T- Testi yapılmıştır. Test sonuçlarına göre aile yapısındaki uyumu değerlendirme konusunda erkek ve kadın katılımcılar arasında istatistiksel olarak %5 seviyesinde anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p < 0,05$). Bu sonuca göre kadın katılımcılar aile yapılarını erkek katılımcılara göre daha uyumlu olduğunu değerlendirmektedirler.

Kendine güven, yenilikçilik, başarı ihtiyacı, iç kontrol odaklılık, risk alma eğilimi ve belirsizliğe karşı toleransı değerlendirme konusunda erkek ve kadın katılımcıların ortalamalarını karşılaştırmak amacıyla Independent-Samples T- Testi yapılmıştır. Test sonuçlarına göre kendine güven, yenilikçilik ve iç kontrol odaklılığı değerlendirme konusunda erkek ve kadın katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p > 0,1$). Başarı ihtiyacını değerlendirme konusunda erkek ve kadın katılımcılar arasında istatistiksel olarak %10 seviyesinde anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p < 0,1$). Bu sonuca göre erkek katılımcıların başarı ihtiyacının kadın katılımcılara göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Risk alma eğilimi ve belirsizliğe karşı toleransı değerlendirme konusunda erkek ve kadın katılımcılar arasında istatistiksel olarak %1 seviyesinde anlamlı bir fark

bulunmaktadır ($p<0,01$). Bu sonuca göre erkek katılımcıların risk alma eğilimi ve belirsizliğe karşı toleranslarının kadın katılımcılara göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Son olarak girişimcilik niyetini değerlendirme konusunda erkek ve kadın katılımcıların ortalamalarını karşılaştırmak amacıyla Independent-Samples T- Testi yapılmıştır. Test sonuçlarına göre girişimcilik niyetini değerlendirme konusunda erkek ve kadın katılımcılar arasında istatistiksel olarak %1 seviyesinde anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p<0,01$). Bu sonuca göre erkek katılımcıların girişimcilik niyetinin kadın katılımcılara göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Aile Yapısı, Girişimcilik Eğilimi Boyutları ve Girişimcilik Niyeti Sonuçlarının Anne Çalışma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Aile yapısı, girişimcilik eğilimi boyutları ve girişimcilik niyetinin anne çalışma durumuna göre karşılaştırılması Tablo 6.19’da özetlenmektedir.

Tablo 6.19. Aile Yapısı, Girişimcilik Eğilimi Boyutları ve Girişimcilik Niyeti Sonuçlarının Anne Çalışma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Anne Çalışma Durumu	Ortalama	t-değeri	p-değeri
Aile yapısı	Evet	0,05025	0,756	0,450
	Hayır	-0,01447		
Kendine Güven	Evet	-0,00687	-0,103	0,918
	Hayır	0,00198		
Yenilikçilik	Evet	0,02258	0,340	0,734
	Hayır	-0,00650		
Başarı İhtiyacı	Evet	-0,02289	-0,344	0,731
	Hayır	0,00659		
İç Kontrol Odaklılık	Evet	0,04550	0,685	0,494
	Hayır	-0,01311		
Risk Alma Eğilimi	Evet	0,13353	2,014	0,044**
	Hayır	-0,03846		
Belirsizliğe Karşı Tolerans	Evet	0,06462	0,973	0,331
	Hayır	-0,01861		
Girişimcilik Niyeti	Evet	-0,05205	-0,783	0,434
	Hayır	0,01499		

*** $p<0,01$; ** $p<0,05$; * $p<0,1$

Aile yapısındaki uyumu değerlendirme konusunda annesi bir işte çalışan ve çalışmayan katılımcıların ortalamalarını karşılaştırmak amacıyla Independent-Samples T- Testi yapılmıştır. Test sonuçlarına göre aile yapısındaki uyumu değerlendirme konusunda annesi bir işte çalışan ve çalışmayan katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>0,1$).

Kendine güven, yenilikçilik, başarı ihtiyacı, iç kontrol odaklılık, risk alma eğilimi ve belirsizliğe karşı toleransı değerlendirme konusunda annesi bir işte çalışan ve çalışmayan katılımcıların ortalamalarını karşılaştırmak amacıyla Independent-Samples T- Testi yapılmıştır. Test sonuçlarına göre kendine güven, yenilikçilik, başarı ihtiyacı, iç kontrol odaklılık ve belirsizliğe karşı toleransı değerlendirme konusunda annesi bir işte çalışan ve çalışmayan katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>0,1$). Sadece risk alma eğilimini değerlendirme

konusunda annesi bir işte çalışan ve çalışmayan katılımcılar arasında istatistiksel olarak %5 seviyesinde anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Bu sonuca göre annesi çalışan katılımcıların annesi çalışmayan katılımcılara göre risk alma eğilimlerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Son olarak girişimcilik niyetini değerlendirme konusunda annesi bir işte çalışan ve çalışmayan katılımcıların ortalamalarını karşılaştırmak amacıyla Independent-Samples T- Testi yapılmıştır. Test sonuçlarına göre girişimcilik niyetini değerlendirme konusunda annesi bir işte çalışan ve çalışmayan katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>0,1$).

Aile Yapısı, Girişimcilik Eğilimi Boyutları ve Girişimcilik Niyeti Sonuçlarının Baba Çalışma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Aile yapısı, girişimcilik eğilimi boyutları ve girişimcilik niyetinin baba çalışma durumuna göre karşılaştırılması Tablo 6.20’de özetlenmektedir.

Tablo 6.20. Aile Yapısı, Girişimcilik Eğilimi Boyutları ve Girişimcilik Niyeti Sonuçlarının Baba Çalışma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Baba Çalışma Durumu	Ortalama	t-değeri	p-değeri
Aile yapısı	Evet	-0,00926	-0,281	0,779
	Hayır	0,01449		
Kendine Güven	Evet	0,02726	1,278	0,201
	Hayır	-0,08023		
Yenilikçilik	Evet	0,01282	0,638	0,523
	Hayır	-0,04112		
Başarı İhtiyacı	Evet	0,01454	0,623	0,534
	Hayır	-0,03825		
İç Kontrol Odaklılık	Evet	0,02258	1,192	0,234
	Hayır	-0,07806		
Risk Alma Eğilimi	Evet	0,02275	1,021	0,307
	Hayır	-0,06376		
Belirsizliğe Karşı Tolerans	Evet	0,00409	0,103	0,918
	Hayır	-0,00460		
Girişimcilik Niyeti	Evet	-0,00093	-0,201	0,841
	Hayır	0,01606		

*** $p<0,01$; ** $p<0,05$; * $p<0,1$

Aile yapısındaki uyumu değerlendirme konusunda babası bir işte çalışan ve çalışmayan katılımcıların ortalamalarını karşılaştırmak amacıyla Independent-Samples T- Testi yapılmıştır. Test sonuçlarına göre aile yapısındaki uyumu değerlendirme konusunda babası bir işte çalışan ve çalışmayan katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>0,1$).

Kendine güven, yenilikçilik, başarı ihtiyacı, iç kontrol odaklılık, risk alma eğilimi ve belirsizliğe karşı toleransı değerlendirme konusunda babası bir işte çalışan ve çalışmayan katılımcıların ortalamalarını karşılaştırmak amacıyla Independent-Samples T- Testi yapılmıştır. Test sonuçlarına göre kendine güven, yenilikçilik, başarı ihtiyacı, iç kontrol odaklılık, risk alma eğilimi ve belirsizliğe karşı toleransı değerlendirme konusunda babası bir işte çalışan ve çalışmayan katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>0,1$).

Girişimcilik niyetini değerlendirme konusunda babası bir işte çalışan ve çalışmayan katılımcıların ortalamalarını karşılaştırmak amacıyla Independent-Samples T- Testi yapılmıştır. Test sonuçlarına göre girişimcilik niyetini değerlendirme konusunda babası bir işte çalışan ve çalışmayan katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>0,1$).

Aile Yapısı, Girişimcilik Eğilimi Boyutları ve Girişimcilik Niyeti Sonuçlarının Ailede Kendi İşini Kurma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Ailesinde kendi işini kuran birinin olup olmamasına göre aile yapısı, girişimcilik eğilimi boyutları ve girişimcilik niyetlerinin karşılaştırılması Tablo 6.21’de özetlenmektedir.

Tablo 6.21. Aile Yapısı, Girişimcilik Eğilimi Boyutları ve Girişimcilik Niyeti Sonuçlarının Ailede Kendi İşini Kurma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Ailede Kendi İşini Kurma	Ortalama	t-değeri	p-değeri
Aile yapısı	Evet	0,04225	1,190	0,234
	Hayır	-0,04257		
Kendine Güven	Evet	-0,02480	-0,698	0,485
	Hayır	0,02499		
Yenilikçilik	Evet	0,01476	0,416	0,678
	Hayır	-0,01488		
Başarı İhtiyacı	Evet	0,11103	3,144	0,002**
	Hayır	-0,11188		
İç Kontrol Odaklılık	Evet	-0,02117	-0,596	0,551
	Hayır	0,02133		
Risk Alma Eğilimi	Evet	0,06811	1,921	0,055*
	Hayır	-0,06863		
Belirsizliğe Karşı Tolerans	Evet	0,08944	2,527	0,012**
	Hayır	-0,09012		
Girişimcilik Niyeti	Evet	0,17755	5,078	0,000***
	Hayır	-0,17891		

*** $p<0,01$; ** $p<0,05$; * $p<0,1$

Aile yapısındaki uyumu değerlendirme konusunda ailesinde kendi işini kuran birisinin bulunup bulunmaması durumuna göre katılımcıların ortalamalarını karşılaştırmak amacıyla Independent-Samples T- Testi yapılmıştır. Test sonuçlarına göre aile yapısındaki uyumu değerlendirme konusunda ailesinde kendi işini kuran birisi bulunan ve bulunmayanlar katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>0,1$).

Kendine güven, yenilikçilik, başarı ihtiyacı, iç kontrol odaklılık, risk alma eğilimi ve belirsizliğe karşı toleransı değerlendirme konusunda ailesinde kendi işini kuran birisi bulunan ve bulunmayan katılımcıların ortalamalarını karşılaştırmak amacıyla Independent-Samples T- Testi yapılmıştır. Test sonuçlarına göre kendine güven, yenilikçilik ve iç kontrol odaklılığı değerlendirme konusunda ailesinde kendi işini kuran birisi bulunan ve bulunmayan katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>0,1$). Risk alma eğilimini değerlendirme konusunda ailesinde kendi işini kuran birisi bulunan ve bulunmayan katılımcılar arasında istatistiksel olarak %10 seviyesinde anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p<0,1$). Bu sonuca göre ailesinde kendi işini kuran birisi

bulunan katılımcılar bulunmayan katılımcılara göre daha fazla risk alma eğilimine sahiptirler. Başarı ihtiyacı ve belirsizliğe karşı toleransı değerlendirme konusunda ailesinde kendi işini kuran birisi bulunan ve bulunmayan katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Bu sonuca göre ailesinde kendi işini kuran birisi bulunan katılımcılar bulunmayan katılımcılara göre daha fazla başarı ihtiyacına ve belirsizliğe karşı toleransa sahiptirler.

Girişimcilik niyetini değerlendirme konusunda ailesinde kendi işini kuran birisi bulunan ve bulunmayan katılımcıların ortalamalarını karşılaştırmak amacıyla Independent-Samples T- Testi yapılmıştır. Test sonuçlarına göre girişimcilik niyetini değerlendirme konusunda ailesinde kendi işini kuran birisi bulunan ve bulunmayan katılımcılar arasında istatistiksel olarak %1 seviyesinde anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p<0,01$). Bu sonuca göre ailesinde kendi işini kuran birisi bulunan katılımcılar bulunmayan katılımcılara göre daha fazla girişimcilik niyetine sahip olduğu söylenebilir.

Aile Yapısı, Girişimcilik Eğilimi Boyutları ve Girişimcilik Niyeti Sonuçlarının Ailenin Aylık Gelir Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Aile yapısı, girişimcilik eğilimi boyutları ve girişimcilik niyeti sonuçlarının ailenin aylık gelir düzeyine göre karşılaştırılması Tablo 6.22’de özetlenmektedir.

Tablo 6.22. Aile Yapısı, Girişimcilik Eğilimi Boyutları ve Girişimcilik Niyeti Sonuçlarının Ailenin Aylık Gelir Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Grup	n	Ortalama	Std.Sapma	F değeri	p-değeri	Farklılık
Aile yapısı	A-4.250 TL ve altı	174	-0,10204	0,980112	0,911	0,457	-
	B-4.251-5.000 TL	182	0,00027	1,032011			
	C-5.001-7.500 TL	158	0,07757	0,918399			
	D-7.501-10.000 TL	140	-0,03193	1,012013			
	E-10.000 ve üstü	133	0,07459	1,060054			
	Toplam	787	0,00000	1,000000			
Kendine Güven	A-4.250 TL ve altı	174	0,07550	0,930763	1,218	0,302	-
	B-4.251-5.000 TL	182	-0,12683	0,989088			
	C-5.001-7.500 TL	158	0,07243	0,962254			
	D-7.501-10.000 TL	140	-0,02511	1,031300			
	E-10.000 ve üstü	133	0,01516	1,104328			
	Toplam	787	0,00000	1,000000			
Yenilikçilik	A-4.250 TL ve altı	174	0,04769	0,998567	0,964	0,427	-
	B-4.251-5.000 TL	182	-0,11584	0,958845			
	C-5.001-7.500 TL	158	0,02829	0,946002			
	D-7.501-10.000 TL	140	-0,01665	1,081616			
	E-10.000 ve üstü	133	0,08004	1,030276			
	Toplam	787	0,00000	1,000000			
Başarı İhtiyacı	A-4.250 TL ve altı	174	0,03439	1,011226	0,316	0,868	-
	B-4.251-5.000 TL	182	-0,02559	0,932640			
	C-5.001-7.500 TL	158	-0,06412	0,978696			
	D-7.501-10.000 TL	140	0,02685	1,013146			
	E-10.000 ve üstü	133	0,03794	1,091737			
	Toplam	787	0,0000	1,000000			

Tablo 6.22. (devamı)

İç Kontrol Odaklılık	A-4.250 TL ve altı	174	0,06448	0,970308	0,861	0,487	-
	B-4.251-5.000 TL	182	-0,05254	0,980037			
	C-5.001-7.500 TL	158	0,03052	0,977549			
	D-7.501-10.000 TL	140	-0,10548	1,041272			
	E-10.000 ve üstü	133	0,06233	1,048404			
	Toplam	787	0,00000	1,000000			
Risk Alma Eğilimi	A-4.250 TL ve altı	174	0,02264	1,041531	1,327	0,258	-
	B-4.251-5.000 TL	182	-0,06812	0,962651			
	C-5.001-7.500 TL	158	-0,00457	0,973479			
	D-7.501-10.000 TL	140	-0,08514	0,970363			
	E-10.000 ve üstü	133	0,15865	1,050377			
	Toplam	787	0,00000	1,000000			
Belirsizliğe Karşı Tolerans	A-4.250 TL ve altı	174	0,00488	1,063023	2,429	0,049**	E>B E>C
	B-4.251-5.000 TL	182	-0,07751	0,960547			
	C-5.001-7.500 TL	158	-0,07940	1,021379			
	D-7.501-10.000 TL	140	-0,03809	0,888881			
	E-10.000 ve üstü	133	0,23411	1,030999			
	Toplam	787	0,00000	1,000000			
Girişimcilik Niyeti	A-4.250 TL ve altı	174	-0,01997	1,013840	1,000	0,407	-
	B-4.251-5.000 TL	182	-0,03079	0,929056			
	C-5.001-7.500 TL	158	-0,07929	0,991272			
	D-7.501-10.000 TL	140	0,01858	1,005894			
	E-10.000 ve üstü	133	0,14289	1,076734			
	Toplam	787	0,00000	1,000000			

*** $p < 0,01$; ** $p < 0,05$; * $p < 0,1$

Aile aylık gelir düzeyinin katılımcının aile yapısındaki uyumu değerlendirmede etkili olup olmadığını test etmek amacıyla tek yönlü ANOVA yapılmıştır. Varyanslar homojen dağılmaktadır ($p > 0,05$). Aile yapısını değerlendirmede gruplar arasında bir farklılığın olup olmadığına bakıldığında aile yapısındaki uyumu değerlendirmede gruplar arasında bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p > 0,1$).

Aile aylık gelir düzeyinin katılımcının kendine güven, yenilikçilik, başarı ihtiyacı, iç kontrol odaklılık, belirsizliğe karşı tolerans ve risk alma eğilimlerini değerlendirmede etkili olup olmadığını test etmek amacıyla tek yönlü ANOVA yapılmıştır. Varyanslar homojen dağılmaktadır ($p > 0,05$). Kendine güven, yenilikçilik, başarı ihtiyacı, iç kontrol odaklılık ve risk alma eğilimlerini değerlendirmede gruplar arasında bir farklılık görülmemektedir ($p > 0,1$). Test sonuçlarına göre sadece belirsizliğe karşı tolerans boyutunda gruplar arasında bir farklılık görülmektedir ($P < 0,05$). Bu farklılık Tukey Post-Hoc Testi sonuçlarına göre aylık aile gelir düzeyi 10.001 ve üstü olanlar ile 4.251-5.000 TL ve 5.001-7.500 TL olanlar arasındadır. Buna göre aylık geliri 10.001 ve üstü olanlar aylık geliri 4.251-5.000 TL (Aralarındaki ortalama farkı -0,311627'dir $p < 0,05$) ve 5.001-7.500 TL (Aralarındaki ortalama farkı 0,313510'dur $p < 0,1$) arasında olanlara göre daha fazla belirsizliğe karşı toleransa sahiptirler.

Aile aylık gelir düzeyinin katılımcıların girişimcilik niyetini değerlendirmede etkili olup olmadığını test etmek amacıyla tek yönlü ANOVA yapılmıştır. Varyanslar homojen dağılmaktadır

($p>0,05$). Ancak girişimcilik niyetini değerlendirmede gruplar arasında bir farklılığın olup olmadığına bakıldığında gruplar arasında bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0,1$).

Aile Yapısı, Girişimcilik Eğilimi Boyutları ve Girişimcilik Niyeti Sonuçlarının Mezun Oldukları Lise Türüne Göre Karşılaştırılması

Aile Yapısı, girişimcilik eğilimi boyutları ve girişimcilik niyeti sonuçlarının katılımcıların mezun oldukları lise türüne göre karşılaştırılması Tablo 6.23’de özetlenmektedir.

Tablo 6.23. Aile Yapısı, Girişimcilik Eğilimi Boyutları ve Girişimcilik Niyeti Sonuçlarının Mezun Oldukları Lise Türüne Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Grup	n	Ortalama	Std.Sapma	F değeri	p-değeri	Farklılık
Aile yapısı	A-Anadolu Lisesi	500	-0,02231	0,992811	1,416	0,237	-
	B-Meslek Lisesi	110	-0,02619	1,050757			
	C-Özel Lise/Kolej	67	0,24054	0,991370			
	D-Diğer	110	-0,01891	0,980061			
	Toplam	787	0,00000	1,000000			
Kendine Güven	A-Anadolu Lisesi	500	-0,03825	1,015136	0,750	0,522	-
	B-Meslek Lisesi	110	0,06466	0,950332			
	C-Özel Lise/Kolej	67	0,11568	1,063598			
	D-Diğer	110	0,03875	0,940539			
	Toplam	787	0,00000	1,000000			
Yenilikçilik	A-Anadolu Lisesi	500	-0,04426	1,014211	1,097	0,350	-
	B-Meslek Lisesi	110	0,13529	0,909521			
	C-Özel Lise/Kolej	67	0,04006	1,040283			
	D-Diğer	110	0,04148	0,994639			
	Toplam	787	0,00000	1,000000			
Başarı İhtiyacı	A-Anadolu Lisesi	500	-0,02741	1,005315	0,717	0,542	-
	B-Meslek Lisesi	110	-0,02237	0,929968			
	C-Özel Lise/Kolej	67	0,13924	1,112692			
	D-Diğer	110	0,06216	0,974661			
	Toplam	787	0,00000	1,000000			
İç Kontrol Odaklılık	A-Anadolu Lisesi	500	-0,03832	0,986161	0,798	0,495	-
	B-Meslek Lisesi	110	0,11054	0,982549			
	C-Özel Lise/Kolej	67	0,05899	1,177221			
	D-Diğer	110	0,02771	0,965666			
	Toplam	787	0,00000	1,000000			
Risk Alma Eğilimi	A-Anadolu Lisesi	500	-0,02530	1,015474	0,346	0,792	-
	B-Meslek Lisesi	110	0,04135	0,977468			
	C-Özel Lise/Kolej	67	0,00714	1,025406			
	D-Diğer	110	0,06932	0,942657			
	Toplam	787	0,00000	1,000000			
Belirsizliğe Karşı Tolerans	A-Anadolu Lisesi	500	-0,04308	0,980057	2,535	0,056*	D>A
	B-Meslek Lisesi	110	0,01403	1,016397			
	C-Özel Lise/Kolej	67	-0,08795	1,045286			
	D-Diğer	110	0,23536	1,024588			
	Toplam	787	0,00000	1,000000			
Girişimcilik Niyeti	A-Anadolu Lisesi	500	-0,02074	1,006260	1,368	0,251	-
	B-Meslek Lisesi	110	-0,10414	0,990573			
	C-Özel Lise/Kolej	67	0,12513	0,977782			
	D-Diğer	110	0,12219	0,988833			
	Toplam	787	0,00000	1,000000			

*** $p<0,01$; ** $p<0,05$; * $p<0,1$

Katılımcıların mezun oldukları lise türünün aile yapısındaki uyumu değerlendirmede etkili olup olmadığını test etmek amacıyla tek yönlü ANOVA yapılmıştır. Varyanslar homojen dağılmaktadır ($p>0,05$). Ancak aile yapısındaki uyumu değerlendirmede gruplar arasında bir farklılığın olup olmadığına bakıldığında gruplar arasında bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0,1$).

Katılımcıların mezun oldukları lise türünün kendine güven, yenilikçilik, başarı ihtiyacı, iç kontrol odaklılık, risk alma eğilimi ve belirsizliğe karşı toleransı değerlendirmede etkili olup olmadığını test etmek amacıyla tek yönlü ANOVA yapılmıştır. Varyanslar homojen dağılmaktadır ($p>0,05$). Ancak kendine güven, yenilikçilik, başarı ihtiyacı, iç kontrol odaklılık ve risk alma eğilimini değerlendirmede gruplar arasında bir farklılık görülmemektedir ($p>0,1$). Test sonuçlarına göre sadece belirsizliğe karşı tolerans boyutunda gruplar arasında bir farklılık görülmektedir ($p<0,1$). Bu farklılık Gabriel Post-Hoc Testi sonuçlarına göre Diğer Lise türü mezunları ile Anadolu Lisesi mezunları arasındadır. Buna göre Diğer Lise türünden mezun olanlar Anadolu Lisesi mezunu olanlara göre daha fazla belirsizliğe karşı toleransa sahiptirler (Aralarındaki ortalama farkı 0,278441'dir $p<0,05$).

Katılımcıların mezun oldukları lise türünün girişimcilik niyetini değerlendirmede etkili olup olmadığını test etmek amacıyla tek yönlü ANOVA yapılmıştır. Varyanslar homojen dağılmaktadır ($p>0,05$). Ancak girişimcilik niyetini değerlendirmede gruplar arasında bir farklılığın olup olmadığına bakıldığında gruplar arasında bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0,1$).

Aile Yapısı, Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Niyeti Sonuçlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Aile yapısı, girişimcilik eğilimi boyutları ve girişimcilik niyeti sonuçlarının anne eğitim düzeylerine göre karşılaştırılması Tablo 6.24'de özetlenmektedir.

Tablo 6.24. Aile yapısı, Girişimcilik Eğilimi Boyutları ve Girişimcilik Niyeti Sonuçlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Grup	n	Ortalama	Std.Sapma	F değeri	Welch-değeri	p-değeri	Farklılık
Aile yapısı	A-Okuryazar Değil	70	-0,23117	0,866267	1,871	-	0,097*	E>A
	B-İlkokul	257	0,03513	1,034746				
	C-Ortaokul	160	-0,01957	1,000702				
	D-Lise	203	-0,04899	1,009762				
	E-Üniversite	87	0,23231	0,929250				
	F-Lisansüstü	10	0,00204	1,124124				
	Toplam	787	0,00000	1,000000				
Kendine Güven	A-Okuryazar Değil	70	-0,02155	0,974498	1,689	-	0,135	-
	B-İlkokul	257	0,07802	0,951327				
	C-Ortaokul	160	0,08328	0,942940				
	D-Lise	203	-0,06561	1,059175				
	E-Üniversite	87	-0,15227	1,068001				
	F-Lisansüstü	10	-0,53013	1,260506				
	Toplam	787	0,00000	1,000000				

Tablo 6.24. (devamı)

Yenilikçilik	A-Okuryazar Değil	70	-0,00140	0,966461				
	B-İlkokul	257	0,01001	0,990764				
	C-Ortaokul	160	0,05171	0,961875				
	D-Lise	203	-0,03034	1,077075	0,619	-	0,686	-
	E-Üniversite	87	0,00424	0,872478				
	F-Lisansüstü	10	-0,49580	1,499893				
	Toplam	787	0,00000	1,000000				
Başarı İhtiyacı	A-Okuryazar Değil	70	0,01152	1,019575				
	B-İlkokul	257	0,00621	0,950210				
	C-Ortaokul	160	0,15196	0,945293				
	D-Lise	203	-0,09462	1,112110	1,292	-	0,265	-
	E-Üniversite	87	-0,05752	0,944658				
	F-Lisansüstü	10	-0,25038	0,944487				
	Toplam	787	0,00000	1,000000				
İç Kontrol Odaklılık	A-Okuryazar Değil	70	0,06248	0,966601				
	B-İlkokul	257	0,04781	0,980911				
	C-Ortaokul	160	0,00846	1,012543				
	D-Lise	203	-0,04506	1,000409	0,534	-	0,751	-
	E-Üniversite	87	-0,06513	1,011738				
	F-Lisansüstü	10	-0,32014	1,465308				
	Toplam	787	0,00000	1,000000				
Risk Alma Eğilimi	A-Okuryazar Değil	70	0,10076	0,976511				
	B-İlkokul	257	-0,01246	0,995577				
	C-Ortaokul	160	0,07617	1,012841				
	D-Lise	203	-0,06651	1,062612	0,591	-	0,707	-
	E-Üniversite	87	-0,00677	0,880810				
	F-Lisansüstü	10	-0,19480	0,787725				
	Toplam	787	0,00000	1,000000				
Belirsizliğe Karşı Tolerans	A-Okuryazar Değil	70	0,08455	1,038696				
	B-İlkokul	257	-0,10936	0,961908				F>A
	C-Ortaokul	160	0,02759	1,019073				F>B
	D-Lise	203	0,04333	1,019692	1,918	0,001**	0,089	F>C
	E-Üniversite	87	0,01853	1,009172				F>D
	F-Lisansüstü	10	0,73668	0,517780				F>E
	Toplam	787	0,00000	1,000000				
Girişimcilik Niyeti	A-Okuryazar Değil	70	0,00069	1,028549				
	B-İlkokul	257	-0,08193	0,949230				
	C-Ortaokul	160	0,14164	0,932785				
	D-Lise	203	-0,05054	1,095617	1,324	0,186	0,252	-
	E-Üniversite	87	0,06722	1,026068				
	F-Lisansüstü	10	0,27567	0,696801				
	Toplam	787	0,00000	1,000000				

*** $p<0,01$; ** $p<0,05$; * $p<0,1$

Katılımcıların anne eğitim düzeylerinin aile yapısındaki uyumunu değerlendirmede etkili olup olmadığını test etmek amacıyla tek yönlü ANOVA yapılmıştır. Varyanslar homojen dağılmaktadır ($p>0,05$). Test sonuçlarına göre aile yapısını değerlendirmede gruplar arasında bir farklılığın olup olmadığına bakıldığında aile yapısındaki uyumu değerlendirmede gruplar arasında bir farklılığın olduğu görülmektedir ($p<0,1$). Bu farklılık Gabriel Post-Hoc Testi sonuçlarına göre annesi üniversite mezunu olanlar ile annesi okuryazar olmayanlar arasındadır. Buna göre annesi üniversite mezunu olanlar annesi okuryazar olmayanlara göre aile yapılarını daha uyumlu değerlendirmektedirler (Aralarındaki ortalama farkı 0,463479'dur $p<0,1$).

Katılımcıların anne eğitim düzeylerinin kendine güven, yenilikçilik, başarı ihtiyacı, iç kontrol odaklılık, risk alama eğilimi ve belirsizliğe karşı toleransı değerlendirmede etkili olup olmadığını test etmek amacıyla tek yönlü ANOVA yapılmıştır. Belirsizliğe karşı tolerans hariç varyanslar homojen dağılmaktadır ($p>0,05$). Varyansların homojen dağılmaması nedeniyle belirsizliğe karşı toleransın anne eğitim düzeyine göre karşılaştırılmasında Games-Howell Post- Hoc Testi sonuçlarına bakılmış; F değeri yerine Welch değeri kullanılmıştır. Kendine güven, yenilikçilik, başarı ihtiyacı, iç kontrol odaklılık ve risk alama eğilimini değerlendirmede gruplar arasında bir farklılık görülmemektedir ($p>0,1$). Sadece belirsizliğe karşı toleransta gruplar arasında bir farklılık görülmektedir ($p<0,1$). Bu sonuca göre; anne eğitim düzeyi lisansüstü olan öğrenciler anne eğitim düzeyi üniversite, lise, ortaokul, ilkokul ve okuryazar olmayan öğrencilere göre daha fazla belirsizliğe karşı toleransa sahiptirler ($p<0,05$).

Katılımcıların anne eğitim düzeylerinin girişimcilik niyetini değerlendirmede etkili olup olmadığını test etmek amacıyla tek yönlü ANOVA yapılmıştır. Varyanslar homojen dağılmamaktadır ($p<0,05$). Varyansların homojen dağılmaması nedeniyle girişimcilik niyeti anne eğitim düzeyine göre karşılaştırılmasında F değeri yerine Welch değeri kullanılmıştır. Girişimcilik niyetini değerlendirmede gruplar arasında bir farklılığın olup olmadığına bakıldığında gruplar arasında bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0,1$).

Aile Yapısı, Girişimcilik Eğilimi Boyutları ve Girişimcilik Niyeti Sonuçlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Aile yapısı, girişimcilik eğilimi boyutları ve girişimcilik niyeti sonuçlarının baba eğitim düzeylerine göre karşılaştırılması Tablo 6.25’de özetlenmektedir.

Tablo 6.25. Aile Yapısı, Girişimcilik Eğilimi Boyutları ve Girişimcilik Niyeti Sonuçlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Grup	n	Ortalama	Std.Sapma	F değeri	p-değeri	Farklılık
Aile yapısı	A-Okuryazar Değil	70	-0,16545	1,078512	0,939	0,455	-
	B-İlkokul	257	0,00001	0,979504			
	C-Ortaokul	160	-0,08137	1,018714			
	D-Lise	203	0,00821	0,995816			
	E-Üniversite	87	0,12450	1,032541			
	F-Lisansüstü	10	-0,18982	0,737758			
	Toplam	787	-0,00232	1,000000			
Kendine Güven	A-Okuryazar Değil	70	0,13515	0,868482	0,686	0,634	-
	B-İlkokul	257	0,05995	0,883731			
	C-Ortaokul	160	0,06291	1,023116			
	D-Lise	203	-0,06386	1,021637			
	E-Üniversite	87	-0,07290	1,083907			
	F-Lisansüstü	10	-0,03884	0,979619			
	Toplam	787	0,00009	0,997296			
Yenilikçilik	A-Okuryazar Değil	70	0,34372	0,879452	0,927	0,463	-
	B-İlkokul	257	0,05100	0,974804			
	C-Ortaokul	160	-0,02928	1,017828			
	D-Lise	203	0,00255	0,998015			
	E-Üniversite	87	-0,02265	1,009591			
	F-Lisansüstü	10	-0,29891	1,103982			
	Toplam	787	0,00214	0,999454			

Tablo 6.25. (devamı)

Başarı İhtiyacı	A-Okuryazar Değil	70	0,26049	0,798780			
	B-İlkokul	257	0,07712	0,904560			
	C-Ortaokul	160	0,05946	1,034761			
	D-Lise	203	-0,02724	1,030674	1,162	0,326	-
	E-Üniversite	87	-0,12751	1,064705			
	F-Lisansüstü	10	-0,12855	0,972202			
	Toplam	787	0,00396	1,003473			
İç Kontrol Odaklılık	A-Okuryazar Değil	70	0,37723	0,930461			
	B-İlkokul	257	0,04922	0,937467			
	C-Ortaokul	160	-0,02232	1,060468			
	D-Lise	203	0,05763	0,936503	1,715	0,129	-
	E-Üniversite	87	-0,11184	1,046531			
	F-Lisansüstü	10	-0,37713	1,183510			
	Toplam	787	0,00067	0,997626			
Risk Alma Eğilimi	A-Okuryazar Değil	70	0,06203	0,930775			
	B-İlkokul	257	0,03014	1,035128			
	C-Ortaokul	160	0,00264	1,023457			
	D-Lise	203	0,09164	0,954358	1,109	0,354	-
	E-Üniversite	87	-0,15178	1,033749			
	F-Lisansüstü	10	-0,09142	0,813232			
	Toplam	787	0,00398	1,003041			
Belirsizliğe Karşı Tolerans	A-Okuryazar Değil	70	0,12041	1,0204482			
	B-İlkokul	257	-0,12249	0,994251			
	C-Ortaokul	160	0,10746	1,005927			
	D-Lise	203	-0,02283	1,018186	1,470	0,197	-
	E-Üniversite	87	0,00215	1,019971			
	F-Lisansüstü	10	0,31569	0,809225			
	Toplam	787	0,00079	0,998996			
Girişimcilik Niyeti	A-Okuryazar Değil	70	0,14083	0,953947			
	B-İlkokul	257	-0,02435	0,906178			
	C-Ortaokul	160	0,06732	1,006236			
	D-Lise	203	-0,00225	1,038516	0,476	0,794	-
	E-Üniversite	87	-0,06709	1,054664			
	F-Lisansüstü	10	0,14986	1,134275			
	Toplam	787	0,00396	1,002154			

*** $p < 0,01$; ** $p < 0,05$; * $p < 0,1$

Katılımcıların baba eğitim düzeylerinin aile yapısındaki uyumu değerlendirmede etkili olup olmadığını test etmek amacıyla tek yönlü ANOVA yapılmıştır. Varyanslar homojen dağılmaktadır ($p > 0,05$). Aile yapısını değerlendirmede gruplar arasında bir farklılığın olup olmadığına bakıldığında aile yapısındaki uyumu değerlendirmede gruplar arasında bir farklılık görülmemektedir ($p > 0,1$).

Katılımcıların baba eğitim düzeylerinin kendine güven, yenilikçilik, başarı ihtiyacı, iç kontrol odaklılık, risk alma eğilimi ve belirsizliğe karşı toleransı değerlendirmede etkili olup olmadığını test etmek amacıyla tek yönlü ANOVA yapılmıştır. Varyanslar homojen dağılmaktadır ($p > 0,05$). Kendine güven, yenilikçilik, başarı ihtiyacı, iç kontrol odaklılık, risk alma eğilimi ve belirsizliğe karşı toleransı değerlendirmede gruplar arasında bir farklılık görülmemektedir ($p > 0,1$).

Katılımcıların baba eğitim düzeylerinin girişimcilik niyetini değerlendirmede etkili olup olmadığını test etmek amacıyla tek yönlü ANOVA yapılmıştır. Varyanslar homojen dağılmaktadır ($p > 0,05$). Girişimcilik niyetini değerlendirmede gruplar arasında bir farklılık görülmemektedir ($p > 0,1$).

Aile Yapısı, Girişimcilik Eğilimi Boyutları ve Girişimcilik Niyeti Sonuçlarının Öğrenim Gördükleri Fakültelere Göre Karşılaştırılması

Araştırmanın bu bölümünde güçlü test istatistiği elde etmek amacıyla her gruptaki gözlem sayısının 30'un üzerinde olmasına dikkat edilmiştir (Alpar, 2016, s. 299). Bu nedenle Takı Teknolojisi ve Tasarım Yüksekokulunda toplamda 11 veri bulunduğu ve veri sayısının az olması nedeniyle analize dâhil edilmemiştir. Dolayısıyla tek yönlü ANOVA; Eğitim Fakültesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İletişim Fakültesi, Mühendislik Fakültesi ve Turizm Fakültesi olmak üzere yedi fakülte ile yapılmıştır.

Aile Yapısı, girişimcilik eğilimi boyutları ve girişimcilik niyeti sonuçlarının katılımcıların öğrenim gördükleri fakültelere göre karşılaştırılması Tablo 6.26'da özetlenmektedir.

Tablo 6.26. Aile Yapısı, Girişimcilik Eğilimi Boyutları ve Girişimcilik Niyeti Sonuçlarının Öğrenim Görülen Fakültelere Göre Karşılaştırılması

Değişkenler	Grup	n	Ortalama	Std.Sapma	F değeri	p-değeri	Farklılık
Aile yapısı	A-Eğitim Fakültesi	123	0,03836	1,008923	1,873	0,083*	D>E
	B-Fen Edebiyat Fakültesi	189	0,05597	0,961591			
	C-Güzel Sanatlar Fakültesi	37	0,17138	0,994275			
	D-İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	133	0,11082	1,054140			
	E-İletişim Fakültesi	42	-0,34770	0,957722			
	F-Mühendislik Fakültesi	181	-0,12072	0,984012			
	G-Turizm Fakültesi	71	0,01936	1,043884			
	Toplam	776	0,00167	1,003028			
Kendine Güven	A-Eğitim Fakültesi	123	-0,02228	0,912010	1,598	0,145	-
	B-Fen Edebiyat Fakültesi	189	0,01232	0,969229			
	C-Güzel Sanatlar Fakültesi	37	0,31251	1,031802			
	D-İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	133	0,07161	0,990151			
	E-İletişim Fakültesi	42	0,03151	0,844209			
	F-Mühendislik Fakültesi	181	-0,16036	1,096165			
	G-Turizm Fakültesi	71	0,07898	1,017933			
	Toplam	776	-0,00183	0,998955			
Yenilikçilik	A-Eğitim Fakültesi	123	-0,01395	0,913951	2,494	0,021**	C>A C>B C>F C>G
	B-Fen Edebiyat Fakültesi	189	-0,02519	0,970453			
	C-Güzel Sanatlar Fakültesi	37	0,53152	0,925342			
	D-İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	133	0,07644	1,101038			
	E-İletişim Fakültesi	42	0,06041	0,912033			
	F-Mühendislik Fakültesi	181	-0,12165	1,012426			
	G-Turizm Fakültesi	71	-0,08700	0,991916			
	Toplam	776	-0,00297	0,998078			

Tablo 6.26. (devamı)

Başarı İhtiyacı	A-Eğitim Fakültesi	123	-0,21893	0,893201				
	B-Fen Edebiyat Fakültesi	189	-0,13646	1,024701				
	C-Güzel Sanatlar Fakültesi	37	0,41763	0,907219				
	D-İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	133	0,18898	1,023129	3,699	0,001**	C>A	C>B
	E-İletişim Fakültesi	42	-0,01154	1,040665			D>A	D>B
	F-Mühendislik Fakültesi	181	-0,00161	0,992513				
	G-Turizm Fakültesi	71	0,13501	1,032621				
	Toplam	776	-0,00428	1,003737				
İç Kontrol Odaklılık	A-Eğitim Fakültesi	123	0,08824	0,863416				
	B-Fen Edebiyat Fakültesi	189	0,04125	0,899515				
	C-Güzel Sanatlar Fakültesi	37	0,44604	1,012674				
	D-İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	133	0,14564	1,071137	4,045	0,001**	C>F	C>G
	E-İletişim Fakültesi	42	-0,07022	0,916494			D>F	A>F
	F-Mühendislik Fakültesi	181	-0,24207	1,067736				
	G-Turizm Fakültesi	71	-0,13186	1,026777				
	Toplam	776	-0,00207	0,995724				
Risk Alma Eğilimi	A-Eğitim Fakültesi	123	-0,07028	0,937426				
	B-Fen Edebiyat Fakültesi	189	-0,09907	1,041296				
	C-Güzel Sanatlar Fakültesi	37	0,01790	0,993392				
	D-İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	133	0,26502	1,000358	2,122	0,049**	D>B	D>F
	E-İletişim Fakültesi	42	0,05696	0,882484				
	F-Mühendislik Fakültesi	181	-0,05873	0,991188				
	G-Turizm Fakültesi	71	-0,01960	1,025179				
	Toplam	776	-0,00140	0,999110				
Belirsizliğe Karşı Tolerans	A-Eğitim Fakültesi	123	-0,03096	1,031685				
	B-Fen Edebiyat Fakültesi	189	-0,29220	0,964898				
	C-Güzel Sanatlar Fakültesi	37	0,13586	1,082604				
	D-İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	133	0,08401	1,048932	3,984	0,001**	D>B	F>B
	E-İletişim Fakültesi	42	0,14600	0,788712			G>B	
	F-Mühendislik Fakültesi	181	0,13574	0,974695				
	G-Turizm Fakültesi	71	0,12725	0,918059				
	Toplam	776	-0,00399	0,997459				
Girişimcilik Niyeti	A-Eğitim Fakültesi	123	-0,27666	1,006552				C>A
	B-Fen Edebiyat Fakültesi	189	-0,22997	1,040061				C>B
	C-Güzel Sanatlar Fakültesi	37	0,30544	0,871684				D>A
	D-İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	133	0,19685	0,972026	5,769	0,000***	D>B	F>A
	E-İletişim Fakültesi	42	-0,00085	0,937796			F>B	
	F-Mühendislik Fakültesi	181	0,11878	0,949033			G>A	
	G-Turizm Fakültesi	71	0,20295	0,973869			G>B	
	Toplam	776	-0,00533	1,001341				

*** $p<0,01$; ** $p<0,05$; * $p<0,1$

Katılımcıların öğrenim gördükleri fakültelerin aile yapısındaki uyumu değerlendirmede etkili olup olmadığını test etmek amacıyla tek yönlü ANOVA yapılmıştır. Varyanslar homojen dağılmaktadır ($p>0,05$). Aile yapısındaki uyumu değerlendirmede gruplar arasında bir farklılığın olup olmadığına bakıldığında gruplar arasında bir farklılığın olduğu görülmektedir ($p<0,1$). Bu farklılık Gabriel Post- Hoc Testi sonuçlarına göre İİBF ile iletişim fakültesi arasındadır. Buna göre İİBF’de öğrenim gören katılımcılar iletişim fakültesinde öğrenim gören katılımcılara göre aile yapılarını daha uyumlu değerlendirmektedirler (Aralarındaki ortalama farkı 0,458526’dır $p<0,1$).

Katılımcıların öğrenim gördükleri fakültele göre kendine güven, yenilikçilik, başarı ihtiyacı, iç kontrol odaklılık, risk alma eğilimi ve belirsizliğe karşı toleransı değerlendirmede etkili olup olmadığını test etmek amacıyla tek yönlü ANOVA yapılmıştır. Varyanslar homojen dağılmaktadır ($p>0,05$). Kendine güveni değerlendirmede gruplar arasında bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,1$). Yenilikçilik, başarı ihtiyacı, iç kontrol odaklılık, risk alma eğilimi ve belirsizliğe karşı toleransı değerlendirmede gruplar arasında bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Bu gruplar arasındaki farklılıklar şöyle özetlenebilir;

Yenilikçilik;

Güzel sanatlar fakültesi öğrencileri eğitim fakültesi öğrencilerine göre daha yenilikçidirler (Aralarındaki ortalama farkı 0,545471’dir $p<0,05$).

Güzel sanatlar fakültesi öğrencileri fen edebiyat fakültesi öğrencilerine göre daha yenilikçidirler (Aralarındaki ortalama farkı 0,556714’dür $p<0,05$).

Güzel sanatlar fakültesi öğrencileri mühendislik fakültesi öğrencilerine göre daha yenilikçidirler (Aralarındaki ortalama farkı 0,653173’dür $p<0,05$).

Güzel sanatlar fakültesi öğrencileri turizm fakültesi öğrencilerine göre daha yenilikçidirler (Aralarındaki ortalama farkı 0,618523 $p<0,05$).

Başarı İhtiyacı;

Güzel sanatlar fakültesi öğrencilerinin eğitim fakültesi öğrencilerine göre başarı ihtiyacı daha yüksektir (Aralarındaki ortalama farkı 0,636560 $p<0,05$).

Güzel sanatlar fakültesi öğrencilerinin fen edebiyat fakültesi öğrencilerine göre başarı ihtiyacı daha yüksektir (Aralarındaki ortalama farkı 0,554088 $p<0,05$).

İİBF öğrencilerinin eğitim fakültesi öğrencilerine göre başarı ihtiyacı daha yüksektir (Aralarındaki ortalama farkı 0,407908 $p<0,05$).

İİBF öğrencilerinin fen edebiyat fakültesi öğrencilerine göre başarı ihtiyacı daha yüksektir (Aralarındaki ortalama farkı 0,325435 $p<0,1$).

İç Kontrol Odaklılık;

Güzel sanatlar fakültesi öğrencilerinin mühendislik fakültesi öğrencilerine göre iç kontrol odaklılıkları daha fazladır (Aralarındaki ortalama farkı 0,688112 $p<0,05$).

Güzel sanatlar fakültesi öğrencilerinin turizm fakültesi öğrencilerine göre iç kontrol odaklılıkları daha fazladır (Aralarındaki ortalama farkı 0,577903 $p<0,1$).

İİBF öğrencilerinin mühendislik fakültesi öğrencilerine göre iç kontrol odaklılıkları daha fazladır (Aralarındaki ortalama farkı 0,387715 $p<0,05$).

Eğitim fakültesi öğrencilerinin mühendislik fakültesi öğrencilerine göre iç kontrol odaklılıkları daha fazladır (Aralarındaki ortalama farkı 0,330308 $p<0,1$).

Risk Alma Eğilimi;

İİBF öğrencilerinin fen edebiyat fakültesi öğrencilerine göre risk alma eğilimleri daha fazladır (Aralarındaki ortalama farkı 0,364098 $p<0,05$).

İİBF öğrencilerinin mühendislik fakültesi öğrencilerine göre risk alma eğilimleri daha fazladır (Aralarındaki ortalama farkı 0,323750 $p<0,1$).

Belirsizliğe Karşı Tolerans;

İİBF öğrencilerinin fen edebiyat fakültesi öğrencilerine göre belirsizliğe karşı toleransları daha fazladır (Aralarındaki ortalama farkı 0,376203 $p<0,05$).

Mühendislik fakültesi öğrencilerinin fen edebiyat fakültesi öğrencilerine göre belirsizliğe karşı toleransları daha fazladır (Aralarındaki ortalama farkı 0,427934 $p<0,05$).

Turizm fakültesi öğrencilerinin fen edebiyat fakültesi öğrencilerine göre belirsizliğe karşı toleransları daha fazladır (Aralarındaki ortalama farkı 0,419448 $p<0,05$).

Girişimcilik Niyeti;

Katılımcıların öğrenim gördükleri fakültelere göre girişimcilik niyetini değerlendirmede etkili olup olmadığını test etmek amacıyla tek yönlü ANOVA yapılmıştır. Varyanslar homojen dağılmaktadır ($p>0,05$). Girişimcilik niyetini değerlendirmede gruplar arasında farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Bu farklılıklar şöyledir;

Güzel sanatlar fakültesi öğrencilerinin eğitim fakültesi öğrencilerine göre girişimcilik niyetleri daha fazladır (Aralarındaki ortalama farkı 0,582104'dir $p<0,05$).

Güzel sanatlar fakültesi öğrencilerinin fen edebiyat fakültesi öğrencilerine göre girişimcilik niyetleri daha fazladır (Aralarındaki ortalama farkı 0,535411'dir $p<0,05$).

İİBF öğrencilerinin eğitim fakültesi öğrencilerine göre girişimcilik niyetleri daha fazladır (Aralarındaki ortalama farkı 0,473509'dur $p<0,05$).

İİBF öğrencilerinin fen edebiyat fakültesi öğrencilerine göre girişimcilik niyetleri daha fazladır (Aralarındaki ortalama farkı 0,426817'dir $p<0,05$).

Mühendislik fakültesi öğrencilerinin eğitim fakültesi öğrencilerine göre girişimcilik niyetleri daha fazladır (Aralarındaki ortalama farkı 0,395446'dır $p<0,05$).

Mühendislik fakültesi öğrencilerinin fen edebiyat fakültesi öğrencilerine göre girişimcilik niyetleri daha fazladır (Aralarındaki ortalama farkı 0,348754'dür $p<0,05$).

Turizm fakültesi öğrencilerinin eğitim fakültesi öğrencilerine göre girişimcilik niyetleri daha fazladır (Aralarındaki ortalama farkı 0,479608'dir $p<0,05$).

Turizm fakültesi öğrencilerinin fen edebiyat fakültesi öğrencilerine göre girişimcilik niyetleri daha fazladır (Aralarındaki ortalama farkı 0,432915 'dir $p<0,05$).

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde sonuç ve tartışma, akademik ve yöneticilere yönelik öneriler yer almaktadır.

Sonuç ve Tartışma

Araştırma Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İletişim Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Turizm Fakültesi ve Takı Teknolojisi ve Tasarım Yüksekokulunda öğrenim gören son sınıf öğrencilerinin aile yapılarının girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyeti üzerindeki etkisi ve girişimcilik eğiliminin girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın bağımsız değişkeni aile yapısı; bağımlı değişkenleri girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyetidir.

Katılımcı profili hakkında kısa bir bilgi vermek gerekirse çoğu Anadolu Lisesi çıkışlı olup anne ve babalarının eğitim düzeyi lise ve altı düzeydedir. Büyük bir çoğunluğun annesi ev hanımıdır. Gelir durumları yarıdan fazlası asgari ücretin üstünde iken yarıdan azı asgari ücretin altındadır. Her dört öğrenciden birisinin babası herhangi bir işte çalışmamaktadır. Yarisının ailesinde iş kurmuş bir girişimci bulunmaktadır. Bunların yaklaşık %26,7'si baba iken %2,9'u anne girişimcilerdir.

Araştırmada regresyon analizlerinden basit doğrusal regresyon ve çoklu doğrusal regresyon analizleri; gruplar arasında ortalamalar açısından farklılığı araştırmak için Independent-Samples T-Testi ve ANOVA kullanılmıştır.

Regresyon analizinde öncelikli olarak aile yapısı ile kendine güven, yenilikçilik, başarı ihtiyacı, iç kontrol odaklılık, risk alma eğilimi ve belirsizliğe karşı tolerans arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Daha sonra kendine güven, yenilikçilik, başarı ihtiyacı, iç kontrol odaklılık, risk alma eğilimi ve belirsizliğe karşı tolerans ile girişimcilik niyeti arasındaki ilişkiye son olarak da aile yapısı ile girişimcilik niyeti arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Bu sonuçlar şöyle özetlenebilir;

Aile yapısındaki uyumun kendine güven, yenilikçilik, başarı ihtiyacı, iç kontrol odaklılık, risk alma eğilimi üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkisi bulunurken belirsizliğe karşı tolerans üzerinde negatif bir etkisi bulunmaktadır.

Literatürde iletişim, birlik, yönetim, yetkinlik ve duygusal bağlam boyutlarıyla aile yapısındaki uyumu bir bütün olarak ele alıp; kendine güven, yenilikçilik, başarı ihtiyacı, iç kontrol odaklılık, risk alma eğilimi ve belirsizliğe karşı tolerans üzerindeki etkisini araştıran bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Ancak baskıcı, demokratik, serbest bırakma gibi ailenin tutum ve çocuğu yetiştirme tarzları ile girişimcilik ilişkisinin araştırıldığı çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalara bakıldığında aile içerisindeki iletişim, birlik, yönetim, yetkinlik ve duygusal bağlam yüksekliği ile demokratik ailede yetişen çocukların yetiştirme tarzlarının benzer özellikler gösterdiği söylenebilir. Aile yapısındaki uyumun iyi olması; aile içerisinde duygu ve düşüncelerin rahat bir şekilde ifade edildiği, kişilerarası farklılıkların olağan karşılandığı, anlaşmazlıkların uzlaşma yoluyla çözülmeye çalışıldığı, rol

dağılımının tutarlı, beklenti ve kuralların açık, üyelerin birbirine duygusal yönden bağlı ve evde destekleyici bir havanın olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde demokratik aile ortamında da güven verici, destekleyici ve normal sınırlar içerisinde hoşgörü bulunur, çocuğun duygu ve düşüncelerine saygı duyulur, ailede çocuğa da söz hakkı verilir, sevgi ve şefkat gösterilir, ihtiyaç ve yetenekleri göz önünde bulundurulur, çocuğun kendisini geliştirmesine imkân tanınır ve bağımsızlık kazanmasına yardımcı olunur.

Demokratik bir aile ortamında yetişen çocuklar Kaya (1997)'nin da belirttiği gibi girişim yeteneğine sahip, kendine güveni olan kendi kararlarını kendi verip sorumluluk taşıyan, kendi kendini yönetebilen, iç kontrole sahip birer birey olurlar. Benzer şekilde aile yapısındaki uyumun yüksek olduğu ailelerde yetişen bireylerin de yenilikçi, iç kontrol odaklı, başarı ihtiyacı, risk alma eğilimi ve kendine güveni yüksek bireyler olabileceği söylenebilir. Ancak bu tür ailelerde yetişen bireyler daha kontrollü yetiştiklerinden dolayı düzenli ve güvenli bir hayatı tercih etme eğiliminde olabilirler; bu durum onların belirsizliğe karşı toleranslarının düşük olmasına neden olabilir. Bu nedenle araştırmanın bu sonuçlarının literatürü desteklediği düşünülmektedir.

Bir diğer analiz sonucu kendine güven, yenilikçilik ve iç kontrol odaklılığın girişimcilik niyeti üzerinde negatif ve anlamlı bir etkisi olduğudur. Dolayısıyla kendine güven, yenilikçilik ve iç kontrol odaklılık girişimcilik niyetini etkiler hipotezleri kabul edilmiştir. Literatürde kendine güven, yenilikçilik ve iç kontrol odaklılığın girişimcilik niyetini etkilediğine yönelik çalışmalar bulunmaktadır. Ancak bu çalışmaların sonuçları genellikle aralarında pozitif ve anlamlı yönde bir ilişki olduğu yönündedir. Bu çalışmada her ne kadar katılımcıların kendine güven, yenilikçilik ve iç kontrol odaklılıkları yüksek olsa da araştırmanın yapıldığı dönemin dünya genelinde ortaya çıkan Covid-19 dönemine denk gelmesi; katılımcıların girişimcilik niyetini olumsuz etkileyebileceği düşünülmektedir. Şöyle ki; Covid-19'un işgücü piyasası, iş hayatı ve istihdama yönelik bir takım etkileri olmuştur. Bunlardan bazıları öncelikli olarak işyerlerinin kapanması ve buna bağlı olarak ortaya çıkan işsizlik, sonrasında düşük kapasiteyle çalışma şeklindedir (Çelik, 2021, s. 147). Tüm bunlar ülkemizde ve tüm dünya genelinde yaşanmıştır. Covid-19 pandemi süreci; ekonomik istikrarsızlıklarla iş yaşamında bireyleri tedirgin etmiş; geleceği görmelerini zorlaştırmıştır. Bunun sonucunda bireyler düzenli, istikrarlı ve güvenli bir iş arama eğilimine girmişlerdir (Ballı ve Üstün, 2019, s. 320). Bekman ve Gündüz (2022)'ün de belirttiği gibi ekonomik zorluklar, siyasi savaşlar, pandemi vb. olumsuz durumlar gençleri garanti işlere yönlendirmekte; memur olmak gibi düzenli hayatı hayal etmelerine neden olmaktadır. Böyle durumlarda gençlerin girişimcilik eğilimleri yüksek de olsa girişimci olmayı düşünmeyebilirler. Bu nedenle araştırmanın bu sonuçlarının literatürün tersi yönünde çıktığı söylenebilir.

Araştırmanın bir diğer sonucu da başarı ihtiyacı, risk alma eğilimi ve belirsizliğe karşı toleransın girişimcilik niyetini anlamlı ve pozitif yönde etkilediğidir. Dolayısıyla başarı ihtiyacı, risk alma eğilimi ve belirsizliğe karşı toleransın girişimcilik niyetini etkiler hipotezleri kabul edilmiştir.

Literatürde başarı ihtiyacı, risk alma eğilimi ve belirsizliğe karşı tolerans ile girişimcilik niyetini pozitif ve negatif etkilediğine yönelik araştırmalar mevcuttur. Örneğin Gençay ve Döven (2019) araştırmalarında risk alma ve belirsizliğe karşı toleransın girişimcilik niyetini pozitif yönde etkilediğini belirtirken Akyüz vd. (2015) başarı ihtiyacı ve risk alma eğiliminin girişimci olma niyetini etkilediğini ancak girişimcilik niyeti ile risk alma eğilimi arasında ters yönlü bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir. Girişimcilik niyeti üzerindeki bu etkilerin olumlu ve olumsuz çıkma nedenlerinden birinin çevresel faktörler olduğu düşünülmektedir. Bu çevresel faktörlerden biri de Covid-19 pandemi dönemidir. Bu dönem belirsizliklerin yoğun olduğu bir dönemdir. Bu dönemin her ne kadar iş hayatında olumsuz etkileri olsa da böyle dönemler bazen fırsat dönemleri olarak da düşünülebilir. Böyle dönemlerde başarı ihtiyacı, risk alma eğilimi ve belirsizliğe karşı toleransı yüksek olan katılımcılarda girişimcilik niyeti oluşabilir. Çünkü başarı ihtiyacı yüksek olan bireyler büyük başarıların bu dönemlerde ortaya çıkacağına inanabilirler; bu dönemlerin başarı için büyük fırsat olduğunu düşünebilirler; bu dönemlerde girişimcilik niyeti artabilir. Risk alma eğilimi yüksek bireyler, sınırlı bilgiyle, belirsizlik ortamında daha hızlı kararlar alarak belirsizlik ortamını bir fırsat olarak algılayabilirler. Böylece kendi işini kurma yönünde harekete geçebilirler. Belirsizliğe karşı toleransı yüksek olan bireyler düzensiz şartlarda, çalışmayı sevdiklerinden ve böyle belirsizliğin olduğu dönemlerde liderlik yapmayı düşündüklerinden, girişimciliği bir fırsat olarak görüp; bu yönde bir niyet geliştirebilirler. Bu nedenle araştırmanın bu sonuçlarının literatürü desteklediği düşünülmektedir.

Sonuç olarak; aile yapısının girişimcilik eğilimi boyutları olan kendine güven, yenilikçilik, başarı ihtiyacı, risk alma eğilimi, iç kontrol odaklılık ve belirsizliğe karşı tolerans üzerinde etkisi bulunmaktadır. Ayrıca girişimcilik eğilimi boyutları olan kendine güven, yenilikçilik, başarı ihtiyacı, risk alma eğilimi, iç kontrol odaklılık ve belirsizliğe karşı toleransında girişimcilik niyeti üzerinde etkisi bulunmaktadır. Ancak aile yapısının girişimcilik niyeti üzerinde doğrudan bir etkisi bulunmamaktadır.

Araştırmanın bazı demografik değişkenler ile bazı özellikler açısından farklılık gösterip göstermediğine ilişkin analiz sonuçları ise şöyle özetlenebilir;

Aile yapısındaki uyumu değerlendirme konusunda erkek ve kadın katılımcılar farklı düşünmektedirler. Bir başka ifadeyle kadın katılımcılar aile yapılarını erkek katılımcılara göre daha uyumlu olduğunu değerlendirmektedirler. Bu farklılık kız çocuklarının ailelerine daha yakın ve uyumlu olarak yetişmelerinden (Demirel ve Doğan, 2020) kaynaklanabilir.

Kadın ve erkek katılımcılar risk alma eğilimi, belirsizliğe karşı tolerans ve başarı ihtiyacını değerlendirme konusunda da farklı düşünmektedirler. Bir başka ifadeyle erkek katılımcıların risk alma eğilimi, belirsizliğe karşı toleransları ve başarı ihtiyaçları kadın katılımcılara göre daha yüksektir. Bu farklılık anne ve babaların erkek ve kız çocuklarına farklı tutum sergilemelerinden örneğin erkeklerin kızlara göre daha serbest yetişmesi, kızlara karşı daha eleştirel davranılması gibi durumlardan

(Tatlılıoğlu, 2014) kaynaklanabilir. Ayrıca erkeklerin başarı ihtiyacının kadınlara göre daha yüksek çıkmasının bir nedeni de erkek ve kadın girişimcilerin başarıyı farklı değerlendirmelerinden kaynaklanabilir. Çünkü erkekler başarı ölçüsü olarak sadece maddi kazançları ele alırken; kadınlar maddi kazançla birlikte işle ilgisi olmayan çıkarları da başarı ölçüsüne dahil etmektedirler. Bu durum erkeklerin kadınlara göre daha az ayrıntıya takıldığını göstermektedir (Keskin, 2017).

Kadın ve erkek katılımcılar girişimcilik niyetini değerlendirme konusunda farklı düşünmektedirler. Bir başka ifadeyle erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre girişimcilik niyeti daha yüksektir. Bu farklılık kadınların erkeklere kıyasla yeterli öz sermayeye sahip olma ve yeterli finansman bulma konusunda karşılaştıkları zorluklardan kaynaklanabilir (Keskin, 2014, s. 77) ayrıca bir iş başlatma söz konusu olduğunda kadınlar erkeklere kıyasla daha fazla başarısız olma kaygısı taşımaktadırlar (Durukan, 2021, s. 19); bu durum kadınlarda girişimcilik niyetlerinin düşük olmasına neden olabilir.

Annesi çalışan ve çalışmayan katılımcılar risk alma eğilimini değerlendirme konusunda farklı düşünmektedirler. Annesi çalışanların çalışmayanlara kıyasla risk alma eğilimleri daha yüksektir. Bu farklılık çalışan annelerin çalışmayan annelere göre çocuklarına karşı daha fazla demokratik tutum sergilemelerinden kaynaklanabilir. Çünkü demokratik tutum sergileyen anne ve babalar çocuklarının fikirlerine daha fazla değer vermekte, desteklemekte ve onların bağımsız birer kişilik kazanmaları için çaba göstermektedirler. Annesi çalışan bireylerin risk alma eğilimlerinin yüksek olması ailelerinden aldıkları bu destekten, aile içerisinde fikirlerini rahatça ifade edebilmelerinden ve bağımsız birer birey olarak yetişmelerinden (Yayla, 2016) kaynaklanabilir.

Ailesinde kendi işini kuran birisinin bulunup bulunmaması durumuna göre katılımcılar başarı ihtiyacı, risk alma eğilimi ve belirsizliğe karşı toleransı değerlendirme konusunda farklı düşünmektedirler. Kendi işini kurmuş bir ailede yetişen çocuklar daha fazla başarı ihtiyacı, risk alma eğilimi ve belirsizliğe karşı toleransa sahiptirler. Bu farklılık bireylerin aile, akraba ya da çevresindeki büyükleri kendilerine rol model seçmelerinden kaynaklanabilir; bireyler küçüklükten itibaren çevrelerindeki büyükleri gözlemlerler ve onlardan etkilenirler. Aileleri tarafından desteklendiğinde ve fikirleri dikkate alındığında kariyer seçimleride buna paralel olarak gelişebilir. Şöyle ki; küçük yaştan itibaren sorumluluk almayı, bir şeyi başarmak için çaba sarf etmeyi öğrenmiş bireyler girişimcilik olgusuna daha duyarlı ve istekli olabilirler. Çünkü girişimcilik aile tarafından bireye ilmi ilmi işlenebilmektedir (Bayraktaroğlu ve Özdemir, 2010). Dolayısıyla girişimci bir ailede yetişen bireyler başarmayı, risk almayı ve belirsiz durumlar karşısında olumlu tepki verebilme yeteneğini küçük yaştan itibaren öğrenerek kazanabilirler.

Araştırmanın bir diğer sonucuda girişimci birinin bulunduğu ailede yetişenlerin girişimcilik niyetlerinin yüksek olacağı yönündedir. Literatürde girişimci bir ailede yetişmenin girişimcilik niyetini etkilediği yönünde farklı sonuçlar bulunmaktadır. Özücü vd. (2007) girişimci bir ailede yetişmenin

bireyin girişimci olma kariyerine etkisinin olmadığını belirtirken; Korkmaz (2012) ailesinde girişimci olan bireylerin girişimci olmaya daha yatkın olduğunu belirtmiştir. Bu konuda farklı sonuçlar olsa da sosyal çevre, aile vb. faktörler bireyleri belirli bir yöne yönlendirmede etkilidir (Duran vd., 2013). Örneğin ailesinde girişimci olan birey aynı işi geliştirirken, ailesinde memur olanlar daha çok garantili işe yönelmektedir. Birey, aile bireylerini rol model alabilir, bu durum onların girişimciliğe yatkınlıklarını ve girişimcilik niyetlerini arttırabilir.

Aile aylık gelir düzeyine göre katılımcılar belirsizliğe karşı toleransı değerlendirme konusunda farklı düşünmektedirler. Aile aylık geliri asgari ücretin üstünde olanlar, aile aylık geliri asgari ücretin altında olanlara göre daha fazla belirsizliğe karşı toleransa sahiptirler. Aile aylık gelirleri yüksek olanlar eğitim-öğretim, sosyal etkinlikler vb. daha fazla harcama yapabilirler bu durum onların girişimcilik özelliklerinin gelişmesine katkıda (Pan ve Akay, 2015) bulunabilir.

Mezun oldukları lise türüne göre katılımcılar belirsizliğe karşı toleransı değerlendirme konusunda farklı düşünmektedirler. Diğer lise türünden mezun olanlar Anadolu Lisesi mezunlarına göre daha fazla belirsizliğe karşı toleransa sahiptir. Diğer lise türü içerisinde Sosyal Bilimler Lisesi, Güzel Sanatlar Lisesi, Spor Lisesi, Anadolu İmam Hatip Lisesi gibi liseler bulunmaktadır. Bu liseler bireyi belirli bir iş hayatına hazırlayan programlardır. Ancak Anadolu Liseleri daha çok öğrencinin fen, matematik, edebiyat gibi alanlarına göre yetiştirilmelerine kaynaklık edecek gerekli bilgi ve becerileri kazandırmasına yöneliktir; bu öğrencilerin öğrenim süreçleri boyunca mesleki kariyerleri belirli değildir. Öğrencilerin mesleki kariyer tercihleri bazen ülkenin konjonktürel yapısına ya da insan kaynakları planlamasına bağlı olarak değişebilmektedir. Ancak; diğer lise türünden mezun olanlar belirli bir alanda yetiştirmelerinden kaynaklı olarak öğrenim gördükleri alana odaklanabilmektedirler. Bu nedenle belirsiz durumlar karşısında ne yapacakları ya da ne yönde hareket edecekleri konusunda diğer öğrencilere göre daha fazla bilgi sahibidirler. Bu durum belirsizliğe karşı toleranslarının daha yüksek olacağı yönünde değerlendirilmektedir.

Anne eğitim düzeyine göre katılımcılar aile yapısındaki uyumu değerlendirme konusunda farklı düşünmektedirler. Annesi üniversite mezunu olan katılımcılar annesi okuryazar olmayan katılımcılara göre aile yapısını daha uyumlu değerlendirmektedirler. Bu durum üniversite mezunu annelerin çocuk yetiştirirken daha demokratik bir tutum ve çocuğa yönelik daha adil bir davranış sergilemelerinden (Çakırlı, 2017, s. 37) kaynaklanabilir. Anne eğitim düzeyine göre katılımcılar belirsizliğe karşı toleransı değerlendirme konusunda da farklı düşünmektedirler. Anne eğitim düzeyi lisansüstü olan katılımcılar anne eğitim düzeyi üniversite, lise, ortaokul, ilkokul ve okuryazar olmayan katılımcılara göre belirsizliğe karşı toleransları daha yüksektir. Bu farklılık eğitim düzeyi yüksek olan annelerin daha az koruyucu, daha az baskılı ve otoriter olma eğilimlerinden (Haktanır vd., 1998, s. 31) kaynaklanabilir.

Öğrenim gördükleri fakültelere göre katılımcılar aile yapısındaki uyumu değerlendirme konusunda farklı düşünmektedirler. Bu farklılık İİBF ve iletişim fakültesi arasındadır. Buna göre İİBF öğrencileri iletişim fakültesi öğrencilerine göre aile yapısını daha uyumlu değerlendirmektedirler. Bu farklılığın nedeni sosyal medyayı kullanma sıklığından kaynaklanabilir; çünkü sosyal medyanın kullanım sıklığı aile iletişimini etkilemektedir. İletişim fakültesi öğrencileri öğrenim gördükleri fakülte gereği sosyal medyayla iç içedirler. Bu durum iletişim fakültesi öğrencilerinin sosyal medyada daha fazla zaman geçirebileceğini göstermektedir (Alp, 2021). Ebeveynler kuşak farklılıklarından dolayı çocuklarının sosyal medyada bu kadar fazla zaman geçirmelerine bazen anlam veremeyebilirler. Bu durum ebeveyn çocuk iletişimde gerginliklere sebep olabilir; böyle bir durumda gençler aileleri tarafından yeterince anlaşılmadıklarını düşünebilirler. Aile yapısındaki uyumu İİBF öğrencilerinin iletişim fakültesi öğrencilerine göre daha uyumlu değerlendirmesi iletişim fakültesi öğrencilerine göre daha az sosyal medya kullanmalarından kaynaklanabilir.

Güzel sanatlar fakültesi öğrencileri eğitim fakültesi, fen edebiyat fakültesi, mühendislik fakültesi ve turizm fakültesi öğrencilerine göre daha yenilikçidirler. Eğitim fakültesi ve fen edebiyat fakültesi öğrencilerine göre başarı ihtiyaçları daha yüksek; mühendislik ve turizm fakültesi öğrencilerine göre daha fazla iç kontrol odaklıdır. Bu farklılıklar güzel sanatlar fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin özgün düşünme, üretme ve yaratıcılık yeteneklerinin diğer fakültelere göre daha ön planda olmasından kısa zamanda çok daha fazla çalışma ortaya koyabilme yeteneklerinden kaynaklanabilir.

İİBF öğrencileri eğitim ve fen edebiyat fakültesi öğrencilerine göre başarı ihtiyacı daha yüksek; mühendislik fakültesi öğrencilerine göre daha iç kontrol odaklı; fen edebiyat ve mühendislik fakültesi öğrencilerine göre risk alma eğilimleri daha yüksek; fen edebiyat fakültesi öğrencilerine göre belirsizliğe karşı toleransları daha fazladır. Benzer şekilde mühendislik fakültesi ve turizm fakültesi öğrencilerinin de fen edebiyat fakültesi öğrencilerine göre belirsizliğe karşı toleransları daha fazladır. Bu farklılık İİBF, mühendislik fakültesi ve turizm fakültelerinin girişimcilik ve işletmecilik dersleriyle daha fazla iç içe olmasından kaynaklanabilir.

Eğitim fakültesi öğrencilerinin mühendislik fakültesi öğrencilerine göre iç kontrol odaklılıkları daha yüksektir. Bu farklılık eğitim fakültesi öğrencilerinin mühendislik fakültesi öğrencilerine göre daha yüksek bir öz motivasyona sahip olmalarından kaynaklanabilir. Çünkü eğitim fakültesi öğrencilerine motivasyon ve motivasyon kullanılmasına yönelik dersler verilmektedir (Soylu, 2007, s. 81). Bu durum eğitim fakültesi öğrencilerinin mühendislik fakültesi öğrencilerine göre daha iç kontrol odaklı olmasına neden olabilir.

Katılımcıların öğrenim gördükleri fakültelere göre girişimcilik niyetini değerlendirmede gruplar arasında farklılık bulunmaktadır. Bu farklılıklara göre güzel sanatlar fakültesi, İİBF, mühendislik fakültesi ve turizm fakültesi öğrencilerinin eğitim fakültesi ve fen edebiyat fakültesi

öğrencilerine göre girişimcilik niyetleri daha fazladır. Bunun nedeni eğitim ve fen edebiyat fakültesi öğrencileri eğitimini aldıkları mesleği icra etmeyi düşünmelerinden kaynaklanabilir.

Akademik Öneriler

Araştırmada ilk olarak iletişim, birlik, yönetim, yetkinlik ve duygusal bağlam boyutlarını bir bütün olarak ele alan aile yapısının girişimcilik eğilimi boyutları olan kendine güven, yenilikçilik, başarı ihtiyacı, risk alma eğilimi, iç kontrol odaklılık ve belirsizliğe karşı tolerans boyutları üzerindeki etkisine bakılmıştır. İkinci olarak girişimcilik eğilimi boyutları ile girişimcilik niyeti üzerindeki etkisine son olarak aile yapısının girişimcilik niyeti üzerindeki etkisi irdelenmiştir. Bu doğrultuda araştırma sonuçlarına dayalı akademik öneriler aşağıdadır.

AYDA yanıtları ayrı bir form üzerinde düzenlenen “tıpkı bizimki gibi”den “bizimkinin tam tersi” ucuna giden 10 basamaklı ölçek üzerinde derecelendirilmektedir. Kısaca AYDA’nın orijinal derecelemesi 1 ile 10 arasında değişmektedir. Her iki aralığa aynı puan verilerek bir tür 5’li derecelemeye dönüştürülmüştür. Bu araştırmada 5’li dereceleme tabi tutulan bu ölçeğin tepki kategorileri “1=Tam tersi (%0-%19),...5=Tümüyle aynı(%80-%100)” şeklinde düzenlenmiştir. 5’li dereceleme yapıldığında Gülerce’nin belirttiği boyutlar ve toplam puanları değişmemektedir. Ancak ölçeğin orijinal derecelemesi 1 ile 10 arasında değiştiği için 5’li dereceleme yapıldığında orijinal ölçekteki puanlama 5’li likert tipine dönüştürüldüğünde puanlamada bir takım zorluklar yaşanmaktadır. Bu nedenle ölçeğin kullanımında orijinal ölçeğin kullanılması önerilmektedir. Tezde kullandığımız aile yapısı ölçeği tek ölçekti ve psikoloji alanındaki araştırmalarda kullanılan bir ölçekti. Bu nedenle yönetim ve organizasyon alanında kullanılabilecek yeni bir aile yapısı ölçeği geliştirilebilir.

Başarılı girişimcilere görüşme yöntemiyle nasıl bir aile ortamında yetiştiklerine ilişkin nitel bir araştırma yapılabilir. Bu görüşme sonuçları, aile yapısı girişimcilik eğilimi ve niyeti ilişkisini daha iyi anlamaya katkı sağlayabilir.

Aile yapısındaki uyum ile girişimcilik niyeti arasındaki ilişkide girişimcilik eğiliminin aracılık rolü irdelenebilir.

Yöneticilere Öneriler

Araştırma verileri Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İletişim Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Turizm Fakültesi ve Takı Teknolojisi ve Tasarım Yüksekokulunda öğrenim gören son sınıf öğrencilerinden anket kullanılarak toplanmıştır. Son sınıf öğrencilerinin ortalama yaşları 21-23 arasında değişmektedir. Bu genç yaş grubundaki kadın ve erkek öğrencilerin girişimcilik eğilimi ve girişimcilik niyetlerini ortaya çıkartmak amacıyla aktiviteler düzenlenebilir; örneğin başarılı yönetici ve girişimciler üniversiteye davet edilerek konferanslar, sohbet toplantıları vb. yapılabilir.

Bundan sonraki çalışmalar daha küçük yaş gruplarına örneğin orta öğretim öğrencilerine yönelik yapılabilir. Böylece girişimcilik eğiliminin daha küçük yaşlarda ortaya çıkartılarak bu yönde eğitilmesi sağlanabilir. Ayrıca girişimcilik eğitimleri orta öğretim müfredatına konulabilir.

Araştırmada aile yapısının girişimcilik eğilimini etkilediği sonucu çıkmıştır. Araştırma sonucu girişimcilik eğiliminin ortaya çıkmasında ailenin önemli bir unsur olduğunu göstermektedir. Girişimci bir çocuk yetiştirmenin yolunun ailede başlayacağı söylenebilir. Girişimci bir çocuk yetiştirmek için öncelikli olarak ailelerin eğitilmesi gerekmektedir. Ailelerin dikkatini bu noktaya çekmek gereklidir. Bu konuda üniversitelere, halk eğitim merkezlerine, KOSGEB, yöneticilere, belediyelere, kanun koyuculara önemli görevler düşmektedir. Ailelere, çocuklarının kamu ve özel sektörde çalışabilmelerinin dışında kendi işini kurmalarının da cesur bir girişim olduğu, bu anlamda girişimcilik ruhuna sahip çocuklarını başka alanlara yöneltmek yerine cesaret vererek desteklemelerinin önemine yönelik eğitimler verilebilir. Ülkenin gelişimi ile karakterli (bilgili, nitelikli, yenilikçi, ahlaklı) girişimcilik arasındaki ilişkinin anlatımında; dizilerden, sosyal medyadan, filmlerden ve benzer araçlardan yararlanılabilir.

KAYNAKLAR

- Abishov, N., Yılmaz, Y., ve Seydinbekuli, A. D. (2015). Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinde Ailesel Özelliklerin Etkisi. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 6(6), 43-53.
- Ajzen, I. (1991). The Theory of Planned Behavior. *Organizational Behavior And Human Decision Processes*, 50, 179-211.
- Akçakanat, T., Mücevher, M. H., ve Çarıkçı, İ. H. (2014). Sözel, Sayısal ve Eşit Ağırlık Bölümlerinde Okuyan Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi: SdÜ Örneği. *AKÜ İİBF Dergisi- Cilt XVI Sayı:2 Yıl: Aralık 2014.Sayfalar:137-153*.
- Akgün, S. S. (2019). *Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Niyet İle İşsizlik Kaygısı Arasındaki İlişki*. (Yüksek Lisans). Sakarya Üniversitesi.
- Akkaya, M. A. (2015). *Girişimcilik ve Özel Teşebbüs Hürriyeti Açısından Türk Hukuk Sisteminin Analizi* (M. Marangoz, K. Karaosmanoğlu, ve G. Hız Eds.). II. Uluslararası Girişimcilik ve Kariyer Sempozyumu: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- Akpınar, S. (2011). *Girişimciliğin Temel Bilgileri*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Aktaş, G. (2015). Türkiye'de Aile Sosyolojisi Çalışmalarına Genel Bir Bakış. *Sosyoloji Konferansları*, 52, 419-441. doi:DOI: 10.18368/IU/sk.53365
- Akyurt, N. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi: Sağlık Örneği. *Medical Sciences*, 13(2), 43-47.
- Akyüz, K. C., Gök, A. G., ve Yıldırım, İ. (2015). Orman Ürünleri Sanayi Sektöründe Çalışanların Kişilik Özelliklerinin Girişimci Olma Niyetleri Üzerine Etkileri. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 10(1).
- Alacahan, O. (2010). Aile Birliğini Oluşturan Faktörler ve İşlevleri. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 11(1), 289-298.
- Aldrich, H. E., ve Cliff, J. E. (2003). The Pervasive Effects of Family on Entrepreneurship: Toward A Family Embeddedness Perspective. *Journal of Business Venturing*, 18, 573-596.
- Alp, F. (2021). *Z Kuşağının Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıklarının Aile İçi İletişime Etkisi: Sakarya Üniversitesi İletişim Fakültesi Örneği*. (Yüksek Lisans). Sakarya Üniversitesi.
- Alpar, R. (2016). *Spor, Sağlık ve Eğitim Bilimlerinden Örneklerle Uygulamalı İstatistik ve Geçerlik-Güvenirlik* (4. Baskı ed.). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Aluş, Y. (2016). *Türk Ailesinde Eşler Arası Mutluluk Algısı ve Beklentileri: Sakarya İli Örneği*. (Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arseven, A. (2016). Öz Yeterlilik: Bir Kavram Analizi. *International Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11/19, 63-80.
- Aşkın, A., Nehir, S., ve Vural, S. Ö. (2011). Tarihsel Süreçte Girişimcilik Kavramı ve Gelişimi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 6(2).
- Aydemir, B. (2022). *İş-Serbest Zaman Çatışmasının İşe İlişkin Ruminasyon ve İşe Bağlılık Üzerine Etkisi: Akademisyenler Üzerine Bir Araştırma*. (Yüksek Lisans). Mersin Üniversitesi.
- Aytaç, Ö., ve İlhan, S. (2007). Girişimcilik ve Girişimci Kültür: Sosyolojik Bir Perspektif. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*(18), 101-120.
- Bahadır, Ö. (2018). *Planlı Davranış Teorisi Çerçevesinde Girişimcilik Niyetini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi*. (Doktora). Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bahadır, Ö., ve Çakmak, A. F. (2018). Planlı Davranış Teorisi Çerçevesinde Girişimcilik Niyetini Etkileyen Faktörler. *Business and Mangament Studies: An International Journal*, 6(1), 166-192.

- Ballı, A. İ. K., ve Üstün, F. (2019). Girişimci Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Niyeti Üzerine Etkisi: Uygulamalı Girişimcilik Eğitimine Katılanlar Üzerine Bir Çalışma. *Business and Mangament Studies: An International Journal*, 7(1), 308-326.
- Ballı, E., ve Ballı, A. İ. K. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Bireysel Değerleri ve Girişimcilik Eğilimleri. *Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi Cilt:18. Sayı:1. Haziran 2014 ss.101-121*.
- Bandura, A. (1986). Social Foundations of Thought and Action. *Englewood Cliffs, NJ*, 1986(23-28).
- Barba-Sánchez, V., ve Atienza-Sahuquillo, C. (2018). Entrepreneurial Intention Among Engineering Students: The Role Of entrepreneurship Education. *European Research on Management And Business Economics*, 24, 53-61.
- Barutçu, E., ve İrmiş, A. (2012). Öğrencilerin Kendilerini Girişimci Bir Kişiliğe Sahip Görmelerini ve İş Kurma Niyetlerini Etkileyen Faktörler: Bir alan araştırması. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 26(2), 1-25.
- Başar, E., Altın, H., ve Doğan, V. (2013). *Girişimcilik*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.
- Başol, O. (2010). *Girişimci Kadın ve Erkeklerin Başarı Algısındaki Farklılıklar: Küçük Ölçekli İşletmelerde Bursa İli Örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi.
- Bayraktaroğlu, S., ve Özdemir, Y. (2010). Yerel Girişimcilik Dinamikleri: Adapazarı'nda Mobilyacılık Sektörünün Sözlü Tarih Yöntemiyle Anlaşılması. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 8(2).
- Bedük, A. (2005). Türkiye'de Çalışan Kadın ve Kadın Girişimciliği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(12), 106-117.
- Bekman, Ö. G., ve Gündüz, Ş. (2022). Yöneticilerin Z Kuşağından Beklentileri ve Z Kuşağının İş Yaşamı Beklentileri. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 18(2), 649-682.
- Bildirici, Ü., ve Loş, N. (2013). *Girişimcilikte Yeni Eğilimler: Kadın Girişimciliği* (M. Marangoz, K. Karaosmanoğlu, S. Tezören, ve Ü. Manat Eds.). Uluslararası Girişimcilik ve Kariyer Sempozyumu 1-3 Kasım 2013 Muğla-Türkiye.
- Bilgiseven, E. B. (2020). *Yeni Kurulan İşletmelerde Girişimcilik Niyetinin Ortaya Çıkmasında Etkili Olan Faktörlerin Analizi: Ampirik Bir Çalışma*. (Doktora). İstanbul Ticaret Üniversitesi.
- Bilgiseven, E. B., ve Kasımoğlu, M. (2020). Start Up Girişimlerde Girişimcilik Niyeti Üzerinde Etkili Olan Faktörler Arasındaki İlişkinin Analizi. *Girişimcilik İnovasyon ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 4(7), 41-59.
- Bird, B. (1988). Implementing Entrepreneurial Ideas: The Case for Intention. *Academy of Management Review*, 13(3), 442-453.
- Blumer, H. (2005). *Society as Symbolic Interaction*. Toronto, Ontario.
- Boyd, N. G., ve Vozikis, G. S. (1994). The Influence of Self -Efficacy on The Development of Entrepreneurial Intentions and Actions. *Entrepreneurship theory and practice*, 18(4):63-67.
- Boz, M., ve Tükeltürk, Ş. A. (2013). *Girişimcilik Eğitiminin Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerine Etkileri: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Alan Çalışması* (M. Marangoz, K. Karaosmanoğlu, S. Tezören, ve Ü. Manat Eds.). Uluslararası Girişimcilik ve Kariyer Sempozyumu 1-3 Kasım 2013 Muğla-Türkiye.
- Bozkurt, Ö. (2006). Girişimcilik Eğiliminde Kişilik Özelliklerinin Önemi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1(2).
- Bozkurt, Ö. Ç. (2011). *Dünya'da ve Türkiye'de Girişimcilik Eğitimi: Başarılı Girişimciler ve Öğretim Üyelerinden Öneriler*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Bozkurt, Ö. Ç., Kalkan, A., Koyuncu, O., ve Alparslan, A. M. (2012). Türkiye'de Girişimciliğin Gelişimi: Girişimciler Üzerinde Nitel Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(15), 229-247.

Bozyiğit, S., ve Yaşa, E. (2015). Ailenin Rol Model Alınmasının ve Aile Desteğinin Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerine Etkisi. *Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi Cilt:19. Sayı:1. Haziran 2015 ss.59-79.*

Büyüköztürk, Ş. (2020). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı İstatistik, Araştırma Deseni Uygulamaları ve Yorum* (28. Baskı ed.): Pegem Akademi.

Büyükyılmaz, O., Karakaya, A., ve Yıldırım, C. (2015). Girişimcilik Eğitimi Alan Bireylerin Demografik Özellikleri Açısından Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki Farklar. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 10(2)*, 105-125.

Cambridge. (2021). Cambridge Dictionary. Retrieved from <https://dictionary.cambridge.org/tr/s%C3%B6zl%C3%BCk/ingilizce-t%C3%BCrk%C3%A7e/inclination>

Carlsson, B., Braunerhjelm, P., McKelvey, M., Olofsson, C., Persson, L., ve Ylinenpää, H. k. (2013). The Evolving Domain Of Entrepreneurship Research. *Small Bus Econ 41:913–930.* doi:DOI 10.1007/s11187-013-9503-y

Ceyhan, S., Yılmaz, S., ve Batga, B. (2020). Duygusal Zeka İle Girişimcilik Eğilimi Arasında Öz Yeterliliğin Aracılık Rolü: Çukurova Üniversitesinde Bir Alan Araştırması. *International Journal Entrepreneurship and Management Inquiries, 4(6).*

Chaudhary, R. (2016). Demographic Factors, Personality and Entrepreneurial Inclination A Study Among Indian University Students. *Education + Training, 59(2).*

Chen, Y.-F., ve Lai, M.-C. (2010). Factors Influencing the Entrepreneurial Attitude of Taiwanese Tertiary-Level Business Students. *Social Behavior and Personality: an international journal, 38*, 1-12. doi:10.2224/sbp.2010.38.1.1

Conner, M., ve Armitage, C. J. (1998). Extending the Theory of Planned Behavior: A Review and Avenues for Further Research. *Journal of Applied Social Psychology, 28(15)*, 1429-1464.

Crant, J. M. (1996). The Proactive Personality Scale As A Predictor of Entrepreneurial Intention. *Journal of Small Business Management.*

Cüceloğlu, D. (1994). *Yeniden İnsandan İnsana*. Ankara: Remzi Kitabevi.

Çakıcı, A. (2004). Kadın Girişimcilerin İşyeri Kararlarındaki Etkisi Üzerine Yapılan Bir Araştırma. *Verimlilik Dergisi.*

Çakırlı, N. (2017). *Anne-Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumları ile 5-6 Yaş Aralığındaki Çocukların Özgüven Düzeylerinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans).

Çelik, A. (2021). *Covid-19 Sürecinde Türkiye'de Sosyal Politika*: Orion Kitabevi.

Çelik, A., İnce, M., ve Bozyiğit, S. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Niyetlerini Etkileyen Ailesel Faktörleri Belirlemeye Yönelik Bir Çalışma. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 7(3)*, 113-124.

Çelik, M., ve Karababa, A. G. (2018). Girişimcilik Niyetlerinin Demografik Faktörlere Göre İncelenmesi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 13(1)*, 57-67.

Çilingir, S. K. (2018). *Aile ve Çevre İlişkisi* (R. Küçükali Ed.). Ankara: Anı Yayıncılık.

Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., ve Büyüköztürk, Ş. (2021). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve Lisrel Uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.

Danışman, I. G., ve Köksal, S. (2011). Ailedeki Koruyucu Etkiler Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirliği. *Türk Psikoloji Yazıları, 14(28)*, 39-46.

Debarliev, S., Janesta-Iliev, A., Bozhinovska, T., ve Ilieva, V. (2015). Antecedents of Entrepreneurial Intention: Evidence From Republic of Macedonia. *Business and Economic Horizons, 11(3)*, 143-161.

- Demir, F. M., Yıldız, A., ve Fırat, A. (2020). Kamuda İstihdam İstek ve Baskısının Girişimcilik Üzerine Etkisinin Belirlenmesi: Kalitatif Bir Analiz. *Girişimcilik İnovasyon ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 4(7), 25-40.
- Demir, H., ve Demiryürek, K. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik eğilimlerinin Belirlenmesi: OMÜ Ziraat Fakültesi Örneği. *KSÜ Tarım ve Doğa Dergisi* 21 (Özel Sayı), 168-176.
- Demirel, H., ve Doğan, S. Ö. (2020). Ortaokul Öğrencilerinin Aile Bağları ve Ailede Şiddet Görmeye Durumunun Benlik Saygısına Etkisi. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi/JRES*, 7(1), 124-142.
- Denanyoh, R., Adjei, K., ve Nyemekye, G. E. (2015). Factors That Impact On Entrepreneurial Intention Of Tertiary Students In Ghana. *International Journal of Business and Social Research*, 5(3), 19-29.
- Doğan, N. (2013). *Türkiye'de Girişimcilik Eğilimi: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma*. (Doktora). İstanbul üniversitesi.
- Duman, B., ve Met, Ö. L. (2015). *Girişimcilik Eğilim İçerisinde Finansal Faktörlerin Algılanması; Bigadiç Meslek Yüksekokulu Örneği* (M. Marangoz, K. Karaosmanoğlu, ve G. Hız Eds.). II. Uluslararası Girişimcilik ve Kariyer Sempozyumu 9-11 Ekim Muğla-Türkiye.
- Durak, İ. (2011). Girişimciliği Etkileyen Çevresel Faktörlerle İlgili Girişimcilerin Tutumları: Bir Alan Araştırması. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 191-213.
- Durak, İ. (2020). Girişimcilik Eğilimi, Eğitimi ve Niyeti Arasındaki İlişkinin Parametrik Tekniklerle Analizi: Düzce Üniversitesi Örneği. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2).
- Duran, C., Büber, H., ve Gümüştekin, G. E. (2013). Girişimcilik Hislerine Eğitimin Katkısı: Kütahya Meslek Yüksekokulu Makine Programı Örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(2).
- Dursun, İ., ve Alınacak, Ü. (2019). Likert Ölçeklerinde Seçenek Etiketleme Kararları: Kullanılan Etiketler Ölçüm Sonuçlarını Etkiler mi? *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(33).
- Durukan, L. (2021). Türkiye'de Kadın Girişimcilerin Desteklenmesinde KOSGEB'in Rolü. *Gazi İktisat ve İşletme Dergisi*, 7(1), 17-37.
- Duygulu, E. (2008). Algılanan Kurumsal Görünüm, Proaktif Kişilik Özelliği ve İş Kurma (Girişimcilik) Tutumu: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Öğrencileri Üzerine Bir İnceleme. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2).
- Dündar, Ö. Z. (2020). *Değişen ve Değiş(e)meyen Yönleriyle Aile: Yapısı, Türleri, İşlevleri*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Dündar, S., ve Ağca, V. (2007). Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisan Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin İncelenmesine İlişkin Ampirik Bir Çalışma. *H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25(1), 121-142.
- Ekiyor, A., ve Kızılkaya, S. (2017). Aile Yapısının Girişimcilik Üzerine Etkisi: Eczacılar Örneği. *International Journal of Academic Value Studies (Javstudies)*, 3(10), 112-123.
- Elfvig, J., Brännback, M., ve Carsrud, A. (2009). *Toward A Contextual Model of Entrepreneurial Intentions, Understanding The Entrepreneurial Mind* (A. L. Carsrud ve M. Brännback Eds.).
- Engel, K. S., ve Moosbrugger, H. (2003). Evaluating The Fit of Structural Equation Models: Tests of Significance and Descriptive Goodness- of- Fit Measures. *Methods of Psychological Research Online* 2003,, 8(2), 23-74.
- Engle, R. L., Dimitriadi, N., Gavidia, J. V., Schlaegel, C., Delanoe, S., Alvarado, I., He, X., Buame, S., ve Wolff, B. (2010). Entrepreneurial Intent A Twelve-Contry Evaluation of Ajzen's Model of Planned Behavior. *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, 16(1), 35-37. doi:10.1108/13552551011020063

- Erbir, M. (2020). Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma: Kayseri Üniversitesi Örneği. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi AEÜİİBFD*, 4(2).
- Erdoğan, E. (2014). *Türk Aile Yapısında Aile İçi İletişimin İnternet ve Televizyon Kullanımı Bağlamında İncelenmesi: Üniversite Lojmanları Örneği*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Eryılmaz, A. (2010). Aile Yapısı Ergeni Mutlu Eder mi? *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 11(6).
- Evirgen, N. (2010). *Aile İçi Örüntülerin Çocukların Algıları Açısından İncelenmesi*. (Yüksek Lisans). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Evsile, M. (2018). Cumhuriyet Döneminde Sanayileşme Faaliyetleri (1923-1950). *History Studies International Journal of History*. doi:10.9737/hist.2018.666
- Eyel, C. Ş. (2018). *Bireysel Değerlerin Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkisi*. (Doktora). İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Floyd, F. J., ve Widaman, K. F. (1995). Factor Analysis in The Development and Refinement of Clinical Assessment Instruments. *Psychological assessment*, 7(3), 286.
- Fornell, C., ve Larcker, D. F. (1981). Structural Equation Models With Unobservable Variables and Measurement Error: Algebra and Statistics. *Journal of Marketing Research*, XVIII, 382-388.
- Franco, M. r., Haase, H., ve Lautenschla'ger, A. (2010). Students' Entrepreneurial Intentions: An Inter-Regional Comparison. *Education + Training*, 52(4), 260-275. doi:DOI 10.1108/00400911011050945
- Ganiyusufoglu, A. (2018). *Geçmişten Günümüze Konya İli Girişimcilik Araştırması*. (Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi.
- Gartner, W. B. (1989). Who Is an Entrepreneur? Is the Wrong Question. *Entrepreneurship theory and practice*.
- Gençay, E. (2017). *Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Niyetine Etkisi: Bir Araştırma*. (Yükseklisans). Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Gençay, E., ve Döven, M. S. (2019). Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Niyetine Etkisi: Mersin Üniversitesi'nde Bir Araştırma. *Stratejik Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 89-123.
- George, D., ve Mallery, P. (2019). *IBM SPSS statistics 26 Step by Step: A Simple Guide and Reference*: Routledge.
- Girli, A. (2018). *Aile Danışmanlığı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gökbayır, S. (2012). Gizli Bir Cemiyetten İktidara: Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin 1908 Seçimleri Siyası Programı. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 3(1): 61-96.
- Güçlü, S. (2020). *Aileye İlişkin Kuramsal Yaklaşımlar*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Güdek, K. (2013). *Birey ve Aile Sosyal Çalışma*. İstanbul: Nobel Tıp Kitapevleri Ltd. Şti.
- Gül, H., ve Beyşenova, A. (2018). Kontrol Odağı ve Girişimcilik Eğilimi İlişkisi: KTMÜ Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7, 2.
- Gülerce, A. (1996). *Türkiye'de Ailelerin Psikolojik Örüntüleri*. Boğaziçi Üniversitesi Matbaası.
- Güreşçi, E. (2014). Girişimcilik Eğilimi Üzerine Bir Araştırma: İspir Hamza Polat MYO Örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 9(1), 23-38.
- Haktanır, G., Baran, G., ve Alisinanoğlu, F. (1998). Çalışan Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumları. *Eğitim ve Bilib*.

- Harris, S. R. (2008). What Is Family Diversity? Objective and Interpretive Approaches. *Journal of Family Issues*, 29(11), 1407-1425.
- Hisrich, R. D. (1990). Entrepreneurship/Intrapreneurship. *American Psychologist*, 42(2), 209-222.
- Huang, C.-C., Wang, Y.-M., Wu, T.-W., ve Wang, P.-A. (2013). An Emprical Analysis of the Antecedents and Performance Consequences of Using the Moodle Platform. *International Journal of Information and Education Technology*, 3(2), 217-221.
- İlter, B. (2008). *Girişimcilik Sürecinde Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Sorunların Analizi*. (Doktora). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İnce, F. (2018). Z Kuşağının Girişimcilik Eğilimi: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.
- İsmen, A. E. (2004). Duygusal Zeka Ve Aile İşlevleri Arasındaki İlişki. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(11), 55-75.
- İşcan, Ö. F., ve Kaygın, E. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 15(2), 443-462.
- Kadan, G. (2018). *Aile Eğitiminde Yaklaşımlar* (R. Küçükali Ed.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kalafatoğlu, Y. (2019). Kalıp Yargıların Girişimcilik Niyetine Etkisi. *İş ve İnsan Dergisi*, 7(1), 105-118.
- Kalaycı, Ş. (2016). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri (7. Baskı). Ankara: Asil Yayıncılık.
- Kalfaoğlu, S. (2018). Duygusal Zeka İle Girişimcilik Eğilimi İlişkisi: Dega Katılımcıları Üzerine Bir Araştırma. *Journal of Social And Humanities Sciences Reserarch*, 5(27), 2827-2845.
- Kandemir, N. A. (2019). *Aile İçi İletişim Çatışmalarının Temel Atıf Hatası Bağlamında Değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karaarslan, M. H. (2016). İşletme Bölümü Öğrencilerinin Kendi İşlerini Kurma Konusunda Algıladıkları Sosyal Normlar. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 12(28), 143-161.
- Karabey, C. N. (2009). *Girişimcilikte Fırsat Tanımlamayı Etkileyen Bireysel Faktörler: Beşeri ve Sosyal Sermaye Perspektifi*. (Doktora). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karabey, C. N. (2013). Girişimsel Düşünceyi Anlamak: Düşünme Tarzı ve Risk Tercihinin Girişimsel Özyetkinlik ve Girişimcilik Niyeti ile İlişkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(3), 143-159.
- Karakas, A. F. (2012). *İşletme ve Mühendislik Bölümü Öğrencilerinin Girişimcilik Eğiliminin Karşılaştırılması: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Örneği*. (Yüksek Lisans). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Karşlı, H. O. (2018). *Kişilik Özellikleri ve Girişimcilik Niyeti Arasındaki İlişkinin Proaktif Kişilik Boyutu Açısından İncelenmesi*. (Yüksek Lisans). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaya, A. (2017). *İş-Aile Çatışmasının İç Girişimcilik Üzerindeki Etkisini Belirlemeye Yönelik Turizm Sektörü Çalışanları Üzerinde Bir Araştırma*. (Yüksek Lisans). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi.
- Kaya, M. (1997). Ailede Anne-Baba Tutumlarının Çocuğun Kişilik ve Benlik Gelişimindeki Rolü. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9(9), 193-204.
- Kaya, Ş. (2019). *Lisans Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Bilgi Teknolojileri Yeterliliklerine Göre Değerlendirilmesi: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Turizm Fakültesi Örneği*. (Yüksek Lisans).
- Kaygın, E. (2011). *Girişimcilik Sürecinde Dönüştürücü Liderlik Anlayışı- Bir Uygulama*. (Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi.

- Kaygın, E., ve Güven, B. (2015). Girişimci Olmayı Belirleyen Faktörler. Retrieved from <https://www.researchgate.net/publication/32910476>
- Keskin, S. (2014). Türkiye'de Kadın Girişimcilerin Durumu. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 9(1).
- Keskin, S. (2017). Kadın ve Erkek Girişimciler Arasındaki Farklılıklar. *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü e-Dergi*, 1(1).
- Kılıç, E. (2019). *Meslek Seçiminde Ailenin Etkisine Yönelik Bir Araştırma*. (Yüksek Lisans). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kim, H.-Y. (2013). Statistical Notes for Clinical Researchers: Assessing Normal Distribution(2) Using Skewness and Kurtosis. *Restorative Dentistry and Endodontics (RDE)*. doi:<http://dx.doi.org/10.5395/rde.2013.38.1.52>
- Kır, İ. (2006). Toplumsal Bir Kurum Olarak Ailenin İşlevleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(36), 381-404.
- Kirişoğlu, Ş. (2016). *Genç Yetişkinlerin Aile Yapıları ile Benlik Saygısı ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans). Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Koçak, S. (2019). İletişim Çalışmalarının Girişimcilikteki Rolü ve Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Kavramına Bakışı Üzerine Bir Araştırma. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication - TOJDAC*, 9(2), 263-291.
- Koh, H. C. (1995). Factors Associated With Entrepreneurial Inclination: An Empirical Study of Business Undergraduates in Hong Kong. *Journal of Small Business & Entrepreneurship*, 12(2), 29-41. doi:10.1080/08276331.1995.10600487
- Koh, H. C. (1996). Testing Hypotheses Of Entrepreneurial Characteristics: A Study of Hong Kong MBA Students. *Journal of Managerial Psychology*, 11(3), 12-25. doi:10.1108/02683949610113566
- Korkmaz, O. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(2), 209-226.
- KOSGEB. (2022). KOSGEB Girişimcilik El Kitabı. Retrieved from <https://www.kosgeb.gov.tr>
- Köse, C. (2014). *Girişimcilik ve İnovasyonun ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkileri: Bir Panel Veri Analizi*. (Doktora). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Krueger, N. F., ve Carsrud, A. L. (1993). Entrepreneurial intentions: Applying The Theory of Planned Behaviour. *Entrepreneurship & Regional Development*, 5(4), 315-330. doi:10.1080/08985629300000020
- Krueger, N. F., Reilly, M. D., ve Carsrud, A. L. (2000). Competing Models of Entrepreneurial Intentions. *Journal of Business Venturing*, 15, 411-432.
- Krüger, C., ve Ramos, L. F. (2020). Entrepreneurial Behavior From Behavioral Characteristics and Entrepreneurial Intent. *Iberoamerican Journal of Entrepreneurship and Small Business*, 9(4), 528-555.
- Kusmintarti, A., Thoyib, A., Maskie, G., ve Ashar, K. (2016). Entrepreneurial Characteristics As A Mediation of Entrepreneurial Education Influence on Entrepreneurial Intention. *EDITORIAL REVIEW BOARD*, 19(1), 24.
- Kuvat, Ö. (2019). Bilişim Sektöründe Girişimcilik, Balıkesir Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilim ve Niyetleri Üzerine Bir Araştırma. *Yönetim ve Ekonomisi*, 26(1).
- Küçükali, R. (2018). *Çocuk ve Aile*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Lee, S. M., ve Peterson, S. J. (2000). Culture, Entrepreneurial Orientation, And Global Competitiveness. *Journal Of World Business*, 35(4), 401-416.
- Liang, C.-T., Chia, T.-L., ve Liang, C. (2015). Effect of Personality Differences in Shaping Entrepreneurial Intention. *International Journal of Business and Social Science*, Vol. 6,(4(1)).

- Lim, Y.-M., Lee, T.-H., ve Cheng, B.-L. (2012). Entrepreneurial Inclination Among Business Students: A Malaysian Study. *The South East Asian Journal of Management*, 6(2).
- Liñán, F. (2004). Intention-Based Models of Entrepreneurship Education. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/235937886_
- Linan, F., ve Chen, Y.-W. (2009). Development and Cross-Cultural Application of a Specific Instrument to Measure Entrepreneurial Intentions. *Baylor University*.
- Liñán, F., ve Chen, Y.-W. (2009). Development And Cross-Cultural Application Of A Specific Instrument To Measure Entrepreneurial Intentions. *Entrepreneurship theory and practice*.
- Liñán, F., ve Rodríguez-Cohard, J. C. (2004). Entrepreneurial Attitudes of Andalusian University Students. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/23731103_
- Loş, N., ve Bildirici, Ü. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özellikleri Üzerine: Girişimci Üniversite*. Uluslararası Girişimcilik ve Kariyer Sempozyumu Bildiriler Kitabı: Star Ajans Ltd. Şti.
- McClelland, D. C. (1961). The Achieving Society. *New York: Van Nostrand*.
- Mecek, M. (2013). *Kamu Kurumları ve Kamu İdarelerinin Tarihsel Süreç İçerisinde Girişimcilik Üzerine Etkileri* (M. Marangoz, K. Karaosmanoğlu, S. Tezören, ve Ü. Manat Eds.). Uluslararası Girişimcilik ve Kariyer Sempozyumu 1-3 Kasım 2013 Muğla-Türkiye.
- Mirza, Ş., ve Demiral, G. (2019). Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerindeki Etkileri ve Yüksek Lisans Öğrencileri Üzerinde Bir Uygulama. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 11(4), 3256-3268.
- Muzyka, D. (1995). On Transformation and Adaptation: Building the Entrepreneurial Corporation. *European Management*, 13(4), 346-362.
- Müftüoğlu, T., Akbulut, Y., ve Özsoy, A. (1996). Türkiye’de Girişimcilik Tarihi. *TOSYÖV Girişim*(8).
- Naktiyok, A., ve Timuroğlu, M. K. (2009). Öğrencilerin Motivasyonel Değerlerinin Girişimcilik Niyetleri Üzerine Etkisi ve Bir Uygulama. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 23(3), 85-103.
- Oğrak, A., İşleyen, Ş., Altun, Y., ve Aksoy, G. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Niyetlerini İncelemeye Yönelik Bir Araştırma: Örnek Bir Uygulama. *Social Mentality And Researcher Thinkers Journal*, 4(13), 834-845.
- Olmuş, G. Ö. (2001). *Ergenlerin, Aile İçeri Psikolojik Örüntülere Göre Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzlarının İncelenmesi*. (Yüksek Lisans). Marmara Üniversitesi.
- Örücü, E., Kılıç, R., ve Yılmaz, Ö. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinde Ailesel Faktörlerin Etkisi Üzerine Bir Uygulama. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 2(29), 27-47.
- Özbozkurt, O. B., Birsan, V., ve Şahin, A. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri: Bersin İlinde Bulunan Bir Vakıf Üniversitesi Üzerine Araştırma. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 11(3), 1644-1655.
- Özçoban, E. (2018). *Temel Motivasyon Kaynaklarının Girişimcilik Eğilimi Üzerine Etkisi: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. (Yüksek Lisans).
- Özdemir, A., Özgüner, M., ve Alkış, H. (2018). Üniversitelerde Verilen Girişimcilik Eğitimi Girişimci Kişilik Özelliklerini Nasıl Etkiler? Deneyisel Bir Araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 21(2), 430-447.
- Özdemir, A. A. (2014). Kültür, Benlik Saygısı Ve Girişimcilik Eğilimi: Amerikan Ve Türk Üniversite Öğrencilerinde Karşılaştırmalı Bir Çalışma. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi, Cilt/Vol:43, Sayı/No:2, 2014, 351-367*.
- Özdemir, S. M. (2008). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretim Sürecine İlişkin Öz-Yeterlik İnançlarının Çeşitlik Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*(54), 277-306.

Özden, K., Temurlenk, M. S., ve Başar, S. (2008). Girişimcilik Eğilimi: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Review of Social, Economic & Business Studies*, 11(12), 1-20.

Özdevecioğlu, M., ve Karaca, M. (2015). *Girişimcilik Girişimci Kişilik Kavram ve Uygulama*. Konya: Eğitim Yayınevi.

Özgüner, Z., Özgüner, M., ve Özdemir, A. (2017). *Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Çeşitli Demografik Değişkenler Bağlamında Değerlendirilmesi* Paper presented at the 2nd International Scientific Researches Congress on Humanities and Social Sciences (IBAD-2017).

Özler, N. D. E., Giderler, C., ve Baran, H. (2017). Öz Yeterlilik ve Kontrol Odağının Bireylerin Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 13(13), 736-747.

Paksoy, S. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma: Kilis 7 Aralık Üniversitesi İBFF Örneği* (M. Marangoz, K. Karaosmanoğlu, S. Tezören, ve Ü. Manat Eds.). Uluslararası Girişimcilik ve Kariyer Sempozyumu Bildiriler Kitabı: Star Ajans Ltd. Şti.

Pan, V. L., ve Akay, C. (2015). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 10(2), 125-138. doi:http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2015.10.2.1C0637

Pruett, M., Shinnar, R., Toney, B., Llopis, F., ve Fox, J. (2009). Explaining Entrepreneurial Intentions of University Students: A Cross-Cultural Study. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*.

Ranwala, R., ve Dissanayake, D. (2016). Big Five Personality Traits And Entrepreneurial Inclination: A Study Based on Sri Lankan Undergraduates. *Social and Basic Science Review*, 4(4), 84-98.

Rask, K., Päivi, Å. K., Paavilainen, E., ve Laippala, P. (2003). Adolescent Subjective Well-Being And Family Dynamics. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 17(2), 129-138.

Rauch, A., ve Frese, M. (2000). Psychological Approaches To Entrepreneurial Success: A General Model And An Overview Of Findings. *International Review Of Industrial And Organizational Psychology*, 15, 101-142.

Raykov, T., ve Marcoulides, G. A. (2008). *An Introduction to Applied Multivariate Analysis*: Routledge.

Robbins, S. P., ve Judge, T. A. (2015). *Örgütsel Davranış* (İ. Erdem Ed.): Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık.

Robinson, P. B., Stimpson, D. V., Huefner, J. C., ve Hunt, H. K. (1991). An Attitude Approach to The Prediction of Entrepreneurship. *Entrepreneurship theory and practice*, 15(4), 13-32.

Ronstadt, R. (1984). *Entrepreneurship: Text, Cases and Notes*. Dover, MA: Lord.

Sadykova, G., ve Eleren, A. (2016). Girişimcilik Eğilimi ile Mutluluk Algısı Arasındaki İlişki: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(5), 189-209.

Sandhu, M. S., Sidique, S. F., ve Riaz, S. (2010). Entrepreneurship Barriers and Entrepreneurial Inclination Among Malaysian Postgraduate Students. *International Journal of Entrepreneurial Behaviour and Research*, 17(4), 428-449. doi:DOI 10.1108/13552551111139656

Sarıtaş, A., ve Duran, G. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Tespitine İlişkin Bir Araştırma. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1).

Saruhan, Ş. C., ve Özdemirci, A. (2013). *Bilim, Felsefe ve Metodoloji*. 3. Baskı İstanbul: Beta Basım A.Ş.

Schwartz, M. A., ve Scott, B. (2017). *Marriages And Families: Diversity And Change*: Pearson.

- Seçer, İ. (2015). *SPSS ve LISREL ile Pratik Veri Analizi Analiz ve Raporlama* (2. Baskı ed.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Senemoğlu, N. (2020). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulama*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sezer, C. (2013). Kariyer Olarak Girişimcilik ve Girişimcilik Niyetini Etkileyen Faktörlerin İçerik Analizi ile Belirlenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 49-60.
- Shapero, A., ve Sokol, L. (1982). *The Social Dimensions of Entrepreneurship*: Prentice-Hall.
- Soylu, A. (2007). *Fırat Üniversitesi Öğrencilerinin Sosyal ve Duyusal Öğrenme Becerileri*. (Yüksek Lisans). Fırat Üniversitesi.
- Soysal, A. (2010). Kadın Girişimcilerin Özellikleri, Karşılaştıkları Sorunlar ve İş Kuracak Kadınlara Öneriler: Kahramanmaraş İlinde Bir Araştırma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(1), 71-95.
- Sözbilir, F. (2017). Yetiştirme Sürecinde Ailenin Tututumu, Meslekik Yeterlilik ve Yenilikçiliğin Girişimcilik Potansiyeli Üzerindeki Etkisine Bölgesel Farklılıklar Açısından Bir Bakış: Artvin ve Kahramanmaraş Karşılaştırması. *Karadeniz Araştırmaları*, XIV/56, 83-104.
- Stevens, J. P. (1996). *Applied Multivariate Statistics for The Social Sciences* (I. NJ: Lawrence Erlbaum Associates Ed. Third ed.): Routledge.
- Stevenson, H. H., ve Jarillo, J. C. (1990). A Paradigm of Entrepreneurship: Entrepreneurial Management. *Strategic Management*, 11, 17-27.
- Sümer, N. (2000). Yapısal Eşitlik Modelleri: Temel Kavramlar ve Örnek Uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-74.
- Şahin, H., ve Palta, S. (2020). Türkiye'de Girişimciliğin Gelişimini Etkileyen Yapısal Etmenler Üzerine Bir Değerlendirme. *Yönetim ve Ekonomi*, 27(3).
- Şeşen, H., ve Basım, H. N. (2012). Demografik Faktörler ve Kişiliğin Girişimcilik Niyetine Etkisi: Spor Bilimleri Alanında Öğrenim Gören Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Ege Akademik Bakış*, 12, 21-28.
- Şimşek, F. (2007). *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş- Temel İlkeler ve LISREL Uygulamaları*. Ekinoks Eğitim Danışmanlık Hiz.
- Tanrıverdi, H., Bayram, G. N., ve Alkan, M. (2016). Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Üzerine Etkisinin İncelenmesi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi (JED / GKD 11:1)*.
- Taş, M. A., ve Özmen, M. (2019). Meslek Seçiminde Aile Desteği ve Kariyer Uyum Yetenekleri İlişkisi: Olumlu Gelecek Beklentisinin Aracılık Rolü. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 7(16), 736-761.
- Taş, M. A., ve Yılmaz, N. (2020). Çocukluk Deneyimleri, Azim ve Girişimcilik Niyeti İlişkisi: Sağlık Yönetimi Öğrencileri Üzerinde Bir İnceleme. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(4), 1089-1106.
- Tatlıoğlu, K. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Beş Faktör Kişilik Kuramı'na Göre Kişilik Özellikleri Alt Boyutlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, 7(XVII), 939-971. doi:DOI No: <http://dx.doi.org/10.14225/Joh400>
- TDK. (2021). Türk Dil Kurumu. Retrieved from <https://sozluk.gov.tr/>
- Teoh, H. Y., ve Foo, S. L. (1997). Moderating Effects of Tolerance For Ambiguity and Risktaking Propensity on The Role Conflict-Perceived Performance Relationship: Evidence From Singaporean Entrepreneurs. *Journal of Business Venturing*, 12(1), 67-81.
- Thompson, E. R. (2009). Individual entrepreneurial intent: Construct clarification and development of an internationally reliable metric. *Entrepreneurship theory and practice*, 33(3), 669-694.

- Timuroğlu, M. K., ve Yılmaz, B. (2019). Stres ve Girişimcilik Niyeti. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 33(3), 699-714.
- Toksoy, A. (2013). *Dünya'da ve Türkiye'de Girişimciliğin Tarihi* (M. Marangoz, K. Karaosmanoğlu, S. Tezören, ve Ü. Manat Eds.). Uluslararası Girişimcilik ve Kariyer Sempozyumu1-3 Kasım 2013 Muğla-Türkiye.
- Toksoy, B. (2019). *Girişimci Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Niyetine Etkisinde Stratejik Güven ve Ortak Değerlerin Moderatör Rolü Üzerine Bir Araştırma*. (Doktora Tezi). İstanbul Okan Üniversitesi.
- Top, S. (2006). *Girişimcilik Keşif Süreci*. İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Top, S., ve Sevençan, M. (2006). Girişimcilik Niyet Modelleri ve Kültürel Kimliğin Etkileri. *Journal*, V. VIII(2), 117-135.
- Torun, A. (1995). *Tükenmişlik, Aile Yapısı ve Sosyal Destek İlişkileri Üzerine Bir İnceleme*. (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İngilizce İşletme Bölümü.
- Tosun, S. (2017). *Üniversite Öğrencilerinin Aile Yapısı ile Bağlanma Stilllerinin Romantik İlişkilere Etkisinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans). Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- TUGİAD. (1993). Ekonomik Kalkınmada Girişimciliğin Önemi ve Değişen Girişimcilik Nitelikleri. *Türkiye Genç İşadamları Derneği*.
- Türkay, İ. (2017). Serbest Meslek Kazancının Tespitinde İndirilebilecek/ İndirilemeyecek Giderler-1. *Mali Çözüm İSMIMO*.
- Türkel, A. U. (1992). *İşletme Yöneticilerinin Davranışlarına Yön Veren Hakim Kişilik Faktörleri ile Yöneltilmiş Davranış Arasındaki İlişkiler ve Uygulama*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Döner Sermaye İşl. Matbaası.
- Türkmen, M., ve İşbilir, U. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Sosyo-Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(2), 18-28.
- Türkoğlu, T., ve Coşkun, T. (2013). *Önlisans Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma; Köyceğiz Meslek Yüksekokulu Örneği*. Uluslararası Girişimcilik ve Kariyer Sempozyumu.
- Uğur, S. S., ve Devcar, M. A. (2018). Girişimcilik Özellikleri İle Holland'ın Kişilik Tipleri Arasındaki İlişki Üzerine Nitel Bir Çalışma. *Girişimcilik İnovasyon ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 98-110.
- Ulama, Ş. (2016). Turizm Lisans Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma: Sakarya Üniversitesi Örneği. *International Conference on Eurasian Economies*, 741-751.
- Uluçay, O. (2011). *Finansal Yönetim Boyutuyla Türkiye'de Girişimcilik*: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.
- Ural, A., ve Kılıç, İ. (2013). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi: SPSS 10.0-12.0 for Windows*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Uzuntepe, S. (2017). Dünyada ve Türkiye'de, Tarihsel Süreçte Girişimciliğin Gelişim Süreci. *Maliye Finans Yazıları (Özel Sayı)*, 53-70.
- Wang, C. K., ve Wong, P.-K. (2004). Entrepreneurial Interest of University Students in Singapore. *Technovation*, 24(2), 163-172.
- Yaşlıoğlu, M. M. (2017). Sosyal Bilimlerde Faktör Analizi ve Geçerlilik: Keşfedici ve Doğrulayıcı Faktör Analizlerinin Kullanılması. *Istanbul University Journal of the School of Business*, 46(Special Issue 2017), 74-85.
- Yayla, M. (2016). *Ebeveynlerin Çocuk Oyunları Hakkındaki Görüşleri ve Çocuklarının Oyunlarına Katılımları ile Ebeveyn Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans). Pamukkale Üniversitesi.

- Yener, S. (2018). Sosyolojik Kuramlar Çerçevesinde Aile ve Girişimcilik İlişkisi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(6), 869-878.
- Yıldırım, H. S., ve Girli, A. (2018). *Özel Eğitime Gereksinimi Olan Çocuklar ve Aile* (R. Küçükali Ed.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yıldız, T. G. (2021). *Aile Eğitimi ve Katılımı* (T. G. Yıldız Ed.): Pegem Akademi.
- Yolal, M. (2016). *Turizm Araştırmalarında Örneklem Bibliyometrik Bir Araştırma*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yüzüak, E. (2010). *Üniversitelerde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerini Etkileyen Faktörler: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İlbf Örneği*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Zhang, D. D., ve Bruning, E. (2011). Personal Characteristics And Strategic Orientation: Entrepreneurs In Canadian Manufacturing Companies. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 17(1). doi:DOI 10.1108/13552551111107525
- Zöhrap, D. U. (2004). *Lise Öğrencilerinde Algılanan Anababa Tutumları ve Aile Yapısının Ergen Kişilik Özelliklerine Etkisi*. (Yüksek Lisans). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

EKLER

EK1: ETİK KURUL ONAY RAPORU

EK 2: ÖLÇEK KULLANIM İZİNLERİ

EK 2A: AİLE YAPISINI DEĞERLENDİRME ARACI

EK 2B: GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ

EK 2C: GİRİŞİMCİLİK NİYETİ

EK3: TEZ ÇALIŞMASI ANKET FORMU**Değerli Öğrenci,**

Aşağıdaki anket, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim dalında yürütülmekte olan bir doktora tezine veri toplamak amacıyla hazırlanmış, Mersin Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulundan 13.12.2021 tarih ve 235 sayılı yazısıyla etik yönden uygunluk izni alınmıştır. Ankete katılmak gönüllülük esasına dayalıdır. Sizden **isminizi ve kimliğinizi** belirtmeniz **istenmemektedir**. Size en doğru gelen cevapları işaretlemeniz, araştırmanın amacına ulaşması bakımından önem arz etmektedir. Veriler; sadece bilimsel amaçlarla kullanılacak, kesinlikle **gizli** kalacak ve üçüncü şahıslarla paylaşılmayacaktır. Anket yaklaşık 15 dakika sürmektedir. İlginiz için şimdiden teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Ayşehan ÇAKICI**Ali TEFEK****1-Kendi ailenizi dikkate alarak aşağıdaki ifadelerin ailenize benzeme derecesini belirtiniz.****BİZİM AİLEMİZDE**Tümüyle aynı
%80 - %100
5Büyük ölçüde aynı
%60 - %79
4Orta düzeyde aynı
%40 - %59
3Biraz aynı
%20 - %39
2Tam tersi
%0 - %19
1

BİZİM AİLEDE;.....	Benzerlik Derecesi				
1.Ailemizde her türlü konu ve fikir açıkça konuşulur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2.Evimizde birisi bize bir şey söylediği zaman diğerleri aynı şeyi anlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3.Bizim evde olaylar karşısındaki düşünce ve duygular konuşmaktan çok davranışlarla ifade edilir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4.Bizim evde sözlerle söylenenler, davranışlarla anlatılanları tutmaz.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5.Evdekilerle çatışmaktansa susmayı ve başkalarıyla konuşmayı yeğlerim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6.Bizim evde kesinlikle konuşulmayacak konular bence çok fazladır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7.Beni korkutan, başaramayacağımı sandığım ve üzüldüğüm şeyleri anne ve babama rahatlıkla söylerim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8.Beni sevindiren, aklımdan geçen ve komik şeyleri anne ve babama rahatlıkla söyleyebilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9.Aile üyeleri arasındaki iletişimi son derece doyurucu bulurum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10.Birimizin işte, okulda veya arkadaşından öğrendiği bir şey evde genellikle ilgi görür, tartışılır ve beğenilirse uygulanır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11.Ailem başkalarından gelen eleştiri ya da önerilere tamamen kapalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12.Evimizde TV, radyo, gazete, dergi, kitap, konferans, sinema, tiyatro gibi yollarla yeni şeyler öğrenmeye ve dünyada olup bitenlere çok ilgi duyulur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13.Bizim evde iş, okul ve ev işleri dışında da birçok uğraş (hobiler, özel ilgiler, spor faaliyetleri, vb.) vardır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14.Doğrusu ailemden daha çok bağlı olduğum bir insan (arkadaş, sevgili, öğretmen, terapist vb.) var.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15.Ailem, benim pek çok arkadaşım ile tanışır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16.Ailemdeki dayanışma ve birlik duygusu çok güçlüdür.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17.Annem ve babam, evde kendi başıma geçirmek istediğim zamana (çalışırken, oyun oynarken, TV seyredirken, vb.) karşı çok anlayışlıdır, beni rahat bırakır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18.Birbirimizle çok iyi geçiniriz.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19.Bizim aileyi ilgilendiren kararlarda, evdeki herkesin fikri alınır veya çıkarı gözetilir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20.Biz de aileyle ilgili sorumlulukların dağılımı hakkında çok olur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21.Bizim evde birisi diğerlerinden daha önemlidir, yani daha çok sevilir, kayırlı veya dediklerini yaptırır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22.Ailemizde işbölümü, herkese düşen görevler ve diğer kurallar açık seçik belirgindir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23.Bizim evde karşılaşılan aksamlar ve çıkan çatışmalar mutlaka çözülür.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24.Bizim aileyi ilgilendiren kararlarda, aile içinden söz sahibi olanlar, dışarıdan karışanlardan her zaman çoktur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25.Evimizde görevini aksatanlar veya bu kurallara uymayan(lar) şiddetle kınanır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26.Evde yapmam gereken şeyler için her zaman yeterli zamanım olur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

27.Genel olarak bizim sağlıklı, huzurlu ve iyi bir aile olduğumuzu düşünürüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
28.Ailem büyük bir sağlık ve para sorunu dışında bir problemle karşılaştığında bunu kendi başına halledebilir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
29.Ailem geçmişte karşılaştığı zor durumların üstesinden geldi.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
30.Gerektiğinde ailem çevresinden yeterince destek alabilir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
31.Ailemden son derece gurur ve haz duyuyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
32.Bizim ailede herkesin birbirini değiştirmeye çalıştığı çok belirgindir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
33.Bizim evde kimsenin eleştiriye tahammülü yoktur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
34.Bizim ailede her çeşit duygunun (üzüntü, mutluluk, coşku, kızgınlık, korku vb.) hissettiğimiz gibi yaşanması olağandır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
35.Bence ailemizde değişmesi mümkün olmayacak tavırlar çoktur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
36.Birbirimize yeterince sevgi ve şefkat gösteririz.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

2-Cinsiyetiniz: () Erkek () Kadın 3-Yaşınız:.....

4-Ailenizin aylık geliri (TL) () 4250 TL ve altı () 4251-5.000 () 5.001-7.500 () 7.501-10.000 () 10.001 ve üstü

5-Kardeş sayınız:.....Ailenin kaçınıcı çocuğusunuz:.....

6-Mezun olunan lise türü: () Anadolu Lisesi () Meslek Lisesi () Özel Lise/Kolej () Diğer

7-Annelerinizin eğitim düzeyi: () Okuryazar değil () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite () Lisansüstü

8-Anneleriniz çalışıyor mu? () Evet () Hayır →10.soruya geçiniz.

9-Annelerinizin mesleği nedir?.....

10-Babanız çalışıyor mu? () Evet () Hayır →12.soruya geçiniz.

11-Babanızın mesleği nedir?.....

12-Babanızın eğitim düzeyi: () Okuryazar değil () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite () Lisansüstü

13-Ailede kendi işini kuran var mı? () Evet () Hayır →15.soruya geçiniz.

14-Ailede kendi işini kuranları işaretleyiniz: () Anne () Baba () Kardeş(ler) () Akrabalar

15-Öğrenim gördüğünüz fakülte: Fakülteniz.....Bölümünüz.....

16- Kendinize en yakın gelen ifadeyi (X) ile işaretleyiniz.

Kesinlikle katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılıyorum (4)	Kesinlikle katılıyorum (5)	
1.Kendimi büyük hedeflere ulaşma konusunda azimli buluyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2.Başarabilme yeteneğim konusunda kendime güvenirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3.Zekâm ve kapasitem sayesinde karşılaştığım zorluklarla baş edebilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4.Girişimciliğin başarısında şans unsurunu önemli faktör görmüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5.Girişimci kelimesi beni tanımlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6.Diğer insanlar çevrede olağan dışı bir şeyler görmediği halde ben işle ilgili fırsatları algılayabilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7.Her zaman mevcut yöntemlerden daha iyi yöntemlerin var olduğuna inanırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8.Bir konu üzerinde farklılık yaratacak düşünceler ortaya koyma yeteneğine sahibim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9.Yeni, ilginç, hatta çılgın fikirleri üretme yeteneğine sahibim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10.İşlerin yapılma şeklini değiştirmekten kaçınmam.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11.İnsanlar girişimcilerden etkilenirler.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12.Rekabeti severim çünkü rekabet daha fazla çalışmamı sağlar.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13.Bir şeyi yapmış olmak için değil mükemmel yapmış olmak için yaparım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14.İlerleyen yıllarda kendi işimi kurmak istiyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15.Hayatta hiçbir şey büyük başarıların yerini tutamaz.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16.Başarılı olduğumu hissetmezsem yüksek ücretlide olsa o işi yapmaktan hoşlanmam.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17.Bir şeylerin olmasını beklemek ya da seyretmek yerine kendim bir şeyler yapmayı tercih ederim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18.Yaptığım işlerle ilgili karşılaştığım her türlü gelişme kontrolüm altındadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19.Kendi hareketlerimi kendim kontrol ederim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20.Başkasının gözetimi olmadığı zamanlarda daha başarılı olurum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21.Kendi işinde çalışmak başkasının işinde çalışmaktan daha keyiflidir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

22.Yaşamımdaki olayların sonuçlarını şans ve kötü kader değil ben etkilerim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23.Kendimi risk alabilen biri olarak görüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24.Hisselerinin kar getirebileceğini hesaplayabildiğim bir ortaklığa paramı yatırmaktan çekinmem.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25.Yaptığım işte yükselmek için büyük risk almaya gönüllüyüm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26.Başarı için doğru zamanda doğru işi yapmak gerekir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27.Kriz durumlarında bile girişimcilikte bulunmak gerekmektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
28.İşin sürekli ve güvenli olması benim için önemli değildir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
29.Düzensiz şartlarda çalışmaktan zevk alırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
30.Belirsizliğin olduğu durumlarda karar almayı ve liderlik yapmayı severim	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

1.Bir girişimci olmak için her şeyi yaparım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2.Kendi işimi başlatmak ve yürütmek için her türlü çabayı göstereceğim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3.Bir firma kurmayı çok ciddi olarak düşünmekteyim	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4.Gelecekte bir iş kurmaya kararlıyım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5.Mesleki hedefim, girişimci olmaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6.Bir gün bir firma kurmaya kesin niyetim var	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

Bu araştırmanın özetini isterseniz, e-posta adresini yazınız.

.....@.....

BENZERLİK RAPORU ÖZET SAYFASI

AİLE YAPISININ GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ VE GİRİŞİMCİLİK NİYETİNE ETKİSİ

ORJİNALLİK RAPORU

% 24	% 22	% 8	% 9
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	acikbilim.yok.gov.tr İnternet Kaynağı	% 6
2	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	% 2
3	Submitted to Mersin Üniversitesi Öğrenci Ödevi	% 1
4	vs1.doczz.fr İnternet Kaynağı	% 1
5	www.researchgate.net İnternet Kaynağı	% 1
6	Submitted to Selçuk Üniversitesi Öğrenci Ödevi	% 1
7	dspace.gazi.edu.tr İnternet Kaynağı	% 1
8	panel.duzce.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
9	isletmecilik.org İnternet Kaynağı	<% 1

ÖZGEÇMİŞ

